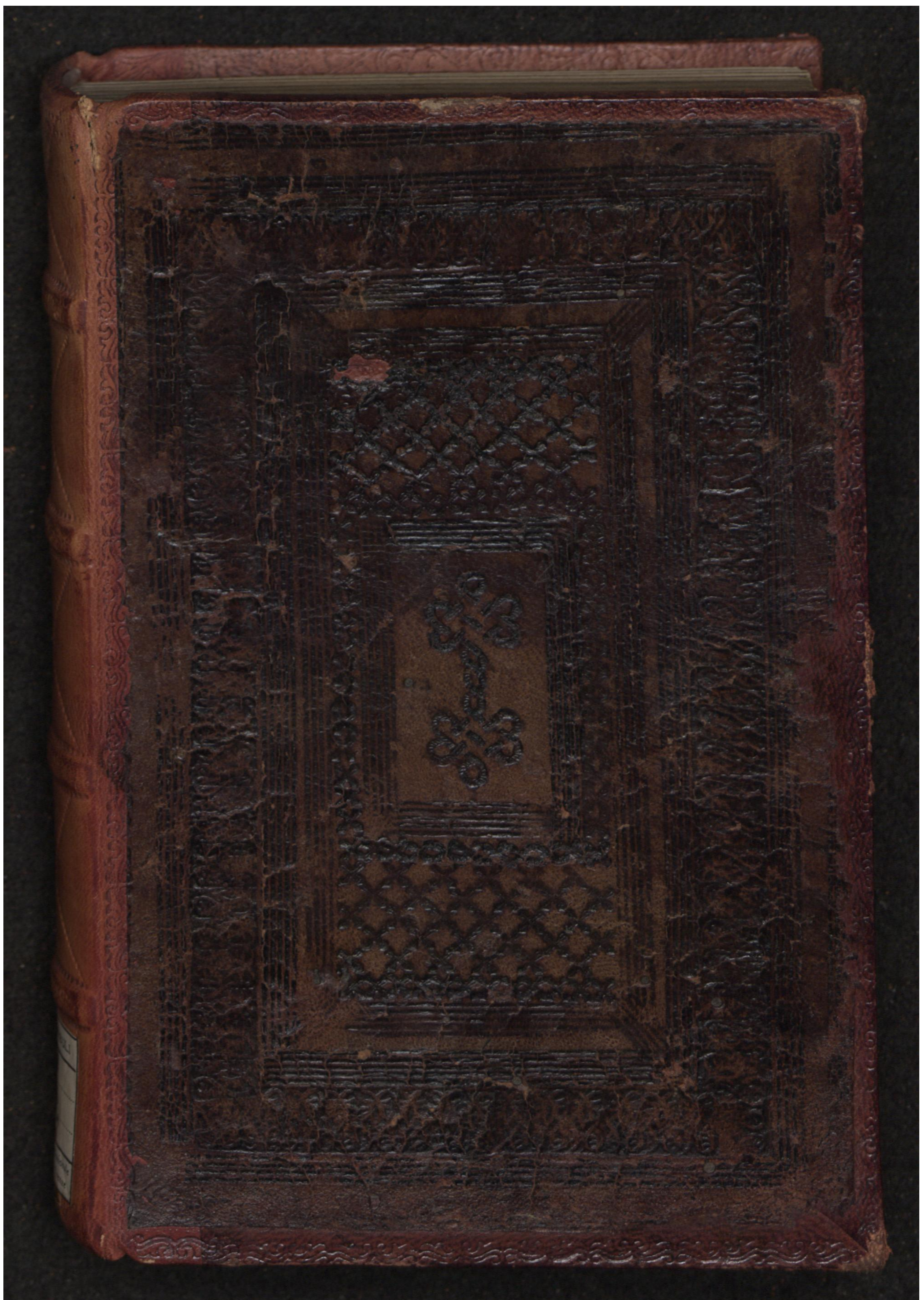

INCUNABULI
A
6
17
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

·GALEOTTVS·NARNI
ENSIS·

D. 53

VIII

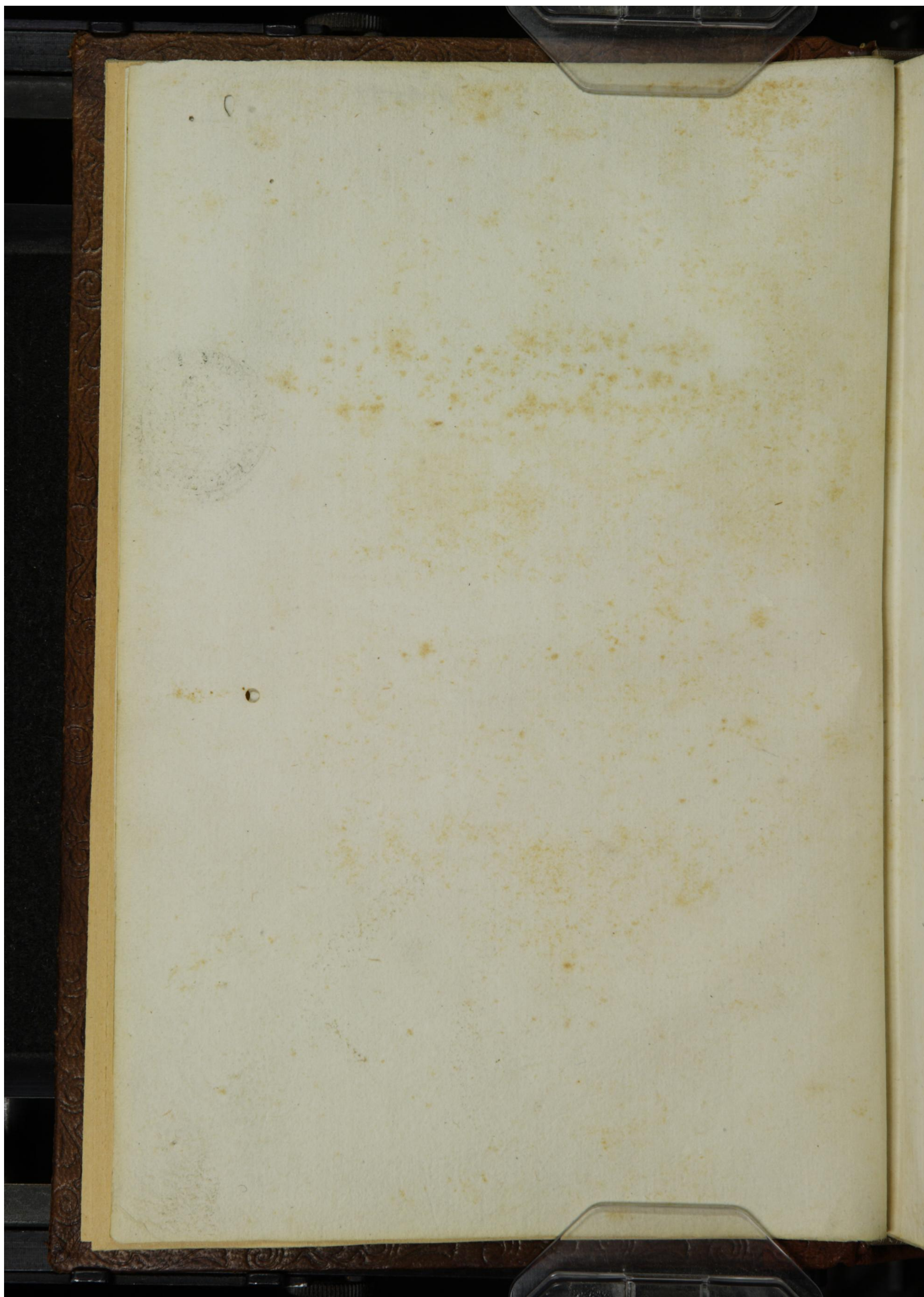
Galeotti MARTII

adversus merulam

~~... ALEA~~

Bon. 1476

1

GALEOTTVS MARTIVS FEDErico Duci ex Vrbino Sa. Iādiu Illustrissime Princeps exoptaui aliqd excudere quod accutissimū iuditiuz tuum sine rubore subire possit ut illud tibi nominatī dicarem. Iudicabam eiz indignum uacuis maibus illum adire qui īter Principes principatū optinet. Vetus eniz est ut huiuscemodi uiris munera in uirtutis testimonia offerant. Vnde illud a poeta de Augusto dictum est. dona recognoscit populorū Tu nanqз totum orbem detriumphasse iudicaris. quod luce clarius apparebit. Nā principes ceteri: aut genere: aut regni āplitudine: aut rebus gestis: aut his oibus sunt cōspicui. Sed q rerꝝ gestaꝝ amplitudine: bellorū uarietate: de his loquor q ab exiguis initiis ad summā gloriā puenerunt & potentia pariter & doctrina singulari tecū conferri possit habemus etate nostra neminē. Tu eiz scientia rei militaris ī qua a teneris usqз annis sub Nicolao picinino nutritus fuisti: fortitudine ī periculis: indubiis iudicio: incertis cōstātia: ī cōflictu strēnuitate: in ipsa uictoria tāta fuisti moderatiōe ut possis cum omni antiqtate certare nō eniz ma

ximi exercit9 sūmiq3 apparatus sed pugne cū uictoria duces illustrāt. Et ut que ab aliis de te scripta sunt omittam9. Tu labentem Italiā erexisti. tu regis Alphonsi eiusq3 filii rē ac statum defendisti: tu Florētinos ꝓtexisti: tu Pōtificis pii rem nō modo fluctuātem sed collapsam & pene extinctā ita fouisti ac firmasti ut ea stabili & icōcussa posteriorēs potirent̄. Que enim etas conticescet: qb9 animis: qua ue rei militaris pitia maximū & fortissimū exercitū Sigismundi & Pādulphi ducis ante te iuicti & in omni bellorꝝ genere cū gloria uersati ita afflixeris: ita deleueris: ut amisso patrio auitoq3 regno & illo qdez amplissimo in angustias quasdā se recepit: ad misericordiāq3 cōfugerit quā a te facile ipetrauit: multa hoc indicant i qb9 nec illud ē i postremis ꝙ ei9 filium Robertū uirꝝ magnificū ac strenuū nō mō in regno p̄rno continueris: sed nominis tui claritate & nuptiis honestissime filie decoraueris hīc facile apparet te nō de regno: nō de uita: sꝫ de gloria cū Sigismūdo certasse. quādoqdem discordiī uictoria ipsa terminauit. Quid in mediū afferā Bartholomei culleoīs ducis prima

rii terribiles & minas & apparat9 qb9 totum
fere orbē deterruit: omne regnuꝫ pauore con
cussit: principes ac ciuitates liberas de rebus
suis dubitarꝭ coegit. Nemo eiꝫ sciebat quo tot
peditū eqtūqꝫ acies: tot Ducum ac Pricipum
turme q̄ si tēpestas quedā irruerent: cū Gallia
timeret: titubarꝭt Germaīa: Illiria paueret: tur
ci procellā illā ī se surrexisse putarēt: Italia su
um hoc flagellū crꝭderet: p̄ces oīuꝫ gētium uo
ta natōnū ualuerūt unuꝫ deposcētium q huic
tāto & tā piculoso bello obsisterꝭt. Itaqꝫ fcūm
ē. Tu Illustrissime Priceps primo animos ho
minū confirmasti. deinde tua singulari uirtu
te sapiētia īaudita: fortitudine admirabili: stra
tegemate incredibili tūc p̄sertim cum in me
dio conflictu: cum manus manibus conseruis
sent: cum pugne omnes essent intenti: tormē
ta comparuerunt exercitum omnem dissipātia
adeo Bartholomeum represisti: adeo cōterrui
sti: ut qui totam Italiam spe conceperat non
nisi de fuga cogitaret & totam Europam me
tu liberaret: si nunc de more esset pro his re
bus ut libero patri & Herculi antiquitas diui
nos exhiberꝭm9 honores. Sed hec talia sunt ut

4

in aliis quoq; aliqua ex parte cõspiciant̃. Vnũ tamẽ peculiare tibi ẽ quo totum orbem uincis quo cunctos superas principes: hoc est doctrina. In oratoria ei3 & poetica tãtũ & tã acutũ nouerunt ut non sine timore quãtuncũq; eruditi libros dicent subituri iuditii tui examen Accedit etiã ad hoc q̃ ĩ ea que omniũ mater disciplinarꝝ est philosophia tãtum die noctuq; uersaris ut nõ min9 pugnares argumentatões ĩ disputando philosophi sentiãt: q̃ ĩ pugnãdo te milites uiderint. Caute enim solerterq; & pugnas & disputas: uarietatemq; illã in traductõe molestã disceptãdo: distiguendoq; ad ipsam reuocas ueritate3. Oculis ei3 nostris uidimus te libros aristotelicos ita euoluentem ut uno momento que ĩ dubio erãt r̃pereris. Hec igit̃ aĩaduertens te ex oĩb9 prĩcipib9 elegi cui op9 hoc dicarẽ ĩ quo de lr̃is & doctrina disceptat̃ ex se cõponer̃ facile est hoĩ uel mediocriter erudito. appoĩt ei3 que uult & que desperat nitescer̃ posse reliqt ut flacci sermõe utar. sed aduersariis respõder̃: obiecta purgar̃: maledcã diluere ac cõtraria cõfutar̃ q̃ difficile sit nemo ẽ qui nõ intelligat cum qui respondet nõ que

ipse cupit apponat sed ad cõtradicturis respõdere cogatur arbitrium. Vnde que a mediocriter eruditis aliquando fuerũt obiecta: non potuerint plerũq; a doctissimis acutissimisq; uiris ulla ratione refutari: adeo ualidiora sunt hostium uulnera q̃ iuuantiũ medicamenta. Op9 igitur nostrum ea refutat que Georgius merula quatuor annorum spatio in librum uostruz de homine excogitauit. Huius autem confutationis uolumen cui dicari debuisset Princeps Illustrissime nisi tibi humanitate eruditioni primario in quo doctorum uirorũ spes unica collocatr̃ & doctrine iuditia cõstituũtr̃. Tãtus eiz ĩ doctos amor existit ut apud te defũctorꝝ poetarꝝ iã p multa secula ĩ agẽdis negotiis hẽatur r̃spect9. Nã cũ uolaterras etrurie urbẽ munitissimã expugnaris tãta celeritate ut pri9 expugnatõ q̃ oppugnatio audiretr̃ sũma clemẽtia maxĩa huãitate ĩ uolteraõs us9 es ꝓpter meõriam psii satiri ĩde oriũdi desinãt iam admirari Alexãdrũ q ĩ direptõe thebarꝝ peãtib9 familieq; pĩdari uatis parci iussit. Sz q doctos colit nisi doct9: q amat uirtutẽ nisi q ĩtelligit quid uirt9 ualeat: quo pacto res gestas magnificabi

mus nisi eaꝝ difficultatē intellexerim9: q itē dux erit cōsumat9 nisi doctrīa ēfulgeat a qua multa discere pōt que breuis etas experimēto subtraxit. hui9 rei testimoniū afferunt Alexā der magnus: Iulius Cesar: Hanibal poenus: qui omniū confessione summi fuerunt duces litteris & doctrina ornati. Hinc manauit illa uox que in ore omniū est si unus consumate uirtutis eligēdus esset cui summa reꝝ nostra rum prudēter credi posset aduersus turcoruꝫ potentiā que iam Italiam quoqꝫ deuastat. Ti bi oēs ciuitates: tibi oēs Pricipes: tibi omnes qui sapiūt palmā deferrent: nō dico hoc teme re. Nam me audient hoc sepe cōclusum apud Principes ac Reges Europe redintegratur ī aliquibus non multis tamen bellandi uirtus apparet: sed que hanc ornāt comitanturqꝫ uir tutem in nullis etate nostra noscūt. Sed nos librum nostrum ad te attulimus ut ad Impera torem omni gloria cumulatū inter primarios omniū seculorū Duces & cū Alexandro Ce sare Hanibaleqꝫ constituendum.

.GALEOTTI.MARTII.NARNIENSIS.REFVTATIO.OBIECTORVM.IN.LIBRVM.DE.HOMINE.A.Georgio Merula inchoat.

Iu mecum ipse agitaui deberem ne maledcis cuiusdã Georgii Merule respõdere an que in librum meũ de homine pariterq͙ in me stulte & impudẽter ingessit surdđaure ptransire. Alia siquidẽ ratio ad respondendũ hortabatur dissuadebat alia. Ad illius siquidẽ dicta refutanda quibus quatuor annos impẽdit animus inclinabatur: quoniam dimittere hec licet friuola ac temeraria insulsaq͙ noscãtur indiscussa & irrefutata. est ansam quandã & occasionẽ audacie ac loquacitatis omnibus minutis gramaticis cũctisq͙ pedagogulis in quenq͙ doctissimũ uirum blaterandi: obloquẽdiq͙ prebere. Nam nihil stultius insolentiusq͙ est his q tria quatuorue Ciceronis aut Quintiliani aut Plinii uolumina ptractarũt. Induerũt nãq͙ falsam quandã

ſcientie perſuaſionem ita ut nihil bene nihil eleganter nihil deniq; latiue dictum arbitrentur. niſi quod in his pauculis codicillis & his quidem male intellectis repererint. Vnde fit ut inſania quadã uexati audeant de unoquoq; iudiciũ tanq̃ latine lingue arbitri impudẽter puerſeq; afferre. Verſant̃ eni inter pueros q̃ pceptorũ ſuorũ ferulã timentes ſubblandiũt eorũq; facta ac dicta admirantur: adeo ut hi minuti magiſtri mirum ĩ modum intumeſcãt nec iniuria nam nec a ſeipſis ſapientes nec ab aliis emẽdati pueriliter ſtulteq; ſentire inſueſcunt. Deliri nanq; hominis ea eſt natura ut niſi acri obiurgatione aut fuſte aut cathenis reprimatur adeo inſoleſcat ut ſeſe aliquẽ credens omnes inferiores putet. & hominis modeſtiam ac taciturnitatem timorẽ aut inſcitiã credat: cuiuſmodi uidebimus merulã qui ſuis illis codicillis omnibuſq; ſcedis iterum atq; iterũ plectis ſpacio quatuor annorum putat ſe omnia tenere. Non enĩ potuit reperire que nobis obicit tanq̃ barbara: & in coquinis ut ipſe ait excogitata. Hec igitur ratio me ad reſpondendum ſepe & multum hortata eſt.

E contrario dissuadebat philosophia que homine ita instituit ut uidentē nō uideat: pcutientem non repercutiat: & latrantem non latret. Socrates eni ipse Satiro teste qui partem accepte seua inter uincla cicute accusatori nollet dare princeps habetur philosophorū: preterea respondere iurgiis & maledictis grauissimum est homini pudenti. Iurgia eni & maledicta benedictis diluūtur: benedicta autē non nisi a laudis & glorie: & bonorū mo℞ cōmemoratione & amplitudine disciplinarū: aliisq; huiusmodi rebus emanant. pdicare autē de seipso: laudesq; suas in mediū afferre: q̄ turpe indecorūq; sit nemo est qui non intelligat: cum ubiq; precipiatur euitandam ac fugiendā esse arrogantiam. Nam si Galeottus contra Georgii merule detractionem & maledicta narrauerit que probe sapienterq; gesserit: seq; ī omni disciplinarū genere uersatum publiceq; legisse: ac etiā nunc legere: nonne maliuolentiā potius q̄ beniuolentiā captabit. presertim cū tēpestate nostra ppauci reperti sint: & fortasse nulli qui more antiquo instructi uenerint ad ad philosophiam: incredibile siquidē uidebit̄

in Arithmetica Geometria Musica & Astro logia que quadruuium illud constituunt: sine quo nemo putabatur posse philosophari Gale ottum ita detritum: ut ĩ omnibus legerit: do cuerit composueritq; : sed hanc predicationis nostre suspitionem excludet amor ueritatis. Non enim aliquo pudore affecti aut aliquo terrore concussi ueritatem debemus relinque re: pro qua omnis philosophia laborat & iam dudum laborarit: His igitur rationibus audi tor lectorue nobis ignoscet si coacti in laudẽ nostram aliquid refundemus ĩ quo q̃ maxime poterimus modestiam seruabimus. Vnum ta men mihi honus imponitur quoniam nescio quo utar instrumento ad capiendam merulã Merula siquidem piscis est & auis. De pisce sic. q. Ennius Menaliũ turdum merulas um brãq; marinã Polyp⁹ corcire Caluaria piguia carne purpura marini mures dulces quoq; ochi: & de aue loquitur Plinius decimo natu ralis historie his uerbis. Merula ex nigra ruf fescit: canit estate hieme balbutit: circa solsti tium muta. Erit igitur mihi negotium cũ aue & pisce. Vnde parabo ydonea instrumenta

Merula piscis

Merula auis

aliquando ut aui mandabimus georgio laque
um plerunq3 ut pisci hamum sepe ut utriq3 re
tia. Sed his omissis ueniamus tandem ad rē
nostram. In primo capite Georgius uoluisset
ut scripturus de homine fuissem imitatus gre
cos aut latinos: & q3 altius incepissem. Non
nosti animum meum Georgi Galeottus de
buisset imitari: nescis Georgi imitationem es
se parue doctrine & ingenii infecundi. Ille
enim imitatur qui se fingit similem alicuius:
qui uero singularis ingenii summeq3 doctri
ne est non uestigiis aliorum insistit sed itine
re suo sine duce quo cupit euadit. Ideo ob
nixe operam dedi i compositione libri de ho
mine que ab aliis dicta sunt ut omitterem.
Qui enim embrionem formatūq3 in utero ho
minem intelligere uoluerint ad alios cōfugi
ant. Non enī datur uicio alicui si ea que uult
scribit: & incipit unde uult: & ubi uult desi
nit: dūmodo in his que scribit non sit uicium
Nam liberum fuit Ciceroni & Virgilio De
mostheni & Homero & reliquis tam grecis
q̄ latinis scribere que uoluerunt: & non que

caput

Imitatio infecundi est

itinere suo

embrion

nos optamus nec ullus unquā liber fuit qui omnia continuerit. Nescio igitur quo furore percitus mihi sepe uicio uertis multa in libro meo tacuisse que tu forsan pueriliter & indocte concupiscis & carpis quia aliorum sum dissimilis in carpis inquam cum teste Liuio noui semper scriptores aut aliquid certius allaturos se aut scribendi arte rudem uetustatē superaturos credunt: & hec Georgi profecto dissimilitudinem pariunt: non scripsimus librum de homine hac fiducia ut Hippocratem Galienum Paulum cassium Felicem Cornelium Celsum & plurimos ingenio arte usuq; illustres medicos uelimus superare: sed ut aliquid noui afferamus. In libro autem nostro plurima noua & clariora & elegantiora esse q. leget facile intelliget. Preterea Georgius uoluisset me non tale dedisse principium his diebus proxime elapsis qui sermo est in prohemio de homine dicens exactis sine superioribus dicendum erat. Merula si saperet hec diceret nunquā: nonne uarii sunt dicendi modi diuerseq; dictiones. non intelligo quid uicii

Liuius

Dat principium

diebus elapsis

fit in hoc sermone: proxime est elegans aduerbium elabor unde elapsus uerbum latinum Sed diceret quispiã cur sic dixerim: unde cogor rationem reddere: differunt hi sermones diebus ꝓxime elapsis & diebus superioribus Nam superius dicit & propinquum & longinquum temporis aut loci spacium: proximum uero propinquum dumtaxat nisi referatur ad ordinem ut in Virgilio. Proximus huic lõgo sed proximus interuallo. ibi nanq currentiũ ordo perpenditur ita ut secundus primo proximus esset ordine non spatio. Quod autem proximus & supior ĩ hac nr̃a significatiõe differant ostendit Cicero quinto familiarium in epistola ad Ruffum dicens. Itaq me & superiores litterę tue admodũ delectarũt: quibus & expectatum meum aduentum abs te amanter uidebã. & cũ aliter res cecidisset ac putasses te meo cõsilio magnope esse letatũ: & his ꝓximis lr̃is magnũ cepi fructũ & iudicii & officii tui. Idẽ in Catilinã. qd ꝓxĩa qd supiori nocte egeris ubi fueris quos conuocaueris: qd cõsilii cepis quẽ nr̃m ignorare arbitraris.

Laqueū mando Cicero igitur o merula cui mando laqueum putat differentiam esse inter supiores & pro ximas tam noctem q̄ litteras: sed forsan non putas proxime aduerbium esse latinum at Ci cero putat. Vnde in eodem epistolarū libro ad Titum; & proxime recenti aduentu meo cum rem aliter institutam offendissem si uer bum labor & elabor suspicaris barbarū lege Ouidium. Labitur occulte fallitq; uolatilis etas. & Virgilium dicentem. Transeat elap sus prior. cum igitur diximus his diebus pro xime elapsis admonuimus de tēporis nostri breuitate & fallacia. labitur enim occulte fal litq; uolatilis etas; & nihil est annis uelocius ita ut quasi me inscio tempus fuerit elapsum: & non exactum ut tu optasses. exigere enim est excludere. nam si sic dixissem accusassem ignauiam meam apud eum nomine cuius li brum edidimus. Non igitur cōuenisset mēti mee neq; exactum neq; supius hec tua stulta cōsideratio ē ac si diceres Virgilius fcā libro rv suorv quos ipe pbabat cōmemoratōe posuit arma uirvq; cano. & Statius aliud dedit iitiū

Inquit enim fraternas acies alternaqꝫ regna ꝓ
phanis decertata odiis sonteſqꝫ euoluere the
bas pierius menti calor incidit. O facinus dig
num animaduerſione. Virgilius dixit cano
& hic pierius menti calor incidit: tanquã lati
na lingua non niſi unũ dicendi modum habe
ar. In alio etiam ſuum doctrinam oſtẽtat Ge
orgius. Refert enĩ uerba ipſius tituli. Liber
de homine inchoat: & ſubicit. Titulus hic iã
lecturis ſpondet auctorem operis perquã ru
dem eſſe qui preter doctorum conſuetudinẽ
cum manifeſtario ſoleociſmo inſcriptionem fe
cerit. Nam apud idoneos accuſatiuo caſui ſem
per iungitur inchoo: utpote actiue ſignificatõ
nis uerbum. Virgilius in Georgicis. Te ſine
nil altũ mens inchoat. Idẽ. Inchoat aras: Ci
cero. Inchoatũ opꝰ reliquit. Suetonius. Emiſ
ſarium fucini lacꝰ inchoarit. quos ſecutus Di
omedes inter accuſatiui idéomata enumerat
Inchoo opus: hec merula piſcis. Et ſunt qui
credant Georgium non habere peritiam artis
grãmatice qui tam obſtruſam rem in medium
attulerit excogitaſti ne tu Georgi hec an ab
alio didiciſti. Nam apud iſtos nequiuiſti

reperire inchoo alterius constructionis. Cur
queso non lectitasti alias scedas quas domi
hēs fortassis occurrisset tibi: & mitius egisses
cum Galeotto quem perquā rudem dicis qui
posuit inchoo in illa constructione. Sed quid
nunc agam nimis acute argumentatur Geor
gius. nam eius argumentatio hoc insinuat in
libris Ciceroīs & Virgilii & Suetonii & Di
omedis non reperitur inchoo nisi actiuū; nus
quā igitur in alia significatiōe reperitur o acu
tum dialeticum: q̄ optime argumentaretur is
qui diceret in instrumēto ueteri & in Home
ro & Pindaro & bucculico Virgilii nulla mē
tio fit de bello Iugurtino. Bellum igitur Iu
gurtinū nusquā cōmemoratur: pudet me ꝑfe
cto: pudet his nugis respondere. Vereor eni
dum ad hec minuta descēdam ne uidear huic
minuto gramatico simillimus: sed necesse est
respōdeamus ne īter puerulos suos balbutiat
merula auis aut ut piscis natitet. Verba que
significant principium aliquando sunt actiua
& ab alio inicium capiunt: plerunq; sunt neu
tra & absoluta & a se incipiunt. Vnde dici
mus ego incipio annum & annus incipit.

testamto in instrumto vetere

Incipio annum annus incipit

In alpibus incipimus uiam:& uia in alpibus incipit. ſic librũ inchoo & liber inchoat. quod ita eſſe auctoritate ſummorum uirorum comprobabimus. Ouidius Primo Faſtorum. Dic age frigoribus quare nouus incipit annus:qui melius per uer incipiendus erat:hoc carmine oſtenditur huius uerbi duplex poſitio. Cornelius celſus in primo. Cibus a ſalſamentis holeribus ſimilibuſq; rebus melius incipit. Inchoo uero huiuſmodi eſſe oſtendunt duo diſciplinarum lumina Martianus capella & Seuerinus Boetius. Ille enim ī ſua geographia inqt. India a mediis mōtibus inchoat. Et hic ī prio Arithmetices. Si uero tertius angulus inſpiciat̃ qui a nouē inchoans longitudinem latitudineq; tricenis altriſecus numeris extēdit. Idem in eodem. Si uero a tribus inchoant diſpoſitiones:& tribus ſeſe tranſiliant & ad eos aptentur qui a ſeptemnario inchoantes ſeptemnario ſeſe numero tranſgrediuntur. Idem in eodem. Comparati ad eos qui a tribus inchoantes ternaria ſeſe quantitate pretereunt. Sed quid in his moror que Georgius non modo uidit ſed ne audiuit quidem

Cui magis in gramatica credendum est q̃ illi
qui per excellentiam grāmaticus nuncupatur.
Nonne o miselle Georgi seruius gramaticus
eo modo sicut nos & huius uerbi significati
one utitur in sexto Eneidos sup eo uerbo. o
uirgo noua mi facies. ita eni dicit. Nam si ps
sequēs oratōis a uocali inchoat nihil dicimus
ut heu nihil inuitis fas quenq̃ fulere diuis. si
autē a cōsonāte inchoet nil ponimus. In nil
tale expectes. Sed cū Diomedes actiuum di
cat inchoo uerū ē: nā actiuā gerit significatio
nē non tamen ex hoc excludit quin neutrum
quoq; esse possit sicuti q dicit incipio esse acti
uū nō negat esse alterius formę cum alia quo
q; huiusmodi repiant. nam & ordior sepe ini
ciū dare ut in primo silii ordior arma quibus
celo se gloria tollit eneadū. & iniciū capere
uidemus Cornelius celsus quinto. alie dupli
ces triplicesue ab uno ore intus orsę que
sunt aut etiā in plures sinus diuiduntur. Ista
igit̃ incipio inchoo ordior & iniciū dare & ac
cipe diuersa ratione cōspicimus. nā quę tanq̃
naturalia dicuntur. ut. seipsis inchoant homo
inchoat. italia incipit que uero arte & manu

facta uidentur incipi & inchoari dicuntur.
Vnde Ouidius cũ dixit nouus incipit annus
motum respexit solis & naturale principium
cũ addidit qui potius per uer incipiẽdus erat
ad hominũ retulit institutionem que anni ta
le uoluit esse principiũ. Veruntamen hoc ple
runq; confundit ut in autoribus uidere possu
mus. In hac igitur stulta reprensione duorum
elementorum animal hoc est auis & piscis me
rula cnm laqueo retenta & homo pependerit
conictatur ut diu irretita stultie ac inscitie
sue omibus spectaculũ prebeat. Subdit huic
suo deliramento aliud longe maius nos scili
cet plurimũ errasse qui putauimus dici uerti
cẽ quia indecliue ad occipitiũ uertatur. Nam
teste Quintiliano ut ipse credit a flexu capil
lorũ dicit͂. cuius uerba hęc sunt in libro octa
uo de institutõe oratoria. ut uertex est contor
ta in se aqua. uel quicquid aliud similiter uer
titur inde propter flexũ capillorũ pars summa
capitis: hec quintilianus. O minutissime grã
matice cur non bene aduertisti uerba Quinti
liani: Ipse enim inquit. Verticem contortam
in se aquam uel quicquid similiter uertitur:

a uertendo uerticem putauit dici. unde & uertex aque & uertex montis a uertendo sunt. non enim Quintilianus omnes uertices a uertendo seipsos dictos censet: & uerticem dumtaxat capitis nostri a cõuersione capillorũ. nã eadẽ ratio est & montis & aque & capitis cũ a uertendo sumãt iniciũ: sed cũ de uertice capitis nostri loquitur indicat locum. nam dicit inde est pars sumĩ capitis propter flexnm capillorũ hoc ẽ uertex ibi incipit ubi capilli flectuntur. Propter enim o merula hic significat prope sicuti frequenter reperimus. Virgilius. athesim seu propter amenũ. Idẽ. propter aque riuum idest prope. Que enim dementia fuisset uerticẽ montis celi & capitis cum unũ sit uocabulũ ad omnia hec patens hinc inde deriuationẽ fluctuantẽ & incertã capere sit igitur hic hamus Georgio pisci Sed illa que ex apuleio sunt sumũtur licet secum imurmuret merula intacta relinquimus quia ad nos nihil attinent. Adhuc Georgius capite torquet nam plurima effutit cum de sincipite loquitur & me more suo iurgiis & cõtumeliis lacerat: sed taceamus & equo animo tolleremus: nam ut

orator non nisi loquendo probatur: sic philosophus aliquando tacẽdo philosophatur satis erit obmissis iurgiis nostra defendere idest ꝓ ueritate certare. Verba Georgii sunt hec: nã fere apud doctos sinciput partẽ significat capitis porcini dũtaxat conditã & ad edendũ paratã. Plautus in menechinis sinciput aut polimenta porcina. Plinius in octauo naturalis historie. Interdicta quoq; cenis abdomina: glandia: testiculi: uulue sincipitã & reliqua. Non uidetur opus allegatione ad refutandã tã puerilem opinionem cum in libro nostro auctoritate ostendatur de homie quoq; sinciput dici. Iuuenalis. Comedã ego flebile nati sinciput elixi. Quod autẽ affirmat merula non nisi de coctũ sinciput auctoritate Plinii fecit mihi risum. nam male consultũ esset maritis & uxoribus si uulue & testiculi & alia que ibi ponũtur non nisi condita & decocta sint: Preterea non tenet rationem carminis. nam polimenta quadrisillabũ posuit pro menta bisillabo. nã due sillabe super uacuũ pedem apponũt. preterea polimenta non sunt testiculi cõditi sed tunc dicunt a pollutione cũ a porco eximunt

quod ita esse ostēdit Festus Pōpeius. polimē
ta testiculi porcorū dicunt cum castrant a pol
lutione: cum castrantur ergo dicunt polimēta
non cū condiunt. nam caput & pes & digiti
& spina & cetera siue elixa siue assa siue cruda
sint eodē nomine appellantur: sic sinciput cu
iuscunq; conditōis sit sinciput nuncupatur.
Scis Georgi alias te in hoc fuisse reprensum:
nam adductus in colloquiū mecū in ciuitate
Venetiarū cū negares sinciput capitis anteri
orem partem tunc ego interrogaui an signifi
caret partem posteriorem & hoc quoq; tu nega
sti: rursus te ad respondendū coegi an timpo
ra aut nasum & deniq; te inuitū cōfiteri opor
tuit nullā esse capitis partē: & tunc tanquā re
diuiuus i his angustiis nasum digito tetigisti:
& dixisti forsan significat hanc partē q̄ quāto
risu omnes audientes concusseris tu scis qui
abiisti magno rubore confusus. Sed iter maxi
ma argumenta ponis q̄ quidā frontē noīant
& de sincipite nihil: presertim Cornelius dic
queso quid rei est medico cum sincipite quare
debeat nominare: nam sinciput magnam par
tem & anteriorem quidem capitis continet.

In eo nanq; frons tempora & plurime partes
sunt nũcupatur autẽ sinciput quia simul capit
hec eni pars omnes sensus capit: nam cum ad
aurẽ usq; protendatur ut in libro de homine
declaratur: ibi auditus: ibi uisus: ibi gustus &
olfactus est: de tactu non loquitur quoniã p
omne corpus diffũditur. Caput igitur nature
diuisione i duas portiones secatur: in sinciput
& occiput. Cerebrũ enim sincipitis diuersum
a cerebro occipitii: nam hoc siccius duriusq;:
illud humidius molliusq;: hoc unũ: illud bi
fariam distinctũ: hic nihil: ibi uentres cerebri
sunt. hec diuisio in sinciput & occiput ẽ a me
dico alienior: nam particularius medicatur &
in partes singulas medicamentũ applicat de
hoc hactenus nunc nunc ad illud in quo me
rula rostrum exacuit. nam a nobis dictum est
caput nudabant antiqui ob reuerentiã ostẽdẽ
tes principaliori parte nudata tanq̃ inermes
6. se dedere & huic textui opponit Varronẽ di
centẽ ualitudinis causa quo firmiora ualitudi
ne ea fierent: ualde iocunda ẽ hec merula op
time ratiocinatur: Qui capite incedunt nudo
o merula hi profecto caput firmius duriusq;

reddũt

redolũt. nã cũ nudo capite uiuitur diuo asuescitur unde calua durescit & hoc est ualitudinis: non nudãtur capita in cõspectu magistratus hac causa ut fiant duriora: quoniã si in magistratu ea uis esset ut capita efficeret duriora hi tantũmodo durioris essẽt capitis qui nudo capite coram magistratu astarent. unde i locis frigidissimis ubi non sunt magistratus capita non possent esse dura quandoquidẽ ad capitis duriciẽ ut tu reris duo expostulãtur nuditas scilicet & presentia magistratus: sed tu ita pueriliter sentis ut nihil supra nõne uides si qs durare uoluerit caput q magis durabit si semper q̃ si ad modicũ tempus capite fuerit detecto. Quando igitur corã magistratu caput nudatur non propter soliditatem id fit sed ob eam rationem quam assignauimus: & quando huiusmodi res diceretur non poneretur tanq̃ causa sed tanquã rectę actionis & officii premium: ut si diceres uenerare magistratum ei usq; presentia caput nudato: quoniam ex hoc officio non incõmodum sed cõmodum consequeris: caput nanq; detectum durius ẽ tecto. Sed nos diximus causam quę antiquos ad ca

pitis nudationē induxit coram magistratu: &
non id cōmodū quod capitis nudatorē sequi
tur. preterea ualde displicet pisci nostro & aui
hec dctō prīcipalior & hic me īterrogat dicēs
apud quē principaliorē & principalius legisti
nisi forte germanę & pannonię gentis familia
rē uocem romanā putasti hactenus censor· di
ctionis huius o Georgi auis: Georgi piscis:
Georgi neutrū: Georgi utrunqꝫ miseret me
tui. quatuor enī annis elaborasti omnes tui si
miles cōsuluisti & tandē in hamū in laqueū
in retia teipsum coniecisti: putas miselle prin
cipalior esse barbarū germanicū pannonicum
ue uerbū & me interim cōuiciis afficis que ip
sius philosophię clipeo repellimus & ꝓ nihi
lo habemus. Dic queso quid displicet in hoc
uocabulo terminatio ue an significatio aut for
ma compatiui: profecto non putabā te puerili
ter & indocte in cōpatiuis saltē delirare. In
cipiamus igit̃ ab huius rei fundamēto. Repe
ritur princeps Iulius firmicus principe ī loco
oportet lolliane decus nostrum. Vir. genus a
quo principe nostrū: ab eo principatus & prin
cipalis. Suetonius in uita Titi. Nihil āplius

q̄ ut desisteret monuit dicens principatū fato dari. Iulius firmicus secundo matheseos & p semetipsos & per antischia in pricipalibus cardinibus genituræ uenus & mars. Idem in eodem. In principalibus deorū cardinibus ecce a principe principalis: sed forsan de significatione dubitas merula opinās principalē ordinis non dignitatis esse nec credis poni pro regio & re digna principe. Citetur Plinius ad hoc qui. xiii. naturalis historie ita inquit. Nec nō aliquē expriuās audiuimus iussisse spargi parietes balnearum unguento atq; Caium principem solitum lauari ac ne principale uideatur hoc bonum & postea quendā e seruis neronis: quid igitur balbutis merula cur nō ab hoc noīe in hac quoq; significatōe compatiuū formabimus. nam huiusmodi est ut eius qualitas minui augeriq; possit qua rōne negas hoc cōpatiuū dicis o merula nusquā repperi: non repperisti ergo non ē latinū: est ne hęc bona argumētatio: debuisses merula te non uertere ad cōuicia in Galeottum sed ad lr̄as ptractandas ne hoc pacto desiperes. Nam pudet unū quēq; doctissimū uirū in hac re tā manifesta

allegare ſed ne piſcis aut auis merula: nã uter
q̃ rationis eſt expers inſoleſcat: allegabimus
hominẽ romanũ. Sic eni inquit Seuerinus bo
etius in ſecundo arithmetices. Videbis igitur
hoc facto in minorẽ modũ ſummas reuerti &
ad principaliorẽ habitudinẽ compationes pro
portioneſq̃ reduci. Sed quis ſine rubore ad
hęc friuola reſpondebit cum ſtulte queſtiones
irriſione ſoluantur. ecce iterum ac ſepe me cõ
tumeliis Georgius aggreditur ex quibus ip
ſius uolumen intumuit ad quarũ contemptũ
uirtutũ parens ſapientia me dudum inuitauit
Inquit hic merula me affeciſſe iniuria ueterũ
religionem quorũ ſacerdotes uittati deos pla
cabant utpote qui ex tua ſententia molles &
mulieres non homines ferrent: noſtri quoq̃
ſacerdotes atque pontifices mitra & uittis
capita redimiti molles & effeminati erunt &
8. reliqua: diximus Georgi uittas eſſe mulierũ
ornamenta in libro de homine: tu autem nul
lius ingenii uir non intelligis que affers. nam
ſic concludis tecum ergo inquis molles ſunt
uittati ſacerdotes qui placabant deos. Primo
o Georgi ſacerdotes nunquã deos placauerũt

uittati ymo dicit Poeta. Vitasq; resoluit sacra
ti capitis. His in presentia omissis ad rem no
strã ueniamus. Vnde est inquis quod dixeri mu
lierũ gestamẽ esse uittas cum sacerdotes mas
culi uittis uterẽtur: respondeo uittas mulierib;
ad ornamentũ dari: & cum masculis tribuũt
addunt tanq̃ femineũ ornamentũ quoniã in
sacrificiis & religione uerba dicunt ad fecun
ditatẽ & augmentũ. Vnde in primo Eneidos
& flaminis adolere penates: adoleo significat
cresco: & hinc adolescens. In sacris igit que
urunt non sterilitatẽ neq; inminutionem sed
fertilitatẽ augmentũq; portendunt. nam cum
illud dictum est & flammis adolere penates
insinuatum est illud ex nunc esse adolere &
crescere sic etiam nunc grege de intacto septẽ
mattare iuuẽcas prestiterit: est autem mattare
magis augere quoniã in sacrificando cedes est
auctio & fecunditas quedã: dantur ergo mas
culo sacerdoti uittę ornamentũ muliebre ut
indicetur eius honorem esse fecunditatẽ quan
dam quã propriam muliebris sexus esse cog
noscimus: nõne maiores uñri uiri sapiẽtissimi
uirtutũ noĩa ut iustitie tempãtie fortitudinis

prudētie feminas esse dixerunt ut fecundas. ab ipsis eni bona animi & mores conseruatōs rerū pubicatū institutiōes magistratuū & alia pene infinita procreātur. quod & in sacris litteris diligenter aduertitur. nam dicit posuisti oues & boues uniuersas genere fęminino ad fecunditatē. & poeta Virgilius i octauo Eneidos de furto caci loquit. Quatuor e stabulis prestanti corpore thauros. auertit totidem forma supante iuuencas. & i recupatiōe cū furtū ostenditur ut dei herculis maiorē diuinitatem mōstraret & religiōis certiorē causam propter recupatā fecunditatē & thauros & iuuencas feminino genere cōprehendit. Inqt eni abstractęq; boues abiurateq; rapine celo ostendunt cū per generis cōceptionē masculino dixisset genere. a masculo eni femie i genere cōcipiūt Vittę igr ut diximus muliebre ornamentum addūt etiā masculis sacerdotibus ut ipsi qtū cūq; masculi ostēdāt esse fecundi p quos multa bona pueniūt. q autē ais pōtifices mittris ornari idicas te cū isto tuo philelpho piter desipe. nā i iuectiua cōtra philelphū declarauis mitrā uiri mollis meretricis aut pueri gestamē

Thyara. Sus in mineruam

Iuuenalis. Ite quibus grata est picta lupa bar bara mitra. Virgilius. Copa syrisca caput gra ta redimita mitella pōtifices o merula thiaris redimitos & non mitris conspexisti. Sed cum grecanicū illud affers more tuo facis. non eni potes a porco discedere accedit etiā q cū sus in mineruā adduxeris uideris in teipsum uel philelphū uel i utrūq; retorsisse exēplo tuo nā si thersites ꝓuocās hectorē rideret: ita tu & philelphus q Galeottū ꝓuocastis oī estis irri sione dignissimi. nā sues mineruā & thersites hectorē ꝓuocarūt quod euentus pugne osten dit. nam ille ita prostratus responsione nostra fuit ut nihil amplius auderet: & tu cū respon dentē Galeottū audiuisti ita tremula uoce lo cutus es ut frigida febre agitari uidereris. sed quid plura qui hęc uidere uolunt legant inue ctiuas nostras & iudicent quid philelphus & qd merula tāto tempis spatio potuerit aduer sus Galeottū ibiq; uidebitur uter sus thersi tesue & uter minerua hectorue fuerit. nō eni meū est o Georgi tecū iurgiis & maledictis certare. non eni debeo aliis doctissimis uiris esse fortunatior quibus nūq̄ defuerīt obtrecta

Iuue. virg

tores balbutiat merula fundat contumelias iactet iurgia uocet me quocūq; noīe uoluerit nunq̄ tamē efficiet pluris apud me dolorē iiuriȩ esse q̄ ipsius philosophie respectū quȩ docet ferientes nō referire: sed Georgi argumētis & ueritate nō cōtumeliis & detractōe doctrina probat̄. nam rursus Georgius scabiē timēs hoc arguit quod ī libro nostro posuimus est autem psora cutis asperitas squamosa a scabie differens: & merula subsequitur hic ego Galeottū eiusdem scriptoris auctoritate coarguā: q̄q̄ satis per se reuincit̄ quoniā Plinius scribēs scabiē pruriginē psoras nō cōtinuo uelit asperitatē cutis eam esse ymo ex huius sensu sibi repugnat cū ī eodē uicesimo libro ubi de cucumere syluestri & elacterio loqtur psoram & lichenas greca uelit esse uocabula & latine impetiginē siue scabiē significare hoc mō arida cū resina impetiginē & scabiē quam psoram & lichenas uocāt sanat: & recte sane nā utraq; hec dictio greca est fitq; a uerbo greco pso quod ē scalpo siue palpo. nā q. psora laborāt ulcera seu pustulas supra modū cōtingere palpare & scalpere cupiūt: hec & Plinius &

Merula pliniane sẽtẽtie declarator. Nõ debes Georgi supra calceũ ascendere. que enim altiora sunt a minuto gramatico mĩme intelligunt. nam licet sint noĩa plurima morborum ab eodẽ fonte deriuata: tamen pro diuersitate uarietateq; curatõis pro diuersis accipiuntur: ita ut aliquibus morbis diuersis tamẽ nomen diuersum quo ad linguã non quo ad significationẽ a nostris imponãtur: sicut grece antrax latine carbo: tamẽ a medicis diuersis morbis hec noĩa imponũt: ut nigriorẽ antracẽ rubicũdiorẽ carbonẽ ut supiorẽ q̃ ab extincto hũc uero ab ardore dixerit: sed hec omittamus & ad textũ Plinii ueniamus: quoniã dicis meruIa q̃ eodẽ auctore reuinces Galeottũ & affirmas Pliniũ dicere psorã & lichenas greca ẽe uocabula & latine impetiginem siue scabiem significare: & adducis hũc textum. Arida cũ resina ĩpetiginẽ siue scabiem quam psoram & lichenas uocãt sanat. Nõne te pudet o Georgi in tã maĩfesta re ita errare. non enĩ intelligis pliniũ: hic hic inq̃ ẽ o miser sensus plinii arida cũ resina ĩpetiginẽ. s. sanat: nam ĩpetigo est morbus grauior curatu & sanat scabiem:

sed scabies multiplex est mala scabies. Vnde Oratius. Aut mala quem scabies aut morbus regius urget & persius malā quandā scabiē in sinuās dixit nāq3 est scabiosus & acri bile tumet. Dicit igit̄ Plinius; hoc medicamentū ex resina sanat ipetiginē que ē grauis morbus: sanat etiā scabiē sed nō omnē scabiē sed eam quā psorā & lichenas uocāt; psora igr̄ & lichene que sunt due spēs scabiei etiā hoc mō nā sinātur: sed hec Georgi licet sp scabiosa mēte fueris intelligere nequiuisti. Huic rei aliam quoq3 annectit cū negat merula porriginē nō esse capitis morbū & esse minutū furfurē & balbutit nescio quid: sed nos esse uerū quod diximus corroborabimus auctoritate. Q. sereni. Est insensibilis morbus seu noxia forma cū caput inpexū fedū porrigine pugnit: copia farris uti frendetibus edita saxis: Et infra de eo dē morbo. desinet interea glomerari farrea nubes. cessabitq3 grauis fede pruriginis hymber nōne uides luce clarius porriginē minuto furfuri assimilari & ēe capitis: furfur. n. o georgi ex paniceis fit: Sed georgius ut ī poratōe tāq̄ acutissimā argumētatōnē i auribus relicturus

inqt porrigia3 nec minutū esse furfurem nec a porcis dici refert Cornelius: O acumen Georgiani ingenii. Cornelius nō dicit hoc ergo nō est cur ita i litteris infans es misselle: q̄ a porco dicat̄ satis ostendit Iuuenalis. dedit hanc contagio labem & dabit in plures sicut grex totus in agris unius scabie cadit & porrigine porce Vlterius uolitat merula & nobis balbutit quedam dignissima admiratione sed ab insania proficiscentia: quid nā queso Georgi tibi uis cū inquis per hec uerba nemo intelligit quid sit capitatus fortassis de tui similibus uerba facis. nam summa est dementia opinari capitatū significare in caput crescentē ubi dicisti. O capitate Georgi. capitatus dicit̄ qui caput habet: & porrū appellamus capitatū ad differentiā sectilis. de quo Iuuenalis: quis te cū sertile porrū suter. capitatū autē dicūt porrū quia crassiorē habet ptē cū capillamētis ad capitis similitudinem quod re graciliori idest collo sustentat̄ ut in porro. nā si ita ut tu sentis ēet alia quoq3 & multa hortēsia nūc capitata nūc uero mi9 capitata ut magis mi9ue crescūt dicemur. allegatōs moreti & priapeiorū li

cet in priapeiam in singulari & genere femi nino contra artem grāmaticam ponas nihil ad rem faciunt: nam non negamus esse porros capitatos. Ad cuius rei probationem totam illam mucidam grāmaticam effundis. nā uer ba huius forme habitum significant nō excre scentiā ut brachiatus aculeatus anulatus mē tulatus oculatus: qui brachia aculeos anulos mentulas oculos habent intelliguntur non q in hec creuerunt: sed pro tot tantisq; conui ciis ī Galeottum collatis habeas pro munere

12 retia. Adhuc in capite merula indiget auxilio non enim potes conicere capitulū dici paruū rerum iniciū & hoc ut ex oraculo Apollineo caput uocari iactitat teste Agellio quē īperite appellat aulū gelliū p oēs ineptias suas. que nā dr̄a est o georgi īter caput aīalis mēbrū & caput alterius rei: & rursus īter mēbrū rei & aīalis nōne eadē sunt uocabula pedes hoīs & mense: caput uie flumīs hoīs in quo inquā differūt ita q alterū possit uno mō flecti al ter uero nō. nā si de aīali dicimus articulū & cur de re quoq; nō idē dicemus si leges sepe occurret articulū & rhetor & aīaliū & nūī ee

priapeia nō dr

brachiatus et habitum nō expressi... signt

Capitulum

Agellius nō aulus gellius

Sic etiam i scriptura tu uocas rei caput habet
etiã capitula: preterea si omnino rãmnes dees
sent nonne tibi succurrere debuit capitulatim
aduerbiũ quo utitur Plinius non nisi i signifi
catõe nostra deriuari posse. Dicis quoq; o Ge
orgi cirrim non dictã a cirro: sed ego dico &
cirrum a ciro greco quod est inñdo sicut coma
a copto: Coma ẽ multitudo capillorum a ciro
cirris dicta est quia cirrũ idest capillũ abstulit
quẽ ab inñdo id a ciro sicut comã a copto ab
scindo deriuari manifestũ est capillũ autem co
mã significare ostẽdit Terentius. Vix me cõ
tineo quin inuolem in capillũ. cum dictum ẽ
esse plusculos capillos in modũ caude pendẽ
tis mirũ iudicasti. non enim tibi poteras psua
dere caudã in capite quoq; poni posse cum le
geres illud Virgilianũ caudaq; hirsutus eqna
Cur me semper isectaris: cur detrahis: cur di
cis me corrupisse textum Martialis: nã quod
nos uocamus cirres tu girres nominas: Si tu
aliquanto diligentius legisses librũ de homie
ibi inuenisses. c. &. g. inuicem sibi cedere &
apud maiores nostros curculio & amurca per
c. scribunt enuntiantur per. g. sicut Cneus &

Caius: sic qui scripsit cirres siue girres affini
tatẽ respexit littere & qui .i. uel .e. poīt ī prin
cipio non fuit oblitus societatis quę inter has
quoq; lr̄as est ut testanť plurima. nam quase
& quasi here & heri sibi & sibe dicimus & ab
latiuus multorũ indifferenter e uel i desinit
ut amante uel amanti docente uel docenti &
reliqua: Sed cincinnus o merula non a cice
oleo deriuatur ut deliras. credis enī oleo co
adunatos dici cincinnos his uerbis eos esse in
tortos ut oleo p̄fusi madescāt non tenes ratõ
nem capillorũ o merula: oleũ siquidẽ fluxos
facit & non intortos capillos ymo si qui intor
ti sunt per oleũ extendũtur. Esse autẽ eleua
tiores cincinnos queritur mulier apud Iuue
nalem. Altior hic quare cincinnus ait. Et cin
cinnos non esse unctos dũtaxat satis declarat
Suetonius qui in uita augusti ait octauianum
damnasse unctos mecenatis cincinnos hoc ser
mone exagitabat nõnũq̄ ī primis mecenatẽm
suũ cuius myrrobrachos cincinnos usq;quaq;
ut imitando per iocũ irrideret. nã si cicinnus
unctus esset non addidisset unctionem satis
erat dixisse cincinnos idest unctos capillos ir

ridebat. Sed quid i his miror ueniat i mediũ
Festus pompeius qui ait. Cincinni intorti ad
locũ capiẽdũ tendũt: ſed cincinni ut arbitror
a con & anno dicti qa ſimul annant quaſi cõ
canni. Sũt enĩ plures capilli intorti qui ad lo
cũ capiendũ tendũt. C. uero ornatus cauſa in
terpoĩt ut archadius & archadicus. De media 17
autẽ uena quã in fronte eſſe pnegas nõ conſu
luiſti pitos medicos. nã ſi hoc negarẽt ad me
ueniãt & tanq̃ medicus reperiã illã in fronte
uenã quã aſſerũt nuſquã eſſe. adde etiã ꝙ ra
tionẽ quoq; ligamẽti irrides tu cũ iſtis imperi 18
tis medicis ſi diutius in hoc pſeuerabitis acci
piã ſcalprũ & percutiẽdo frontes uero rubore
perfundã. cruentas enĩ reddã & eodẽ ictu de
lirio uos liberabo: ſed interea legite Paulum 19
medicorũ & grecorũ quidẽ preſtãtiſſimũ qui
dicit. Si uero deſipiẽs qui laborat dederit ma
nũ & ſi dederit indigens flebotomia ne poſt
euacuationẽ pcutiat manũ eo ꝙ interciſa tur
babiẽ eã que in fronte ẽ incidẽtes rectã uenã
ſemel ſufficiẽter aufferemus. Hec Paulus. tu
uero contra rationem meam adducis furentẽ
poſſe uincula frontis diſſoluere aut abicere o

merula quid ais. Furiosi & insipiētes iō sunt insipiētes quia nesciūt cōsiderare ut sapientes illa enī que ante oculos habēt considerant & propterea brachii ligamentū ante oculos positū & non frontis eos pturbat. nā si scirent ab sentia considerare & que oculis nō cernuntur intelligere saperent profecto. Cum uero in illa tua opinione perseueras rideo. semp enim me increpas ꝙ nō omnia in libro meo inseruerim: dicis nāq; & hoc & illud & plurima alia addi poterāt: quot Philosophi quot Theologi quot etiā christus ipse aut eorum libris aut dictis addere poterant que non addiderunt. non tamē ex hoc improbādi sunt. Accusamur etiam a merula in expositione textus Plautini quia diximus gallus gentem & pullū significat & glabrionū familia rome erat. Vnde E cilius glabrio uir romanus fuit. hic sermo uidebatur insinuare ut ex gallo romanum faceret cū diceret ut depilaret pullū glabrūq; redderet: hic merula alas suas balbutiendo dilatat dicens nullos sales in hac nostra expositione apparere. preterea esse soloecismū quia seqtur q̄: sic enī in textu est. Tu si sapis hunc gallū

glabrionē reddes mihi quā uulsus lidius est uidetur merulę dici glabriorē compatiue nam q̄ est aduerbiū compandi quod p̄suppoīt pre cessisse aut magis aut compatiuū: ac si uellet dicere glabriorē q̄ sit uulsus lydius: Quotiēs uenisti ad me quotiēs fuisti increpitus cū ser monē de hac re habuisti: quotiēs dixi legeres disceres acutius intelligeres & nō esses ita te merarius ut corrumperes textus. nam hoc insi tum tibi & quibusdā aliis est ut id quod intel ligere nequitis dicatis esse mendosum. Con sule Georgi cōsule doctiores te & non ita cor rues. nam in omibus codicibus textus eo mō quo a nobis allegatur inuenitur Respōdebi mus igitur ad insaniā Georgii & ostēdemus leporē ac salem esse optimos & iocundissiōs in textu a nobis allegato & non esse soloecis mū errorēq; in arte gramatica sed ornatū max imū & plautinū hec dictio q̄ aliquādo exces sum aliquādo dicit equationē: ut si dixero for tior sum q̄ tu hic est excessus: & sum tam for tis q̄ tu hic ē ęquatio. Plautus facetiarū suarū memor nec oblitus ueteris comedię que uim satyre obtinebat iocatur pariter & mordet.

dicens eni facias hunc gallũ glabrionẽ manda re uolebat: depila hunc gallũ glabrũq; facias & uidebat̃ insinuare ut ex gallo romanũ face ret dicens tam reddas mihi hunc gallũ roma nũ q̃ pro quantũ uulsus lidius est: & hic quo q; est lepos maximus. nã lidius dicit̃ etruscus uir de tiberi ubi lidius arua inter opima boũ leni fluit agmĩe tibris: frater lidi tirrenus ue nit ex meonia q̃ lasciui & effeminati fuerint meonii disce a uirgilio qui pro maxima molli cie illud obicit. Meonia mentũ mitra crinẽ q; madẽtẽ subnixus. Vulsus dicit̃ etiam effe minatus sine pilis libidini obnoxius. Martia lis. Sed mens pannire uulsa tibi. Dicit igitur Plautus. reddas hunc gallũ glabrionẽ q̃ nul sus lidius est idest hunc tantũ depila quantũ lidius est depilatus & uulsus & mollis & las ciuus carpendo more ueterũ comicorũ malos mores. & sicuti in primo mẽbro sũt uerba am bigua ad rem & hoĩem quia gallus gentis & pulli est & glabrio hominis & depilati: sic eti am in secundo totidẽ nomina sunt significati onis ambigue. nam lidus ob similitudinẽ illi us gentis uulse a romanis dicebat̃ is q glaber

Glaber

Lydius etruscus

tyrrhenus lydi fr.

uulsus

virg.

mart.

plau.

depilis

erat. quotiens eni puerū glabrū idest depilē conspiciebāt a similitudine lidiorū uulsorum lidios uocabāt. uulsus autē & uulscus idē ui dent. nam hec littera. c. addit̄ sepe ut archadi us & archadicus sardonius & sardonicus. Vn de hic sermo semp uidetur de gente dici. nā Plautus posuit hec quatuor nomia gallos gla briones lidios uolsos significationis esse am bigue: & indicauit lidios esse glabros & depi les & uulsos & sic libidini obnoxios. ꝙ autē hoc sit uerū audiatur Nonius quia tu allegas Varronē de uita patrū ac si tu uidisses cū sit a Nonio allegatus: nescis miser nescis allega tiones his tribui qui primi allegant: tu autem iactabundus in opere tuo inquis Varro ī uita patrū. Cicero de Oratore ac si illa uidisses & tu sciuisses annotare: & tamē non nisi in No nio legisti qui ita de hac re inquit. Glabri ꝙ ludis pueri presulis essent glabri ac depiles ꝑ ętatē quos antiqui romani lidios appellabant ut est in primo Varronis de uita patrū. ideo Plautus in aulularia. Tu istum gallū si sapis glabrionē reddas mihi q̄ uulsus lidius est ha ctenus Nonius quid igitur hoc sermone dicit

uulsus uulscus

c.

Nonius

Varro

Nonius nisi lydios dici sine pilis . paulo inferius: rostrata merula nasũ contũdit cũ credit super uacua fuisse apposita in textu Pliniano & cõuicia iactat dicis Georgi illud fuisse additum Plinio. nasum autẽ dixit uituperatõis signum unde hoc ostendis ymo omnes uetustissimi codices habent quos ego uidi: uidi autem plurimos: nam omnẽ fere germaniam peragrauimus. quis hoc addidit ubi legisti hoc fuisse additũ: credo imitaberis manicheos qui cum cõuincerent auctoritate euangelica dicebant non nulla nõ esse a saluatore nostro sed addita quale ẽ illud habetis moysen & ꝓphetas. Sed diceres reperiuntur uarii textus: fatemur nam in multis codicibus & hoc etiã uariũ erat extra omnẽ ingens italiã: & in aliis extra omnẽ ingenitaliã: & i uno codice extra omnẽ ingenii aleam repertũ est. Itẽ ibi quoq; sermo nec textus unus preterea interest non trita auctoris uia nã distinctũ: sine eni alibi iter est & illud nec qua pegrinari animus expectat: & in alio expetat sine. c. q̃ uariũ etiã illud est. Lelium decimũ uolo cum alius codex habeat: lelium congium uolo. cum igitur

uarii codices reperiant̄ non eſt uitium pro ar
bitrio allegare & illud preſertim quod non ē
in cauſa ymo quod fortius ē Priſcianus & Ser
uius unū & eundē textum Terentii ubi teſti
monio illius opus eſt diuerſo allegant modo
nam alter dicit ſalem qui in te eſt : alter uero
ſalem quod in te eſt. non enim ſufficit nega
re teſte Philoſopho ſed ratione negare iſte eſt
indoctorū hominū mos. hoc enim tibi & ce
teris indoctis uicii eſt ut que non intelligitis
ſtatim uel negatis uel deprauata eſſe confingi
tis quod eſt puerile & infecundi ingenii refu
gium. Illud uero iocundū auditu eſt cum di
cis ꝙ a meipſo diſſentio. nam dixi naſum ſig
nificare ſagacem intelligentiā & eſſe uitupera
tōis ſignū ac ſi hec non poſſent eſſe o merula
cur aliquādo non cantas cur ſemp balbutis.
naſus tunc ē uitupationis ſignū cum prauus
eſt prauo enī naſo qui eſt turpis eſt: & ideo ui
tuperatōi obnoxius. Horatius in arte poetica
Hūc ego me ſi quid cōponere curem: Nō ma
gis eſſe uelim q̄ naſo uiuere prauo ſpectandū
nigris oculis nigroq; capillo quod a corpe ad
animū ſepe tranſfertur. naſus rectus ſapiētie

sagacis signū. Ille enī recte sapere dicitur pra
uus turpitudinis & stultitie iudex ideo uitu
peratōnis est. in quo ergo o Georgi sermo me
us sibiipsi repugnat & est cōtrarius: tu autem
dicis nasum subdolam irrisionē significare &
in rugas contrahi hoc cuiq; facile est cum sub
dole irridere & nasum mouere possit: sed dis
cernere irridenda non nisi sapiētis & acuti ē.
unde dictū est non oībus datū est habere na
sum hoc est non omnes ridenda a laudandis
recta rōe discernūt iā Georgio alia instrumē
ta parāda sūt nō hamus nō laqueus non retia
poterūt retinere. nā nō āplius auē aut piscem
sed falsariū se ostēdit: unde uncū ei pabimus falsarium
aut ignē: nō enī refert uerba ut dcā sunt in li
bro nr̄o: huiusmoī sūt uerba nr̄a ad unguē po
21 lipus nasi morbus ē. in naribus enī caro corru Polypus.
pta radices agit plurimas que tanq̄ pedes sūt
& hic nomē accepit: nā polipus piscis ē quē q
dā latine remorā uocant: tu autē subtrahis q remora
dam & latini ubi latine est ponis. Scis meru
la in libro de homine ubi sermo est incidit
qui retorqueri potest in obprobrium quorun
dam qui nobiscū uixerunt me neīem noīare

non enim sum reprehensionis sed ueritatis p
quī auidissimus quidā etate nostra dixerunt
polypū esse remorā hanc sentētiam nō proba
mus ideo diximus quidam dixerūt. non eni
polypus est remora ut ostendemus postea: cū
noua polypi diffinitio tibi displicet merula
more tuo agis. nihil eni noui in libris esse cō
cupiscis & a te sumis exemplum. nam si quid
noui inseris id totū insipiēter effundat noli
conqueri in libro meo esse nouas diffinitioēs
sed ratōe ostende malas & inconcinnas esse:
& cū allegas corneliū non intelligis: nā eius
uerba id sonāt quod nos ī diffinitōe diximus
nā quādo cornelius dicit polypus est caruncu
la mō alba mō subrubra qd aliud īsinuat nisi
alteratione corruptionēq; carnis. nā que mō
alba mō uero rubra ē caro cui nō intelligr̄ cor
rupta. cum autē dixisti cornelium aliter a pre
ceptore tuo Galeotto diffiniuisse cur non ad
didisti aliter etiā atq; aliter aliis medicis q̄ a
cornelio & Galeotto morbū fuisse descriptū
qd uicii ē hoc o merula. nā nō mō drīi aucto
res sed plerūq; unus & idē rē unā drīis moīs
diffinit ut in Cicerone facile ē iuenire de hoc

ſatis ad illud reuertar quod pollicitus ſum.
dixi enĩ me oſtenſurũ polypũ non eſſe remo
ram: ſed prius tua uerba examinabo. nã dicis
polypũ a ſimilitudine carnis dictũ qa polypi
molliſſima eſt caro. miſeret me tui ꝙ tam diu
fuiſti de numero piſcium & nũq̃ intellexiſti
polypos ẽe neruoſos carnẽq; habere duriſſimã
nõ enĩ mollitie carnis ſed duritia neruorum
hoſtem ſuũ apprehendũt reluctantẽq; retinẽt
Cum autẽ ais Ariſtotelem inter malacia ideſt
mollia noĩare recte narras ſed non intelligis
eius dicta. nam ĩter piſces illi dicũtur molles
qui ſine concis: duri uero qui cũ concis ſunt.
Vnde oſtrea inter mollia minime eſſe perhi
bentur: & polypi cum ſint abſq; concis inter
molles numerari cenſentur: molles enim aut
duri dicuntur piſces non carnis ſed ratione cõ
carum quibus operiuntur. Nec eſt uerum ꝙ
a Plinio echinnus dicatur remora falſum eſt
quod ais. Echinnus enim uim habet remo
randi nauigia nullam: ſed eſt conchilium io
cundum & prima enuntiatur breui. Iuuena
lis. Et ſemel aſpecti littus dicebat echinni:
ſed dicit̃ echineis ut teſtat̃ donatus ĩ terentiũ

& in hanc sentẽtiã locutus ẽ Lucanus. in me diis echineis aquis: & quidã cõtra metrũ sen tientes echinnus scripserũt. non est igr̃ echin nus trisillabũ prima breui sed echinneis qua drisillabũ prima lõga & hec ut diximus uim habet remorandi nauigia & remora nuncupat̃ lege Georgi aliquãdo greca & prudẽter. cum credis pedes polypi dici acetabula nescis quid dicas. nam pedes sunt longi & acetabula ĩ pe dibus polypi quedã carũcule ad similitudinẽ acetabulorũ disperse. nam acetabulũ dicitur uasculũ & cyathus: sic ille caruncule ut ciathi apparẽt & uascula. Plinius. xx. naturalis histo rie. Item morbo regio uel hydropicis & ad renum dolores cum ptisane succo acetabuli mensura. Idem. xxvii. Vt hedere baccis mol lioris nascunt̃ in opacis asperis & aquosis dat̃ acetabulo pleno. Est igitur acetabulum uascu lum & mensura quedã & non pes polypi ut putasti. Iam deuenimus ad id in quo falsarius Georgius uocat Galeottũ falsariũ qa ĩ textu Pliniano nõ reperit: dicit fuisse additum in fe minas. nã nos sic allegauimus Plinium. Ma le hominũ tantũ quas prisci genas uocabant

Lucan.

acceptabula in pedibus polypi

Plinius

Male hominũ tantum.

Genę

ex duodecim tabularũ interdicto raddi eas ĩ ĩ feminas uetãtes: pudoris hec sedes ubi maxime ostenditur rubor. Tu Georgi negas in eo textu ĩ feminas esse dicisq; fuisse additũ quẽ librũ tu inspexisti quẽ codicem euoluisti: Tu mecũ in hac re certare uis qui totius fere europe bibliothecas excussi in diuersitate librorum· quid uexanie est semp aliquid negare: sed diceres huius mee negationis est efficax ratio. quis enĩ unquã barbatas feminas raddi uidit: iam resipiscis quia ratione incipis negare. non dicunt libri duodecim tabularũ feminas barbatas sed uetant genas raddi in feminas idest in similitudinẽ feminarũ que omnino inberbes sunt & de uiris locunt̃. est enim locutio ornatissima hic raddit̃ ĩ mulierẽ idest in similitudinẽ mulieris hec mulier ornatur in uirũ hoc est ut uir appareat. Suetonius in uita augusti. nam histrionũ licentiã adeo compescuit ut stephanionẽ togatariũ cũ in puerilẽ habitũ circumtonsam matronã ministrasse cõ ceperat per tria theatra uirga cesum relegarit. Virgilius. in. vi. Excisum euboice latus ingẽ us rupis in antrũ idest in similitudinẽ antri.

Idem portus ab eo fluctu curuatus in arcum
idest in similitudinem arcus : sed nimium te
acutum ostendis Georgi cum admiraris pupu
lam penultima breui enuntiari & eius dimi
nutiuum pupillam. l. litteram duplicare quasi
hoc nouũ sit: nōne hoc in diminutiuis frequē
ter uides. Nam ut ait Festus. Papille sunt ca
pitula mãmarum dicte quia papularum sint si
miles & papula o merula penultĩa breui enũ
tiatur Virgilius in georgicis. Ardentes papu
le. & eius diminutiuũ papilla penultima lon
ga. Virgilius. xi. Leua aciem ferri dextra ner
uoq; papillam. ymo uidetur multorũ diminu
tiuorũ proprium litteram duplicare: ut paulũ
pauxillũ: palus paxillus: qualus quaxillus. de
his autē que in libro meo addi uoluisses non
sentio tecum Georgi: fuisset enim ab institu
to nostro alienũ. Credo o merula te glanco
mate correptũ cum tecum nescio quid garris
nonne textus Sereni allegatus indicat quod
ego dixi. non enĩ mirum ē diuersos medicos
diuersa quedã dicere. nã hoc cõtigit ĩ unaqua
q; facultate nõ datur uitio magis hunc uel il
lum sequi dũmõ sint idonei. q; autem dicis

te expectasse ut de Glauco multa hinc inde
sparsa colligerē & nihil de hoc colore tacerē:
dicam sentētiā meā ego ecōtrario expectabā
ut aliquādo resipisceres & ītelligeres uiciosū
& cōtra artē esse ad huillima queq; descēdere
& oīa uelle prosequi ne cū de hoīe loqui uel
lemus uni dūtaxat uocabulo addicti ab insti
tuto recederemus & quasi alligati circa mīma
hesitaremus quod fugiendū scriptori censuit
horatius flaccus cū dixit. Si nō circa uilē patu
lūq; moraberis orbē iam Georgius deniq; di
ligētiā seruat in eo quod patit̃ uiciū & superi
ora ex mera uolūtate posuerit hoc necessitate
coactus scripsit. nā cū sit hircosus oēs a se gra
uissimo fetore suo repellit & dicit nos nō be
ne posuisse hirquitallis ab hirquis angulis ocu
lorū dictos sed ab hirquis aīalibus nos dici
mus hirquū uocabulo primitiuo ut seruius &
Suetonius testātur significare angulū oculorū
ab hoc angulotā hirci aīalia q̄ hirquitalli dicū
tur. uterq; enim libidine uexatus oculo in
dicat; hirci quia frequenter coeunt & oculos
habent in coitu trementes & hirquitalli qui
huiusmodi sunt ab eodem fonte deriuantur:

hirci ergo & hirquitalli dicti sunt a prima po
sitione hirqui significatis angulum oculi. sed
cũ adducis testimoniũ censorini ad huius rei
declarationẽ licet nõ tantę auctoritatis sit ut
Suetonio & Seruio opponatur: tamẽ quia de
Aristotele fit mentio uidet̃ non ab hoc quoq;
declarare. hoc enĩ insertũ est quod aristotiles
trãgisim dicit. antiqui nostri hirquitallire. qd
queso in hoc sermone est cõtra nostrã positio
nẽ: nõne uides merula hoc nobiscũ esse totus
huius questionis cardo est hircus & tragos si
cut primitiua aut deriuatiua de hirco diximus
nũc de trago dicendũ uidet̃. Tragos Georgi
significat plurima: nã ẽ quoddã genus spõgia
rũ. Plinius nono. Spongiarũ tria genera acci
pimus: spissum ac predurũ ac asperũ tragos id
uocat̃: spissum & mollius imanos: tenue deci
sumq; ex quo penicella achilliũ. Itẽ Plinius
xii. in his ꝓbatio una ne sint fragilia & arida
potius q̃ sicca folia cũ gallico nardo semp na
scit̃ herba que hircolus uocat̃ & grauitate odo
ris & similitudine qua maxime adulterat̃. tra
gos igr̃ prima impositõe significat spõgiã spis
sam. tria enĩ genera spongiarũ sunt a quibus

traxerũt ueteres tria nomina libidinis. a trago eni que eſt durior & ſpiſſior & aſperior per ſimilitudiuẽ dixerũt iſtos qui iã libidinari inci piũt quos audaciores & aſpiores & duriores reddit ipſius ueneris deſideriũ: nã ex libidiẽ oĩa animalia pugnãt. Virgilius in georgicis. Omne adeo genus in terris hominũq; ferarũ q; & genus equoreũ pecudes pictæq; uolucres in furias ignẽq; ruũt amor omnibus idẽ. Idẽ Quin & inbelles dant prelia cerui. Secundũ genus ſpiſſum ac mollius imanos dicitur & hinc quoq; libidinis ſimilitudo trahitur. qdã eni cũ adoleuerit ex frequẽti coitu facti ſunt molliores. nã illi iuniores nõ tãtope ſicuti grã diores ab ipſa uenere ledũt: & ad hãc ſñiam cũ de uiciis ueneris loqt dixit Lucretius pre macie radineę uera eſt iam mortua tuſſis at lamia & imanes ſacer eſto ipſa ab iacho. Tertii generis nomen tenuioris ac denſioris ex quibus peniculi & penicella nõ uidet declaratõe indigere dicente Feſto. Peniculi ſpingie lõge propter ſimilitudinẽ caudarũ appellate: penes eni uocãt caude & hoc ad libidinẽ ſpectare nemo ignorat: pſerti cũ penis mẽbrũ uirile ſit

Martialis. Sed si quis nimio pene superbus erit. Sed diceret nõ nulli unde est ꝙ maiores nostri libidinẽ a spongia denoĩarunt: ratio in promptu est: nam que principalia sũt ad uenerem ut renes testiculi & ipsũ uirile mẽbrum spongiarũ similitudinẽ gerũt. renes nãqꝫ per quos riui osceni humoris fluũt & testiculi ex quorũ motu & agitatõe humor ipse liquescit & ipse colis mẽbri quo semen eicit̃ & uenosa & cauernosa & spongiosa sunt. nam testiculi & intumescũt & extenuãtur ut plus min⁹ uehũiditatis accipiũt in suis cauernulis. de renibus quid loquar cũ aspectui ipso eorũ pateat cauernosa & spõgiosa natura. De mẽbro etiã me tacẽte huiuscemodi uis cognoscit̃. accedit etiã ꝙ genitalia cũ ui quodãmodo agitãt̃ ita conceptũ ut cõpressa spõgia humorẽ emittunt ac semĩe fluũt. hac igr̃ rõe maiores nr̃i qcũqꝫ illi fuerũt noĩbus spõgiarũ libidinẽ noĩarunt cuius rei non ignarus cesar augustus saturnalibus si quando libuisset mõ munera diuidebat ueste & aurũ & argentũ mõ nũmos ois note etiã ueteres regios ac pegrinos interdũ nihil pter cilicia & spõgias & rutabula & forpices

atq; alia id genus titulis obscuris & ãbiguis.
Ita enĩ refert Suetonius in uita augusti. Rcẽ
igitur augustus huiusmodi munera mittebat
ad ĩocunditatẽ: nam rutabulũ quid sit audiat
Festus qui ait. Rutabulũ a pro ruendo igne
uocatũ quo panes coquũtur: inuenit tamẽ po
sitũ pro mẽbro uirili: sed spongia ut facile cõ
icere possumus tam patientis q̃ habentis rem
imaginẽ gerit: nam & ex ea humor exprimit
& ipsa quoq; humorẽ recipit. Cum igit multa
dixerimus illuc reuertamur unde digressi su
mus. Dicit igitur Censorinus quod tragisin
greci uocãt nostri dicũt hirquitallire: illi uero
tragon hircũ ab illa spongia que tragos dicit
noiarunt ita ut tragos spongia sit primitiuum
quod ergo greci tragisin nostri hirquitallire:
illi tragon hircum a spongia nos hircũ ab an
gulo oculi libidinẽ indicantis deriuamus: be
ne ergo Suetonius & Seruius dixerũt & Fe
sti uerba cũ utroq; concordãt: de hoc satis iã
ad alia descendamus. In libro de homĩe sunt
hec uerba licet ptheregiũ de aliis dicatur. nã
caro supuacua ungues digitosq; crescẽdo ope
riens hoc nomine appellatur. In nostra dicit

Georgius hec non diceret Galeottus si sextũ Cornelii celsi librũ perlegisset uti de digito rum ulceribus hec scribit in hisdem recedere ab ungue caruncula cum magno dolore cõsue uit pteregion greci appellant carunculam dis cedere ab ungue non crescendo operire dicit hec merula conuersus iterum ad conuicia dic merula quid dicunt uerba Cornelii nisi quod ait Galeottus. dic inquã quomodo caruncula potest ab ungue discedere nisi crescat. nõ enĩ recedit a sede sua nisi crescendo alioquin rece dendo caderet. Cornelius igitur dicit princi pium: nam tunc pteregium inchoat cum caro ab ungue recedit nos autem diximus finẽ ul ceris: nam cum recedit crescit & ungues digi gitosq; operit: recedens enĩ caro illa non sepa ratur sed dilatatur sicuti ala in auibus. cũ enĩ uolant tũc ale crescũt idest expandũtur & ma iores fiunt non tamẽ ab auibus cadunt & ab hac similitudine pteregiũ dicit̃: pteros enim ala dicit̃. Iam Georgius existimat se ex omni parte munitũ quia secundũ eius sentẽtiam Ci ceroni ĩnititur qui dicit ꝑ detractionẽ medie littere uel syllabe a maxilla malã esse factam

ex quibus uerbis argumẽtatur Galeottum er
rasse q̃ dixit maxillã diminutiuũ a mala. ubi
tu unquã legisti Georgi diminutiua pauciorũ
syllabarũ esse q̃ primitiua. nam palus paxillus
diminutiuũ ut ait Nonius qualus quaxillus
mala maxilla ala axilla. Ratio enĩ efficit ut di
minutiua que qualitatis aut quantitatis dimi
nutionẽ patiũtur ne in syllabis detruncentur
ymo gramatici & usus doctorũ ubi iacturam
fecerĩt in syllabis tpibus reprehenderũt sicuti
alius genitiuo cũ duplici i propter crementũ
scribi debuisset litterã detractam productiõe
cõpensant. Nonne Priscianus omnesq; grãma
tici sentiũt mecũ. non enĩ textus mendosus
uel ambiguus adducendus in testem est. nam
nullo pacto detractione littere fieri potest ex
maxilla mala necesse ẽ detrahãtur littere tres
maxilla duplicat l sicut expostulat hec forma
diminutiuorũ: & mala unico tantũ l scribitur
Sed si Ciceronis textus nõ est mendosus de
bes intelligere eius mentẽ & ut ipse opinatus
est & ratio expostulat. His uerbis Cicero hoc
insinuat: Si malam quasi matrẽ maxille dubi

tas uno ostendã signo: detrahe litteram uel sillabam & cognosces malam esse factam non dicit diminutiuum sed recognosci matrem ac principium maxille malam esse propter detra ctionem littere uel sillabe. Preterea & si Ci cero erraret uis ne tu errata ꝓ approbatis atq3 idoneis habere: nunquã Ciceroni assentiar cũ dicit quoniam a uiro uirtus nomen est mutua ta. nec putabo nephas uti nouissimo & nouis sime pro ultimo cum ipse Cicero nunquaz fue rit usus: nec unquam erratuz Ciceronis excu sabimus quod est in secundo libro de gloria in quo scriptum est. Aiax cum Hectore cõgre diens depugnandi causa agit ut sepeliatur si sit forte uictus: declaratq3 se uelle ut suuz tu mulum multis etiam post seculis pretereũtes sic loquantur. Hic situs est uite iamduduz lu mina linquens. Qui quondam hectoreo ꝑcul sus concidit ense. Fabitur hec aliquis mea semper gloria uiuet. Huius autem sententie uersus quos Cicero in latinam linguam uer tit non Aiax apud Homerum ut sepeliat̃ sed Hector dicit. Et Hector de sepultura ait. Ec

ce Georgi uides Ciceronem aliquando etiam minimarum rerum obliuiosum cuius emendator Tiro libertus non omnia inspexit. Quę igitur dementia te cepit merula textum uel mendosum uel male intellectum: uel errore inuolutum in medium afferre contra ueritatẽ & omnium grãmaticorum sententiam quam quisq; norit artem in ea se exerceat ut ipe ait Si ita peruerse sentiret Cicero ut a maxilla mala esset: remittendus esset ad grãmaticos tanquã is qui se in ea arte quam non norit exercuerit. Sed si intelliges uerbum Ciceronis nihil aliud dicere uoluit nisi posse cognosci malam primitiuuz: quia ex maxilla detracta sillaba statim fit mala sicuti a paxillo detracta sillaba statim fit palus. nam. x i. detracta & l. quod forma diminutiuorum duplicauit & assumpsit palus fit. Sed dicerent quidam hoc nullo pacto sic intelligi posse quandoquidem Cicero sic ad brutum. Quin etiaz uerba sepe contrahuntur non usus causa sed aurium. quo modo autem uester axilla ala factus est nisi fuga litterę uastioris: quam litteram etiam

e maxillis & axillis & uexillo & paxillo con
suetudo elegans latini sermonis euellit. Quo
pacto igitur hic sermo intelligitur Georgius
si mediocriter doctus fuisset aduertisset. non
dicit Cicero maxillam axillam uexillum pax
illum primitiua: & malam alam uelum paluz
diminutiua insanientis profecto esset hoc cũ
ratio diminutiuorum aut plures syllabas aut
totidem ut pupula pupilla: pauciores requirat
nunquam. Sed Cicero cum de perfecto orato
re loqueretur censuit huius debere sermonem
esse suauissimum: ideo monet necessarium es
se huic consulere auribus: ita si maxilla & ax
illa & alia huiusmodi que pronuntiatioẽ aspe
riora sunt ab oratione & subtecta materia ex
postulentur: ut potius pro eleganti sermone
& suaui malam dicamus quam maxillam: &
alam quam axillam: palum quam paxillum:
uelum quam uexillum: ita ut elegamus magis
a paruo significato quam a suauitate sermonis
declinare. Et ideo ipse ait. Sepe contrahun
tur uerba non usus causa sed aurium. Vnde
cum dicere deberemus in usu sermonis max

illam malam axillam alam paxillum palum
uexillum uelum dicamus : & cum sermo de
beret esse longior quia maxilla malam silla
bis superat: ut malam ponamus loco maxille
alam loco axille palum loco paxilli uelum lo
co uexilli: quod est breuius contractiusq; uo
cabulum. Et sic esse intelligendum insinuat
Seruius quandoquiquidem septimo Eneidos
ita dicens. Vexillum significat quod tractum
est a uelo diminutione & uelum uexillum.
Non igitur doctissimi uiri ita peruerse intelli
gendũ Ciceronẽ putauerũt. malã igitur pro
maxilla & alã pro axilla potius dicendum pu
tat Cicero pro sermonis elegantia etiã si ser
mo axillã & maxillã requireret. nã in mala &
ala & talibus uocabulis est l lr̃a que fluit. In
maxilla autem & axilla & reliquis huiusmodi
inest x que c & s continẽs sermonẽ reddit tar
diorem nec fluentẽ nec mollẽ efficit ut suaui
28 tas orõis expostulat. Iam ad oscilla cõuersus
Georgius multa proponit & hic artem osten
tat: ac si quę dicit essent abstrusiora & me in
crepat : quoniam que ipse dicit non enarraui
inmemor eorum que dixi in libro de homine

in quo ſepe admonui me non omnia dicturuʒ preterea uitioſum eſſet cum de homine loqui uellemus & de homine liber inſcribatur : in declaratione unius uocabuli totum fere opus conſumere. Qui enim uocabula omnium re rum cupiunt non in noſtro libro ſed in aliis reperient. Cum auteʒ diximus menta porcina allegantes Plautum: Georgius tanquam ora culorum interpres hec dicit. Nam ſiue libra riorum uicio ſiue corrigentiuʒ ignorantia ubi polimenta legebatur menta ſcriptum eſt quo ſpiritu uel furore potius ſcis hoc o merula un de uaticinaris in quo libro hoc inueniſti ſtati ad illud priſtinum confugium tuum te uertis ut mendoſum dicas textum: & illum bonum iudices codicem quem tu deprauaſti : ſi ſane mentis eſſes hec diceres nunquam. Nonne ui des nec ratione metri nec ſignificatione ullo pacto polimenta eo in loco dici poſſe. pedem enim ſuperuacuũ quadriſyllabum loco biſylla bi poſituʒ contra metri rationẽ apponit. & po limenta teſticuli porcorum tũc dicunt̃ cũ exi mũtur a pollutõe ut ait Feſtus. Non eni hec

inter esculenta ullus unquam nominauit.
Nam testiculi porcini olim sumptuaria lege
ꝓhibiti sunt. Sed diceres ergo & polimenta
non recte argumentaris. testiculi enim non
semper dicuntur polimenta: sed tunc cum ex
imuntur propter pollutionem auctoritate Fe
sti ut dictum est. Tua siquideꝫ uerba ita po
sita sunt ut hoc modo argumentari uideantur
In textu Plautino polimenta & non menta
poni debent: quoniam polimenta dicuntur te
sticuli conditi. O solertis dyaletici argumen
tum. Est enim huiusmodi: debes mihi aureos
centum quia aurei sunt ex auro nummi: hec
est balbutientis merule ratio efficacissima.
Nonne te pudet huiusmodi deliramenta effu
tire: presertim cum ex arte coquinaria argumē
teris dicens: quo pacto menta porcina dari po
tuissent. Quid obstabat Georgi menta non
posse condiri. nonne hec quoque partes uel
aqua molliuntur uel torrentur igni sicut cete
ra. Diximus quoqꝫ in libro nostro de homi
ne: a uultu uultuosus: quod tristem signifi
cat: ut ait Nonius allegans Ciceronem.

Hic Georgius ut consueuit conuiciis me in cessit: infrequens nimium & negligens Ciceronis lector fuit utpote qui non obseruauerit in quo Ciceronis opere hec legantur que in libro Ciceronis ad brutum de optimo genere dicendi habentur. hic unusquisq; facile intelliget quo ingenio est merula & hominem sine naturali prudentia simillimum bruto esse: nō enī ad hęc intelligenda litterę necessarię sunt sed aliqua naturalis prudentia. Nam si sartor uel cerdo litterarum expers hec uerba audiret non putaret Galeottum in frequentem Ciceronis lectorem propter testimonium Nonii nec diceret Nonium ibi esse allegatum propter uerbum sed propter uerbi significationem Non indiget Galeottus testimonio id esse in Cicerone sed uultuosum illius esse significationis Nonii testimonio confirmat. Nam uultuosus alia quoque significat aut denotat & tamen Galeottus restricte significationis declarationem tunc in Nonium reiecit. Nam si Galeottus uultuosum dixisset tristem dūtaxat non plene expressisset huius dictio

nis uim etiam in ipſo Cicerone de his que ſe cum murmurat merula ut diximus quoniam ad nos non pertinent nullam faciemus mentionem. Non enim iurgia Georgii mihi pariũt faſtidium. ſic eni ut ſepe dixi philoſophamur Ego in libro de homine admonui me nolle ab inſtituto recedere. & Georgius uoluiſſet ꝙ omne tempus in uno uocabulo triuiſſem quod q̃ ex arte factũ eſſet iudicent qui aliqd doctrine ſiliſqꝫ habent nos interea hanc Georgi inſcitiam irridebimus. Vnũ mihi graue
31 admodũ uidetur argumentũ Georgii dicẽtis ꝙ ethimologiam quorundam morborũ inſerere debuiſſem cum uomina greca grece omnio ſcribi debuiſſe ait Georgius. O ridiculum caput ethimologias ponere debuiſſem: neſcis Georgi neſcis profecto legẽ traductiõis que ꝓhibet ethimologias traduci nã doctiſſimus & ſanctiſſimus uir Hieronymus aqlã illũ qui ſic factitauit redarguit. inquit enim. aquila autem proſelitus & contentioſus interpres quia non ſolum uerba ſed ethimologias quoque uerborum tranſferre ipſe conatus eſt.

ethimologia

hactenus Hieronimus. Veruntamē in narratione fieri poteſt aliquādo ut dubia declararēt hoc enim arbitrarium eſt ſicuti Liuius cum de pomerio diſputat & iuris interpres de poſtliminio facit. quando euim huiuſmodi incidunt poſſunt ſeruato ordine materię ſine uicio exponi: in traductione autem que nō ſunt tranſferre: ethimologias quoq; dicere contra artem eſt ymo nec uerbum uerbo curabis reddere. Fidus interpres ut ait Oratius. Inferius etiā merula uult ex auctore facere comentarium. Nam in declaratione ſegmentorum ad minuta queq; me deſcendere optaſſet ſed ego alterius ſententie fui in toto uolumine meo. Quod autem me audacem uocas ꝙ ſclauinos pro dalmatis & liburnis dixerim rideo eter nūq; ridebo tuam admirans inſcitiam. Neſcis Georgi ſclauinos ex ſcythia ueniſſe & hec loca occupaſſe: neſcis pannonias ab hunnis & auaribus fuiſſe occupatas: & inde Hungariam quaſi hunnauariam dictam. Neſcis quoq; o Georgi Epirū ab albanēſibus poſſeſſā quorū rex olim Alexandro donauit canes non ſunt

Georgi in his regionibus illi antiqui populi ſed alii qui occupauerunt illas: nam italia ipſa non retinuit noīa antiqua ſed plerūq; in noīe fluctuauit ut etiam rome facta ſit nominum mutatio. Nemo nūc uocat fluentiā ab illo antiquo opido ſed Florentiā Bononia que olim felſina Ferraria quondā mūetū: forū ſempronii cornelii Imola Fauentia dicebātur non dicas me in hac re audacē ſed diligentē. nā cum de populis loquerer errassem plurimū ſi Pannonios dixiſſem qui nuſquā ſunt: tu autē olī interrogaſti me ubi hoc reperiſſē ego edocui locum ſed tu fortaſſe uel neglexiſti uel obliuioni mandaſti uel inueſtigare neſciuiſti: hec dementia tenet nunc nōnullos qui uolunt haberi docti ut de temporibus Nini & ſemiramidis & ſi qua ſunt uetuſtiora nō inperite loquantur: cum uero de rebus geſtis iam quigētis ſexcentis ue annis loqui debent infantiſſimi reperiuntur. Caricam Georgius dicit ficū dumtaxat non bene antiquorum auctorum memor. Nam carica & ficus & dactilus eſt ut in libro noſtro de homine declarauimus.

fluentia
felsina
mutina
Pannonij nusquam
Carica ficus
et dactylus est
34

Ad cuius rei declaratiouẽ scis Georgi dactilo
rũ arborẽ palmatem dici & Ouidius in libro
methamorphoseon. Palmaris trunci naturam
expressit cuius pomũ ẽ carica cum ait. Rugo
sis carica palmis. est igitur carica suauitatis no
men: & ideo tã fico q̃ dactylo recte tribuitur
In utroq; enĩ est suauitas: nam in pomis & fi
cis sepe hoc fit ut nnũ nomẽ plura cõprendat
sicut ficus morbus & pomũ dicit̃: sed cum di
cis te legisse caréotas pro dactylis nescis disti
guere. cariota enĩ per i scriptũ dicitur dactilus
sed non omnis: nam teste Plinio. Is dicit̃ ex
quo uinũ fit quod caput ledit. Vnde ut ait ip
se. nomen est impositũ: caria enĩ caput dicitur
sed careota per e est pastinaca nigrior a careno
ut arbitror dicta: huius rei testis est Apitius
qui inquit. Careote seu pastinace fricte œno
garo feruntur: aliter careotas sale oleoq; puro
& aceto & aliter careotas elixatas & cumino
oleoq; modico coques: itaq; Georgi cariote
dactili per i careote pastinace per e scribũtur
Sed quid deinde garris Georgi cum dicis in
me hęc uerba quanto ergo distinctius scripsis
set hoc modo dextrã uenerãtes auersam petũt

32

non ſupplices.nam qui dextrã reducis marii
oſculabantur non ſupplicationis ſed uenerati
onis gratia faciebant cum id ſigni ad diſcernẽ
dos amicos marius ſuis dediſſet hec merula
hiſtoriarũ & Lucani inmemor. Venerationis
merula fuiſſe inquis dediſſe oſculum marianę
Lucan. dextre: at non ita ſentit Lucanus qui ait ſecũ
do pharſalidos. Spes una ſalutis: oſcula pollu deprecando osculabantur
tę fixiſſe trementia dextrę. nam pauorem quo supplices
q; eorum qui hac ſpe ſalutis oſculabant̃ marii
dextram non reticuit poeta cum trementia di
36. xit oſcula. A dextra marii deſcendamus ad cõ
dylos quoniã & hic quoq; merula balbutit. Condilus
Dicit enim Georgius arroganter & indocte
Galeottum de dictioẽ greca pręcepiſſe huius
erroris inſcitiam ita coarguit. Ergo ex gręcis
auctoribus & ſignificationẽ & etimon ſume etimologiá
mus qui dicunt iuncturas articuloruʒ in digi
tos: & eminentes ſtricta in pugnũ palma no
dos condylos appellari: quatuorq; digiti au
ctore Ariſtotele & polluce ternos habere con
dylos: pollex uero duos igitur per condylum
pcuſſio fit cũ manu cõpreſſa nodis digitorum
aliquẽ cedimus: hec merula ĩmemor ſuiipſius

Martian

nam in libro de hoíe allegatur Martianus q̃ dicit. Caput illi uirga cõminuens eidem qui bus fuerat eblandita ictibus complicatisq; in condylos digitis uulnerabat cõplicatis digitis inquit & non manu cõpressa licet nullo pacto manus possit in pugnũ claudi nisi condili cõ plicent̃: sed tu credidisti per textũ plutarchi meã confutare sententiã cũ dixit statim expi rasse quẽ pollux pcussit: non hoc dixit nisi ex quodã miraculo: nam pugno occidere cuiuis facile est: sed condylo interficere non nisi pro digiose fortitudinis est. Cum igit̃ pollux dici tur hominẽ condylo occidisse ad eius fortitu dinẽ refertur: sicuti legit̃ de Tiberio cesare. nã articulus ita firmis fuit auctore Suetonio ut recens & integrũ malũ digito terebraret: caput pueri uel etiã adolescẽtis talitro uulne raret. talitrũ autẽ o merula cõdylus est in hac significatiõe nostra: nã pugno puerũ adolescẽ tem ue uulnerare uel inbecillo facile esset. q̃ autẽ Demoschenes a media pcussus condylo in festis liberi patris tantupe affectus cõmo tusq; est non tantũ ipsa percussione quantũ ip so contemptu cõmotus cum in liberalibus ut

plutar

Condylo occidere

Tiberius cesar

Talitro

Demo[s] Athenes

Liberalia

puer condylo percuteretur: quoniaȝ in ipsius contemptũ factũ putauit: Cum diximus condylomata esse cecas hemorrhoidas optime diximus. Nam non hemorrhoidas dumtaxat diximus sed cecas addidimus. cecę autẽ sunt quę non apparẽt: hemorrhoides enĩ fluũt condylomata nihil emittũt. hemorrhois enim est sanguinis fluxus loco prefinitus. Condiloma est etiã tuberculũ loco prefinitũ cũ morbum significat sanguinẽ mime emittẽs: & ideo cecum. Sed cũ merula me hortatur ut medicos consulã amice facit. sensit enim merula hunc morbũ sibi grauissimũ. ideo unũquẽq; admonet ut in hac re medicos consulãt. at tu merula si medicũ cõsuluisses Galeottũ, nunq̃ tibi tam turpiter condylomata confricari rumpiq; optasses olim cũ mendicabas nimiũ est quod intelligit robustos adolescẽtes ad huiusmodi
37 opus patrandũ. Coarguit etiã merula textum nostrũ ubi dictũ est truncũ thoracẽ dici & ad eius uesanię firmamẽtũ multa adducit. primo nanque negat dici truucum nisi corpus capite priuatũ ibiq; Virgilianũ illud ostentat. Iacet ingeus littore truncus auulsumq; hume

ris caput & sine nomine corpus. Quotiēs ego dixi tibi o merula deberes has pueriles ineptias exuere teqꝫ ad rectā intelligentiaꝫ traducere. nam hac dementia es ut cū primū aliqd reperisti illud tibi sit unicū & precipuū. Cur igr̄ miser nō legis nō studes: negas truncū nō nisi capite priuatū dici ut is qui es pegitus litterarū expers. Truncus. ca. cum. Vnde truncus est dicitur mutilatus & ꝑtibus necessariis ac naturalibus priuatus. Vnde Cornelius celsus in prio. Tanq̃ sine trunca & debilis medicina esset: truncā inquit ꝑtibus necessariis orbatā. Lucanus cū de cesare loqueret̄ quē fere legio seditioē reliquerat dixit. Tot raptis trūcus manibus gladioqꝫ relictus pene suo. fuit ne Iulius cesar o Georgi capite truncatus qui multa milia hominū uictoria ciuili uita boīs qꝫ spoliauit Item Lucanus in prtmo. Qualis frugifero quercus sublimis ī agro exuuias ueteres populi sacrataqꝫ gestans: dona ducū nec iā ualidis radicibus herens pondere fixa suo ē nudosqꝫ per aera ramos effundens trunco nō frondibus efficit umbrā. Idem in tertio. Iniectare manū sed eam grauis insuper ictus am

putat: illa tamen nisu quo prenderat hesit diri guitq; tenēs strictis in mortua neruis: Creuit in aduersis uirtus plus nobilis ire. Truncus habet fortiq; instaurat prelia leua. Dic queso merula ubi nã capite trũcati instaurant prelia rursusq; pugnãt. Vnde nos truncũ diximus pedibus manibus q; capiteq; priuatũ & nõ ca pite solũ ut tu putas mutilatũ: negas etiam & postea tibi ipsi cõtradicēs affirmas thoracē id esse quod nos affirmauimus in libro de hoīe Inquis enī sed qd thorax. Idē Iulius thoracē appellat qcqd ãterioris dũtaxat partis a collo usq; in coxendices protēditur quē conficiunt crētes costarũ & rcē dicit: nã coste incipiunt a spina o merula: spiua autē in posteriori ē: tho rax igr̄ secundũ te dicit̄ ps anterior & Iulius dicit fieri ex cratibus costarũ hic teipsum illa queas nonne coste fundamētũ habēt in spina si thorax igr̄ ex cratibus costarũ fit nõne uides thoracē & anteriores & posteriores ptes conti nere quandoquidē a spina incipit. Preterea cũ dicit Cornelius sudor autē & cõsuetudine & mõ & tēpe ex toto thorace & ceruicibus atq; etiã capite erũpit pedibus tantũ & cruribus

siccioribus atq frigentibus nõne ostẽdit luce clarius quid sit thorax. naz si de pte anteriori intellexisset etiã a parte anteriori capitis: sed tu nec Cornelii nec pollucis unicũ uerbũ intellexisti. Iulius enĩ pollux optime descripsit ac prefiniuit cũ dixit thoracẽ ad coxendices usq protendi conficiq costarũ cratibus. naz coste a spina oriũtur: cũ admiraris Pliniũ dicentem. thoracis uitia purgat. thorax enĩ ab excellentia dicit pars cui subiacet cor. unde cũ Plinius thoracis uicia tolli autumat ad partẽ retulit p excellentiã non ad totũ: de ea enĩ parte intelligit qua est nobilior: & thoracis uicia dicũtur quoniã sũt illius ptis uicia que arcẽ hominis idest cor cõtinet. Georgius uero cum thoraca legit in armis putauit munimẽtũ esse anterioris & non posterioris corporis nec uidit Boetiũ qui ait in Isagogis. hois enĩ corpus in ptes suas diuides ita: in caput manus thoracẽ pedes. & si quis alius ordo secundũ proprias ptes fit. Hec Boetius. In fine autẽ huius tãq̃ poraturus noster merula allegat Corneliũ dicentẽ. uel adinania ut guttur: stomachũ: thoracẽ penetrauit abunde. iam ex his patet Corne

lium celsum thoracem accipere pro parte con caba. O ridiculũ caput quis hoc negat o meru la: nonne in homine sunt mẽbra partiꝫ solida partim concaua & inania. Solida sunt manus brachia pedes caput. Inania idest nõ solida sũt guttur. nam peruium est esculentis poculẽtis q̃ stomachus qui illa recipit. thorax idest trun cus etiã inanis & cõcauus: quid igiť deliras: quis hoc inficiatur: dixi ne ego unquã thoracẽ esse solidũ cur te igitur miser non agnoscis: cur ita ineptiis scates. Post hec Georgius sub dit diploidem & abollam esse unum & idem quod licet ad rem nostrã nõ faciat. non ẽ eniꝫ inter obiecta: tamen huius merulę ineptias ui suꝫ est refutare. ubi nã legisti abollam latinũ nomẽ esse cum grecorũ sit habitus. Dicit enĩ Iuuenalis. audi facinus maioris abollę: Stoi cus occidit bo͡rea delator amicũ discipulumq; senex. Et Seruius quod duobus uerbis poeta Virgilius dixit uno uerbo exposuit ille dupli cẽ ex humeris reiecit amictũ: & hic dixit idest abollã que duplex est sicut clamis. Oratius. Contra quẽ duplici panno patientia uelat. du plicẽ igitur amictum idest abollam non dicit

abollam latinum & diploidem grecū. utrūq3 enim grecum est. nam diplois seipsum ostendit grecum & abolla grecorū habitum insinuat. Vnde Seruius de entello siculo tanquam greco dixit abollam: & Oratius de Diogene quem constat cinicum grecanico uestiméto cōtectum & diplois & abolla differunt forma: nam diplois ut ait Hieronimus pallium est: pallium enim oblongū & fluxum & duplex est: abolla uero duplex quidē sed alterius forme. Ita enim ex uerbis Seruii coniectamus cum dicit duplicem amictum idest abollā que duplex est sicut clamis. quantuz autem distet clamis a pallio nemo est qui non intelligat: iā ad alia descendamus. In libro de homine utimur his uerbis ubi collum desinit incipit iugulus qui quasi lacunam quandaz efficit. Hic Georgius nec nostra nec aliorū uerba intelligens dicit. Iugulum est os allegans ad hanc rem corroborandam uerba Cornelii ita dicentis: pectus atq3 humeri circa iugulū utrūq3 extenuātur: & rursus in octauo idē auctor exponēs ossa corporis ait. Iugulū autē ad ipsuz recuruū atq3 neq3 inter durissima ossa numeran

dũ & reliqua: qs negat Georgi iugulũ hac di
ci rõe qa ibi iugata sũt ossa & eo in loco qui
correspondet locis animantiũ ubi iugãtur ne
mo hoc negat: qua enĩ rõe iugulus diceretur
cũ a iugo sit hoc nomẽ nisi essꝫ quędã iugatõ
sed nos in libro nostro declaramus locũ iugu
li & dicimus iugulũ efficere quandã lacunaꝫ
sicuti re uera est. nã illa duo ossa ex utraqꝫ p
te ad illum locũ cõcurrentia lacunã efficiunt
cũ dicimus in iugulo ẽ uulneratus aliqs que
so Georgi ubi intelligetur uulneratus secun
dum tuam stultam opinionem in dextra & si
nistra & in medio: Non ita fluctuat latinitas
habet enim locum pręfinitũ: si quis igitur in
iugulo uulneratus dicetur nõ in ossibus illis
sed circa lacunam uel in lacuna uulneratus cẽ
sebitur. nullus enim in dextro uel sinistro hu
mero ictus iugulatus dicetur alioquin dictuꝫ
Ouidii apponeret superuacua quod tu allegas
per qꝫ latus sũmuꝫ iugulo est exacta sinistro
nam Ouidius ad sinistram parteꝫ iuguli sagit
tam uenisse indicat eo uersu. pręterea ubi
dictum est a nobis iugulum esse lacunam:

Cur a teipso recedis & uerba mea uel dissimu lanter pertransis uel non intelligis. Diximus enim ut iterum repetam iugulum efficere nõ esse lacunam. Accedit etiã ad hoc ꝙ iugulare cum sit uerbum facilitatis in cędẽ ut allegan tes Cornelium ostendimus cum quartana ne minẽ iugulet non in ossibus sed in mollitie quadam & in illa quam uocamus lacunam fit licet plerunqꝫ poetę & oratores sumant nomi na a uicino sicut inguẽ tam membrũ idest reꝫ inguini proximũ q̃ ipsũ locum significat: noli igitur Georgi tam cecutiens in lectitandis li bris esse In eo disticho martialis ubi dicimus tatas ubera dici ab antiquis plurimuꝫ insanit Georgius tanq̃ is qui minimi ingenii nesciat elicere sensum ex eo: reliqua non uident mul tũ displicere: illo cruciatur affectu ꝙ nequit mentem Martialis intelligere: & dicit mam mas & tatas esse dictiones grecas allegãs pol lucem grece scribentẽ. O merula piscis o me rula auis hec nõ spectãt ad te. excedũt enim mẽsurã artis pędagogicę intelligere dictõnes cuiates sint nõ cuiuis facile ẽ: & ut altius repe tamus sũt quędã dctõs coẽs omniũ linguarũ

Inguen
Conthenb
tatas ubera
martia
mamme tate

quia a natura proficiſcũtur. nam ah dolentis totius ſpeciei humanę eſt : oh lacrimantis omnium nationũ: o uocantis omnis linguę: ſic & animaliũ. nam apud iudeos paſſeres pipant ſicuti apud nos mugiũt boues. & apud Perſas & apud grecos ah ah he ridentis tam Chaldeorum q̃ Egiptiorum. balare eſt omniũ ouium nunquã Georgi paſſiones naturales reſtriges ad aliquam linguam. Non enim bene dices o reperitur apud grecos uocantis uel gaudentis ergo dictio greca eſt niſi intelligas grecam dictionem: quia apud grecos prius ſcriptaꝫ repe riſti: ſed hec nõ ẽ rõ ualida : nam aridam pro terra nos reperimus. ut. aridam fundauerunt manus eius. attamẽ hebrea dictio eſt . Sic ut ad rem noſtram reuertamur. mãma & tata ſũt affectus & paſſiones naturales quas pueri ſua ſponte profuderunt nulla diſciplina edocti: & ita teſte Ariſtotile in Phiſicis. pueri omnes mulieres matres uocant. eſt eniꝫ illis coufuſa intelligentia. Vnde nõ mirum ſi grece & latine & barbare infantes ubera uocãt uocabulis coibus ideſt naturalibus parentũ quos uident

ah
oh . o .
arida

buz papas

ut plerunque mammas sepe tatas appellent: & cum buas & papas pro potu & cibo dicūt nullius lingue sed naturalis affectus esse cog noscimus quo ad festiuitatem poetę quam tu mīme intelligere ualuisti aduerte queso Mar tialis ut ceteri scriptores epigrāmatum plerū q; in mores nonnunquam in corporis formam iocantur sicut illud terraz nasus indecens tan git & illud quoq; dūos rogabis ut totum te faciant fabule nasum & illud quoq; preterea rictum qualem defessus inestuz mingētis mu le cunnus habere solet: sic hoc in loco Marti alis uidens affram maximarū mīmarū quam sic uocauit: quia africane mulieres huiusmoi erant ut in moreto legimus: interduz clamat cibalem hec erat unica custos. Affra genus to ta patriam testante figura. pectora lata tumēt mām̄is: Videns inquā iocatur in eam dicens huic affre mulieri. Ex uicio patrie sūt māme & tate. nō enī his caret: sed si uolum9 diligē ter inspicere tanta ē magnitudo tatarū & mā marū ut tota dicat̄ una tata & una mamma: cum ipsa tota nihil sit quam mamma & tata.

virg.

tatę mámę

38

Quid igitur dices affre mulieri esse tatas & mammas cum ipsa tota nihil aliud sit q̃ mammi & tata. & hic est o Georgi lepos martialis habet inquit affra mãmas & tatas sed ipsa est una tata & mamma omniũ mammarum & tatarum maxima: nam poeta consueuit huiusce modi iocis uti sicut ad zoilum inquit non uiciosus homo sed uicium. non enim habere uicium sed ipsum uicium esse contendit sicut de Affra iam sepe dictum est non mammas & tatas tantum habere sed potius totam esse mammã & tatam: & sic maximã tatarum & mãmarum esse. A mammis Georgius ut infantulus in lingua latina transitum facit ad textũ. Nam diximus in libro de homine Plauti textum in milite glorioso & Georgius hec euomit in nos. Indigna dictio latinitatis assertore & eo qui bellum barbaris indixerit. Nam textũ nemo nisi indoctus & plane barbarus dixit hec Georgius o infãtule cur a mãmis discessisti & cur iterum non te subicis ferule cur aliquãdo nõ legis libros latinos miser est ne hoc opus quatuor annorum quod tu

gloriabundus in omni turba hominũ iactitas tam diu studuisti tam diu cogitasti: ut tandem barbarum uocabulum & indignum assertore latinitatis textuȝ esse diceres. Accipe Georgi aliquando helleborũ accipe inquaȝ & nõ delirabis hoc pacto delirium siquidem est hominem qui tres quatuorue codicillos lectitauerit negare nusquam esse aliquaȝ dictionẽ Qui enim hec dicit debet omnia legisse intellexisse & memoriter tenuisse. Incipiamns iaȝ huius miselli uiri atram bilem purgare. Plinius octauo. & quam solam a scutulato textu cõmendat: hic loquitur de textura: sed Georgius dicet tanquã rationis expers textum pro textura filorum & non uerborum dici posse: Sȝ Valerius o Georgi te illaqueat qui sic in quĩto in capite de humanitate ponatur in conspicuo acies qua prostratus est Perses: & harum rerum quas retuli contextus utro magis spectaculo delectentur homines: adhuc Merula uolitans requiret dicens & illud Valerii non uidetur de libris dici. O Georgi Merula cecutieṅs audi uerba Seruii in quinto Eneidos dicentis sic. Figura fit que sit in contextu

sermonis uitiosa hoc satis ne est ad captandã merulam. Citetur adhuc Aurelius augustin9 super eo psalmo dominus deus noster. ita enĩ inquit in finem pro torcularibus psalmus ipsi Dauid: nihil de torcularibus ĩ textu eius psalmi cuius titulus est dicere uidetur. Idem in eo psalmo In domino cõfido. Iam enim satis tractatũ est quid sit in finem. ipsuʒ ergo psalmi textũ uideamus. Idẽ in eodem decenter quippe post textũ sermonis reditur ad caput. Idem in secunda expositione illi9 psalmi. Celi enarrãt gloriã dei in eo uerbo. Et ab alieĩs parce seruo tuo: ita inquit quid sit & quale sit hoc ipsius psalmi textum quantum donat deus breuiter percurramus. Citetur ad hoc etiã Quintilianus. qui nouo institutionum libro inquit. nam neq3 illud in lisia dicendi textuʒ tenue ac rasum leuoribus numeribus corrumpendum erat. Veniat iteruʒ Seruius septimo notandum sane in connexum hunc esse locuʒ si quis totius libri cõsideret textũ adduxim9 multa ut repurgato cerebello miseri & inscii Georgii tãdẽ caput resipiscat. Sʒ cũ uermina in libro de homine admiratur noster merula

cur non dixerĩ uerbũ a noie factũ idest uermi no. Tu admiraris o merula cur non dixerim in qualibet dictione eadẽ admiratio potuit te tenere. Liber enĩ meus non continet omnia tu siquidẽ merula hec miraris & ego non miror te hec mirari quia stolida est admiranda non sunt admirari. Quod rursus de diminutiuis loqueris satis responsum est in parte anteriori. Inferius merula recitat uerba nostra que sũt huiusmodi. Constat enĩ uenter ex pelliculis quibusdam quas uocãt pantices: & subdit merula: hoc non dicit Pompeius Festus qui pantices fluxum uentris esse ait: ex te itẽ hoc discere cupio: de quo uentre intelligas exteriori ne an interiori ut tuo more loquamur hactenus merula resipiscens cognoscit seipsuz cum discere exoptat. Satis Georgi in libro de homine declarauimus: & tu omnia percepisses nisi Festi te uerba turbarent quoniam tu credis fluxum uentris in Festo esse profluuium & morbuz uentris & hic docendus es. fluere est etiam instrumentorum sicut pelliculatum cum extenduntur: Virgilius primo Eneidos Et pedes uestis defluxit ad imos pantices.

ergo ſunt fluxus uētris hoc eſt cuꝫ uenter lon
gior fit & defluit hoc minime fieri poteſt niſi
43 pelliculę laxent̃ fluxumq́ꝫ habeāt. De umbili
co cur ſic loquaris nemo admirat̃. facile eni ē
rei inuente & declarate plurima ad confirma
tionē ornatūq́ꝫ adducere: ſed oībus riſum cō
citaſti cū id Martialis carmen: ſeraq́ꝫ coroni
de longus ita pueriliter exponas cum coronis
dicat̃ cornix que q̃ annoſa fiat oſtendit Ouidi
us. Ora caputq́ꝫ nouē cornicis ſecula paſſę: nā
coronidē in cornicē uerſam fabulātur poete.
Vnde Ouidius. Pulchrior in tota q̃ lariſſea
coronis non fuit emonia. Ad illud Ouidii
quod in libro nr̃o poſitum eſt digitis inter ſe
pectinē iunctis: Georgius hic dicit expecta
44 tabam Galeottū ueneficiorū cauſas curioſius
indagantē atq́ꝫ in propatulo nimis libenter
de magia differentē quid momēti atq́ꝫ uirium
occultarū pertinatim inſerti digiti habeāt ape
rire. Scio Georgi te omniū diſciplinarum ex
pertē tanq̃ probrū mihi obicere artis magicę
peritiā: at ego mihi ad laudem maximā duco
nullius eſſe diſciplinę expertē & indies natu
rę ſecreta atq́ꝫ cauſas rerꝫ indagare & deniq́ꝫ

cognoſcere. hoc enim felicitatis eſt maxime te ſtante poeta. Felix qui potuit rerꝫ cognoſcere cauſas. Vitio ne mihi dabit ſane mentis hõ ſi uerborũ herbarũ & ſpirituũ uim atꝫ naturam intelligere cupio: quod ex ipſa habetur magia Cognitio nãqꝫ harũ rerꝫ & fructũ affert & ío cunditatẽ. nam ſi que tu deſidię ac inertię luxurięqꝫ impẽdis tempa ea nos in arduarũ rerꝫ cognitione cõterimus: nonne apud iuſtos pro bosqꝫ uiros meremur laudẽ: fateor me artis magicę plurima uoluiſſe uolumina & publice de ea copioſe ſolerterqꝫ diſputaſſe tanq̃ de re in natura mirabili. nam ea uidetˀ uera philoſophia quã & excellentiſſimi philoſophi ſecuti ſunt inter quos numeratˀ Porphiri9 & optimi & doctiſſimi reges e quorũ numero numam Pompiliũ ſecũdũ regẽ romanorũ & Moiſen diis & homĩbus acceptũ & uitę ſanctimonia conſpicuũ fuiſſe: tu quoqꝫ fateberis. Sed dices cur xp̃iana religio interdixit & romani etiam cũ oĩa fere ſacra recepiſſent magiã penitus abdicarũt. ad quod alluſit poeta ĩ quarto eneidos. Teſtor cara deos & te germana tuumqꝫ dulce caput magicas in uitã accingier artes.

91

Religio igr̃ tã nr̃a q̃ romanorꝝ huiuſcemodi artes uetuit quoniã in his reperiũtur plerũqꝫ fallaciȩ & uanitates que ſũt admodũ ſupſtitioſe & piculoſe nõ recte tractãti atqꝫ intelligẽti. unde fuit neceſſariũ anicularũ deſipientiũ in hac arte temeritatem edicto cohibere & ab huiuſmodi ſacris deterrere: nã nõ mõ ab his ſed etiã ab omniũ confeſſione optimis & ſanctiſſimis operibus qui nõ ſũt iniciati repellũť non eni oẽs ſancta ſanctorũ aditũqꝫ adeunt: uerbaqꝫ illa quibus euchariſtia cõficiť ſecretiora ſũt nec ſine piaculo enũtiari tractari ue poſſunt niſi a ſacerdote. ſic etiã artẽ magicã non niſi optimi uiri & ſummi philoſophi ediſcere aut edocere aut exercere debẽt. Indignãť eni ſpiritus qui ſe humana natura excellentiores putãt & ſũt malis & cõtamĩatis pollutiſqꝫ uiris parere. Eſſe autẽ nobis excellentiores oſtẽdit Apuleius qui dicit demones eſſe genere aĩalia aĩo paſſiua mẽte rõnalia corpe aerea tpe eterna: ſunt inq̃ excellẽtiores licꝫ auguſtinus multa dicat in cõtrariũ. Vnde uera magia prius hoiẽꝫ optĩs format moribus: deinde iubet maĩbus pedibuſqꝫ ut ita dicã lotis & corpe ac

apuleius

demonum na[...]

mēte pura ad magorum ſacra accedere: magus
eni perſarū ligua ſapiēs & ſacerdos dr̄: magia
autē erat perſarū religio . qs unq̄ integros ui
ros ſacerdotio ꝓhibebit: lege aliquando lege
inq̄ ſi cetera intelligere neqꝫ apuleiū & apud
eū hec de magia repies. auditis ne magiā q eā
temere accuſatis artē eſſe diis īmortalibus ac
ceptā colēdi eos atqꝫ uenerādi ꝑ gnarā piā di
ui ſcientē. nō igr̄ Georgi gramaticule de his
loq debes que peītus ignoras: & cū audis Ga
leottū de arduis rebus diſſerentē ingeīculat9
ora ut tibi hoī rudi admodū & ruſtico liceat
aliq̄ nō dicā diſcere quoniā hoc nō poſſes ſed
audire ꝑticulā ut hec audiēdo brutū exuas.
Diximus etiā nates ſedē quoqꝫ uocari & Ge
orgius ut cōſueuit uoluiſſet nos latius dixiſſe
ac ſi in uno quoqꝫ uerbo eſſemus uolumē ſcri
pturi quod ē cōtra artē & inſtitutū nr̄m & cū
allegauimus Pliniū nō ea mēte allegauimus
ut locū indicaremus ſed ut oſtēderemus hoc
uocabulū ſedes ī alia quoqꝫ ſignificatōe repiri
q̄ cois opinio ferat: nā ſedes locus ſup quo ſe
det. Vnde Perſius. Sede legens celſa: & ob
huius ſimilitudinē natiū tumores ſedē nūcu

parũt tanq̃ hi ſint ſup quibus ſedeamus. quã
do igr̃ medici de ſedis uiciis locunt̃ de his in
telligũt que ſedi propria ſũt: ſ3 in tumore na
tium nullus morbus aut uiciũ piculoſu3 eſſe
poteſt: de morbis uiciiſq3 ſedis ſcribẽtes intel
ligũt de ea parte ſedis que huiuſmodi morbis
obnoxia ẽ: ut ſi quis de uicio pedũ aut capitis
ſe dicturũ pollicet̃ nõ de leui morbo & ĩ pel
licula ſupficieq3 exiſtẽte intelliget. is enĩ non
indiget artifice ac medico perito ſed de interi
ori uel exteriori graui uel articulorꝝ uel oſſiũ
uel taliũ itellig3: at caput & pes id ſignificãt
quod prima fronte oſtẽdũt. Sedes igr̃ a ſedeo
locus ubi ſedendo flectimur appellat̃: & cum
Paulus Eginita de curãdis fiſtulis que ĩ ſede
naſcunt̃ pcepta tradit: nõ de aliis loqtur q̃ de
his que naſcũtur. naſcunt̃ aute3 crebro fiſtulę
in ea parte ſedis que eſt circa anũ nõ tamẽ ex
hoc negat aliã quoq3 partẽ ſedis appellatõe cõ
tineri: quomõ culus diceret̃ ſedes cũ culo nõ
ſedeamus. latet enĩ ipſe inter tumores natiu3
tanq̃ ps uallis inter colles: ſed in hac tua col
locutõe ſemp ut imperitus lr̃arũ grecarũ Ga
liẽnũ ꝑ medico quadriſillabũ ponis cũ grece

Ceuere trisillabũ sit & duplicato l scribat̃. dr̃ enĩ gre
ce Gallenus. Post sedẽ merula ceuere uerbũ 96
aggredit̃ quia in libro nr̃o diximus ceuere est
molliter & obscene clunes mouere. & hoc cy
nedi facere cõsueuere cũ turpia patiũt̃. Vnde
Persius tanq̃ de uirilitate Romuli dubitaret
ait. an romule ceues hic subicit merula: sʒ Per
sii dictũ tantũ a sensu Galeotti distat quantũ
ipse a modestia & uerecundia abest: ergo quod
parũ uirilis fuerat romulus Satyrus dubitat.
quin potius eũ uenuste carpit qui adulatorio
gestu nimiũ poetã laudat. nam querit belluʒ
hoc bellũ hoc an romule idest romane nostri
tẽporis ceues hoc ẽ agitando clunes adularis
quippe ut assentator uix ferendus nõ solũ uer
nili uoce sed illiberali motu corpis fidem cũ
gratia apud credulũ poetã queris: Hec Geor
gius a moribus suis nunq̃ discedens cõuiciis
semp incessens Galeottũ: & hec quoq; tolle
rabimus. unũ tamẽ in hac stulta locutõne Ge
orgii dignũ laude est q̃ uidet̃ seipsuʒ cogno
scere: putat enĩ se caneʒ: nam canes cauda clu
nibusq; adulantur: sic Georgius cũ uult adu
lari nõ arridet non laudat sed clunes uertit:

& illas mouendo applicandoq; mẽbris & na ture & gremio poetarũ blãditur ac adulatur queso Georgi huiusmodi adulationes agitatis clunibus ne amplius feceris nec credas romu lũ tui similẽ culo caudaq; adulantẽ. Non in telligis tu qui culo adularis dictũ Persii. Su pra enĩ dixerat. Cum carmina lumbũ intrant & tenero scalpuutur ubi intima uersu. hinc Satyrus dicit hoc in loco. O tu qui laudas hu iusmoĩ lasciuos uersus & dicis hoc belluz & hoc bellũ es ne tu talibus moribus ut ceueas ex quo tantopere hec lasciua & impudica car mina laudas & admiraris: posuit autẽ romulũ pro omnibus romanis qui illius quẽ deuz pu tabant debuissent esse imitatores. nam sic de more auctorũ est qui uicia insectãtur romulũ inuocare & nomiare. Horatius primo sermo nũ. Atq; cum grecos facerẽ natus mare citra. Versiculos uetuit me tali uoce quirinus. Post mediã noctem uisus cũ somnia uera. Et Sal lustius in Ciceronẽ. O romule arpinas. & Iu uenalis. Rusticus ille tuus sumit recedipna quirine: & Catullus. Cynede romule hec ui debis & feres: cynedi sunt qui turpia patiunt̃

romulus p oibus romanis

Horati

Salustius

Iuuen.

Catullus

Cinedus romulus

romulum igitur hec turpia patientē his malis pollutū clamat: & ita fecit Persius cū ut diximus de uirilitate romuli dubitaret cum hec turpia pateret̃. Post hanc Georgianā adulatione ponit̃ mentio pige: ibiq; multa diffundit merula sed nō ad rem: & conatur textū Martialis corrūpere: non ita disputat̃ Georgi. Est enī insciorū refugiū deprauare scripturā. nam Horatius ne nūmi pereant aut piga non iocosam istam & inhonestā raphanorū & mugiluz cuius auctores sūt & Catullus & Iuuenalis: sed rē periculosam indicauit: cū subire alterū duorū sit necessariū aut ut genitalibus priuetur & hoc grauissimū aut nūmis se redimat quod nō leue putatur. ꝙ autē dicis Galeottū a sermone parum honesto non posse sibiipsi temperare more tuo facis. nos cum de his sermo habendus esset que honeste nominari nō possunt dedimus operam ut celata aut diminuta turpitudine diceremus. preterea que doctrine gratia afferuntur qualiacunq; sunt tendunt ad honestatem. que uero corrumpendi causa effunduntur uel prima fronte honesta

ſtatim turpia eſſe noſcuntur: liber autem noſter in doctrina uerſatur: ad illud quod garris de muliere depigi ſatis dictum eſt cum oſtendimus quid in Horatio ſignificet: cuȝ pygam trunci extremitatem eſſe affirmauimus. Tu autem uelles ſi poſſes textum deprauare: ſed huius ſceleris conſcius fluctuas animo dicens orropygium uel uropygium debebas addere & tertium hoc eſt orthopygium: & a ueritate tandem non fuiſſes alienus. Rurſus Georgius ſe ad mendacia tranſfert. nam textuȝ noſtrum conatur detruncare. In libro de homine eſt hic ſermo: faſcinũ autem dici & rutabulum aliquando & tentum per ſimilitudinem teſtes ſunt ueteres. Virgilius. Pedicabere faſcino pedali. Catullus grandia te medii tenta uorare uiri pſoleon ut in priapeis eſt pſoleon ille uocat quod nos pſoloenta ceraunon grecum eſt: nam pſole preputium dicitur. Quid igitur garris cum dixerimus pſoleon in priapeis eſſe: & ſic in eo loco accipi & admonuimus quo pacto recte grece dicitur. non enim erat inſtituti mei dicere leporem ioci priapei.

oportuisset nanq; multa in medium adducere
Introducit enim priapus tanq̄ is qui in loco
uersatus est ubi scola philosophie uiguit: nam
Archelaus ille philosophus apud lapsacū ana
xigore scolā suscepit: deinde athenas profcūs
Socratē inter alios habuit auditorē poeta sui
leporis memor. priapum qui deus dr̄ lapsaci9
nam lapsacus & priapus uicine urbes sunt in
ducit loquentē de scola & p̄ceptore rusticus
īdocte si q̄d dixisse uidebor: da ueniā libros
nō lego poma lego sed rudis hic dominus to
tiēs audire legentē cōstitui: meracasq; edidici
q; notas psoleon ille uocat & reliqua. nos igr̄
admonuimus in priapeis hoc uocabulū esse: at
tamē grece aliter dici ut iā expositū ē: hoc āt
in loco dicis Georgi: sed Galeottus q̄ oē di
sciplinarū genus attribuit ueia nequaq̄ dign9
ē: nā potuit si greca ignorat grecos de uocabu
lo greco cōsulere a q̄bus didicisset q̄d psoleō
significet: ego Georgi grecos cōsulā cū expo
sueri in libro de homīe q̄d psoleon uere signi
ficet: & addis si greca ignorat: Galeottus gre
ca ignorat: inspice Georgi concertatiōes nr̄as
cū grecis inspice inq̄ īuectiuas in philelphum

& uidebis quot in locis in grecitate reprendi tur. Valde mirum uidetur merule Galeottũ in omni genere doctrine cum summa laude fuisse uersatum; sed si disputationũ & eorum que scripsimus esset memor profecto nõ admi raretur. quid eni obstat cũ ingenio & meõria ualeamus & ualitudine firma & longa & cõ tinua exercitatione in omni disciplinarum ge nere die noctuq; uersati ut nõ teneamus om nes fere disciplinas: cũ ab alia ad aliam sit fa cilis transitus. nam quadruuio prius instructi uenimus ad philosophiam que omniuz mater esse perhibetur ex hac ad reliquas artes non modo facilis sed iocundus accessus est cuz ex ea cause rerũ pernoscantur. preterea legimus publice triginta annos: nam triũ & uiginti an norum eramus cum docere incepimus. doce bamus quidem & docebamur. nam medicinę Patauii in studiis humanitatis cum essemus professi operam dedimus: nihil otii: nihil ig nauie in nobis fuit. nam que alii iocis & cho reis solatiis ludis cõmessationibusq; tempora impenderunt: ea nos aut studiis litterarum aut exercitio ludoq; armorum tribuimus.

unde & doctrinarũ & telorũ oĩm nobis peri
tiã uẽdicauimus & ut doctrinę sic fortitudĩs
plurima monumẽta ꝑbuimus. nã ut ego omit
tã singulare certamẽ a nobis sepe habitũ cum
fortissimis uiris & quotiẽs in mediis tumulti
bus bellorũ sũma cũ laude fuerimus pręliati
non enim mihi harũ rerum gloriam aucupor:
Vnũ dumtaxat celare non possumus: multis
enim milibus hoc spectantibus factuꝫ est for
titudinis ultimę decoruꝫ in mediũ afferã. In
Boemia cum Serenissimus ac fortissimus rex
Mathias propugnaculũ totius religionis chri
stiane qui totiẽs Thurcos afflixit totiẽs here
ticos repressit totiẽs etiã suoruꝫ qui rebellio
nẽ fecer̃t uictor & fuit & est ut homo milita
ris qui nec animo nec corpe cõquiescit haberꝫ
exercitũ florẽtissimũ post cenã inuitauit mili
tes suos ad palestram: & fortioribus congrega
tis eminuit ĩter eos alesus quidã qui ĩ militia
ducebat ordinẽ. fama autẽ hũc per omnẽ exer
citum peruagata omnibus terribilem horren
dumqꝫ fecerat cum assisterent regi principes
plurimi quos rex Mathias partim beneficio
ptim minis sibi asciuerat nã tũc sequebantur

qa rex Mathias hortatu pōtificis Pauli aduer
sus Georgiū regem Boemie bellū gerebat:
quē pōtifex Hereseos damnauerat . in hac igr̄
uictoria regis Mathie & gaudio sūmo ut di
xi rex inuitauit ad palestrā in qua alesus ille
oīm iudicio principatū obtinēs prodiit in me
diū: nec qsquā ex agmīe tāto audꝫ adire uirū
tūc rex cōpellauit me dicēs: est ne tibi aliqd
artis palestrice ac uiriū & pristine uirtutis .
Erat autē regi fortitudo Galeotti nota. nā &
sepe q in italia studuerāt hungari narrarāt ad
dictū regis Galeottus dixit se iādudum desi
uisse luctari & adhuc se aliqd uiriū artisq; pa
lestrice hr̄e: erat Galeottus aliq̄to habitior &
uentre porrectiori his dictis: uterq; uestimen
ta depoīt. est enī mos hungaris ut nudi luctē
tur more antiquo sed nō uncti nec ex cōposi
to se apprehēdūt ut nūc ī italia mos ē sed eā
corpis ptē capiūt quā fors & īdustria offert:
preterea nemo pronuntiatur uictor nisi hostē
stratum in terra continuerit quousque ut di
mittatur innuat princeps . Galeottum licet
uenter aliquantisper deformaret ac impediret
attamē & latitudo humerorū & colli crassitu

Georgius rex hereticus [illegible] a paulo

Corporatura

Galeottus Luctator.

do & brachia ualida & thorosa femora cōpacta
siue nō sup̄flua carne distēte sꝫ duricia neruo
rū collecte ab irrisiōe uindicarēt admirabileq̄
fecerēt mētibusq̄ oīm & ipsi aleso q̄ secū lucta
turus erat timorē incusserēt. Venimus tādē ad
pugnā. alesus ille inuēta hac agilitate fretus:
Galeottus ꝓ etate & corpatura agilis satis an
norū damna arte pensabat. p̄terea studia fauo
resq̄ oīm astantiū alesū ualde excitabāt alacri
orēq̄ ad pugnā reddebāt. Ea enim est natura
hoīm ut fauor in patriā magis q̄ externos īcli
net. Galeotto nullus erat fauor p̄terq̄ paucoꝝ
colluctatorū quos oli alesus ille deuicerat: uo
luissēt enī illius alesi insolētiā retūdi: cū diu
igr̄ certatū ē fluēte ex oībus ꝑtib9 sudore oī
busq̄ mēbris iteꝝ atꝫ iteꝝ pretēptatis & bra
chio brachiis & pede pedib9 innexis uixq̄ sepe
solutis tandē Galeottus crure sinistro iter ale
si crura iserto brachiis angēs & toto pōdere i
eū uergēs ita cōstituit ut cū sternere nō potue
rit soluerit oēs nodos rursusq̄ mediū arripiēs
sublimēq̄ subleuās capite alesū in terrā statu
it adeo ut moribundū subleuauerint: & hāc
nostram in palestra uictoriam luculentissimo

Ianus panno nius

epigrãmate Iohannes pannonius poeta & qui queclesiarũ episcopus decoranit. Sic enĩ inqt Qualis i ethola moereus achelous harena her culea legit cornua fracta manu: talis luctator Galeotto uictus alesius. turpia puluerea signa reliqt humo. Mathie regi latie placuere pale stre. Risit strigonia clausis ab arce pater. At te ne pudeat ludi cessisse mgr̃o. Improbe mercu rius noster & ista docet. Aderat etiã archiepi scopus strigoniensis noĩe cuius librũ de hoĩe edidimus hac re pacta tota illa regio uersa in admiratiõe est. nã uulgus sibi psuaserat itali cã gentẽ inbecillã & mĩme pugne aptã. Sed quid longĩqua cõmemoro: citet ager patauin9 citet ueronẽsis adducat etruria in testimoniũ nõ ptermittat regio romana ubi documẽta for titudinis plurima edidimus. Noli igr̃ Georgi admirari si que tibi natura negauit tribuit ga leotto ut ingenio meõria & aĩ & corpis doti bus inter oẽs sit admiratõe dignissimus. nam cũ id etatis siꝫ possũ etiã cũ iuniorib9 fortitu dine & agilitate certare. nõ enĩ crapula nõ lu xuria uires eneruauit sꝫ cõtinua exercitatõ tri buit incõcussam & aĩ & corpis ualitudinem.

Tu autē cū gibberosus & oculis hebetiorib9
naso obunco ore sparso & oībus mēbris sis de
prauatus & uocē sternuta mento similē habēs
die noctuq3 in maledicentia & garulitate pol
lutus quo pacto uel litteras tenere uel aliqd
boni facere poteris : cum animus teste Galle
no habitudinē corporis sequat̄. Carpit quoq3
merula quod de Hernia ī nostro codice decla
ratū est: subdens testiū receptacula Oscheon
gręci nostri serotū uocauere: quam rem miror
Galeottū assiduū alioquī Cornelii celsi lectō
orē ut ubiq3 iactat nō animaduertisse. nā ubi
de his morbis tractat qui in naturalibus circa
testiculos oriri solent: sinus & tunicas his ap
pellationibus diuidit: sinus qui conspicitur a
nobis oscheon a grecis dicit̄ nostri serotu3 uo
cant. hernia uero cōmune ē nomē duob9 mor
bis hoc ē enterocele & epiplocele de quibus
mox dicemus: Sed dicat queso Galeottus an
Martialis & Iuuenalis satis probent hernia3
esse testiculorū thecā Hactenus merula auis
sepe numero in hoc meo responso cogor ide3
dicere & dicta repetere quoniā merula eode3
mō semp balbutit: differunt o merula hernia

& receptacula testiculorũ: nam hec dicuntur sinus: hernia uero est ipsa theca que testiculos cũ appendicibus continet. Martialis. Igneus iratis apparuit hernia sacris: cum dicis grece pluribus modis hernie morbos dici nequaq̃ inficiamus: sed ut Lucretii utar carmine nũc & anaxagore scrutemur omomeriã quã greci memorãt nec nostra dicere lingua: concedit nobis patrii sermonis egestas etiã hoc nobis dicendũ est in huiusmodi rebus hoc est i medicina non ẽ apud latinos tanta copia uerborũ quoniã medicina sero a nr̃is assũpta est medicina inq̃ artificiosa. Vnde necessario plerunq; in distinctõe morborũ cõfessis grecis utimur sed cũ latine loqmur plures & distictos grece morbos uno nos sermone cõplectimur sicuti diximus in libro de hoie cuʒ locuti sumus de agnina quã greci in plures distinguũt species nos uno uocabulo appellamus: sic etiam de hernie ramicisq; morbis accidit. dicim9. n. herniã siue sit ruptura ptis interioris siue sit tumor oschei siue descensus intestinorũ siue loca illa humor uitiauerit siue caro increuerit uno tantũ uocabulo nũcupat̃: que ãt tu grece

ponis nō sūt a nrīs recepta. unde uiciū fuisset maximū nōdū p̄cepta in librū īserere p̄serti ad irrisionē dicat Horati9. At magnū fecit q̄ uerbis greca latinis miscuit. & idez ī arte poetica nō mera greca poni p̄cipit. sed ut inq̄t hēbūt uerba fidē si greco fonte cadāt parce detorta & hoc ōs sapiētes fecerūt. q̄ āt maifeste hernia theca dicat̄ testiculorū satis declarauit Martialis. Ingēs iratis apparuit hernia sacris & paulo post infert dum iugulas hircū factus es ipse caper ita ut excastratū caprū appellaret Quid enim uir ille agrestis uiderat testiculos ne at hi latēt in theca: oscheū ne & hoc quoq3 intrinsecū est: sed herniā uidit idest testiculorū thecā magno pondere dependentez quam ferro agrestis ille uir inuasit: de ramice quid afferā cū illud quoq3 luce sit clarius: iacet exiguus cū ramice neruus: utrūq3 de his que apparēt enuntiatū est. Et ne uideamur Cornelii quē merula nō intellexit obliti audiamus q̄d nā ille in libro septimo dicat quod non idem sonat quod arbitrat̄ merula: quę autem posita sunt a nobis solū dicūtur nos uera dixisse & non posse omnia ex pauptate lingue in medi

cina latine explicari: nec que adhuc non ſunt recepta apponi debere uerba autem Cornelii ſunt hec. Multę deinde mēbranule ueñas & arterias eoſq; neruos cōprēdūt: atq; inter duas quoq; tunicas a ſupioribus ptibus leues puulęq; ſunt hactenus propria utriq; teſticulo & uelamēta & auxilia ſunt cōmunes. deinde utriq; oībusq; interioribus ſinus eſt qui iam cōſpicitur a nobis oſcheon greci ſerotū noſtri uocant. isq; ab ima parre modicis tunicis leuiter innexus eſt a ſupiore tantū circumdatus: Sub hoc igit̃ plurima uicia eſſe conſueuerunt que modo ruptis tunicis quas ab inguinibus incipe propoſui mō his integris fiūt. ſiquidez iterdū uel ex morbo primū iflāmat̃: deinde poſtea pondere abrūpitur uel ex ictu aliquo protinus rumpit̃ tunica que deducere ab inferioribus ptibus inteſtina debuit. tamē pōdere eodē inuoluit̃ aut omentū aut inteſtinuz atq; ibi reperta uia paulatim ab inguinibus in inferiores quoq; partes miſſum: ſubinde neruoſas tunicas & ob id eius rei patientes enterocelē & epiplocelem greci uocāt apud nos nomine cōmuni ſed cōmune his hernie nomē eſt: ha

Cornely Verba

omentum

quid enterocelle

quid epiplocelle

Etenus Cornelius iudicēt iā hoies quo acumi ne ingenii est merula qui negat herniam uoca bulū cōmune ad morbosam illā partem & ad thecā testiculorū. nam serotū non ē hernia sȝ oscheon idest quedā clausura. nam Cornelius dicit esse sinū quendā: sinus autē est cōcepta culū & uas quoddaȝ. Virgilius. At lacrimis maduere sinus. Plautus ī curculione. ei ne hic cū uino sinus affertur. & in buccolico sinum lactis & hec liba priape quot annis est autem serotū quod testiculos cōtinet: sȝ hernia & se rotum & testiculos cōprehendit. dicit̄ autem serotum a sero. is. est autē serere seminare: nā testiculi humoris oscheni motores sunt & mē brū uirile seminale dicit̄ mēbrū ut ī priapeis aut precidite seminale mēbrū licet a sero. as. idest claudo nō in cōcinne dici posset sed q̄d de hac re debet intelligere merula auis aut pi scis cū uterq; hernia careat. Quis posset risuȝ cōtinere cū merula gloriabundus tanq̄ ipē ex cogitasset enterocelē & epiplocelem noīauit tanq̄ aliquid supra calceum saperet: sed si sape ret dicta Cornelii intelligeret. Adducitur a merula in contumeliam nostram quod de ficu

60

diximus hoc modo. ficus autẽ ad similitudinẽ dicta est: est enĩ quedam res ulcerosa quasi semina ficorũ habẽs & hic ficosus qui huiusmodi morbũ patit̃: hanc ficũ Iuuenalis ad speciẽ reduxit cedũtur tumide medico ridente mariscę. Hic subicit merula quid si docuero ueterũ & illustriũ medicorũ ficum magis in capite q̃ in ano nasci quid sibi uult merula hic sermo tuus. qs unq̃ inficiatus ẽ ficus significatõnez late patere nõne pluries dictũ est nos nõ de oĩbus morbis sz de qbusdã dicturos: naz si de oĩbus dicere instituissem quodlibet mẽbrũ uolumẽ implesset. sed tetigimus difficilicora & apud nr̃os quoqꝫ frequẽtata: ficũ autem morbũ sepe poni a Martiale certissimũ est: nam illud quoqꝫ hoc indicat ut pueros emerꝫ labienus uendidit ortos nil nisi ficetũ nũc labienus habet & hoc etiã in quarto libro gestari. Iunctis nisi desinis edile capris: qui modo ficus eras iam caprificus eris. esse autẽ morbũ ani sic declarat Cornelius. In sede ulcus simile fungo nasci solere quod uel cerato tollitur uel medicamentis uehementioribus uel ferro adurendũ est quem fungum medici quidam

putant eũ esse: Iuniores ficũ appellauere hec Cornelius. cum autẽ dicis te mirari dicta Iuuenalis ꝙ podicẽ a fico ĩfestari scribit: ego autem dementiã tuã demiror cũ ante oculos textum Cornelii habeas hoc dicentis. ꝙ autem a Cornelio in uerbis dissentio non sit tibi nouũ. Sic eñi faciũt qui sua doctrina freti uestigia aliorũ relinquunt: naʒ ipse ulcus esse ficũ & nos rẽ ulcerosam diximus & uterqꝫ recte Ille enĩ aperturã considerauit & nos putredinem: ille cũ tacuit de seminibus iure tacuit. Qui enĩ ficum dicit morbũ satis declarat ad similitudinem dixisse: esse autem ficorũ semina quis unquã negauit qui ficos uidit: cum dicit fieri ficum in his partibus que pilis teguntur: scis Georgi anum quoqꝫ in uiro pilosum esse: nisi tu ad mores tuos reuoces cui illud Persii ĩ mentẽ uenit elixasqꝫ nates labefactẽt forpice adunca. non tamen ista filix ullo mansuescit aratro. Sed illud deliriũ merule ridendum est. Inquit enim: nam qui in epigrãmate melimella atqꝫ mariscas pre dulcedine succi infantibus relinquat chiam uero ficum appetat: quippe que acore placeat in xeniis deinde

ulcus / res ulcerosa

ficorum semina

melimela / chia

51

ficũ chiam cis mare ſetie natam pſimilē uino ueteri ſcribēs q̄ ſecum afferat merũ & ſalem ſi ex tua expoſitõe meruӡ de uua intelligi deberet a fico ita uini ſaporem remouebit ut iã chia bacho ſeni ſimilis non ſit: qui ſapor ab hac ficu remouēdus non ē: potiuſq; diſtichon illud ſic a diligenti litteratorē enarrandũ fuit: ficus chia que de ſetinis agris mittitur ſimile quiddam inueterato uino habet utpote que ſecum portet merum hoc eſt ſuccũ referenteӡ uinũ & ſalem ideſt acorem non ingratũ quo leni & auſtero pariter ſapore non ſolum ficus chie cõmendari ſolent: ſӡ auctore Seneca epiſtolarũ libro octauo poma quedã ſunt ſuauiter aſpera: quomodo in uino ueteri ipſa nos amaritudo delectat. hec beſtius merula in hac tua oratione tam inculta Georgi ſunt tot fere uitia quot uerba: & ut omittã ineptiſſimã dictionē & ex omni parte perplexam: ut non lectore tuis opus ſit ſed apolline uerbis: dic unde ſumis illud quod ante dixiſti melimella atq; mariſcas pre dulcedine ſucci infantibus relinquat: ubi inquã merula reperiſti fatuas dici dulces niſi te putes omnibus dulcem quia

Enarratio ... apud martialem

Seneca

poma suauiter aspera

melimella

Fatuus dulcis non est

fatuus es o penitus aliene a litteris qui non intelligis fatuũ saporem esse euanidũ & sine sale qui sicut fatuus sine sale & sapientia est. prebet ergo ipse melimella tanquã nimis dulcia: & mariscas fatuas & insipidas infantibus qui non habent eruditum gustum. ipsi enim & cibum & salsum & insulsum sine discrimine comedũt: preterea ubi legisti acorem & salsum unũ & idem esse. Deinde dicis acorem non ingratum quo leni & austero pariter sapore non solum ficus chie cõmendari solent o merula non bene legisti antiquos qui nescis sapores discernere: at Plinius sciuit qui dicit xv. naturalis historie: saporum genera tredecĩ dulcis suauis pinguis amarus austerus acer acutus acerbus acidus salsus lenis preter hec tria sunt mirabili maxime natura: unum ĩ quo plures pariter sentiuntur sapores: ut uinis nã q̃ in his & austerus & acutus & dulcis & suauis omnes alieni. alterum est genus in quo sit & alienus quidem sed & suus quidam & peculiaris ut in lacte: Siquidem inest ei quod

acor et salsedo nõ idem

plinius

Saporis xiij.

uinu

Lac

tamen iure dici non potest dulce: & pingue
& suaue optinente lenitate que ipsa succedit
in saporis uicem: nullus hic aquis nec succus
quidem ut tamen eo ipso fiat aliquis ac suum
genus faciat. Tresdecim igitur sapores dicit
Plinius nullum tamen austerum pariter & le
nem posuit. nam cum in uinis reperiri ait au
sterum acutnm dulcem & suauem tu ex inpe
ritia putasti omnia hec in uno eodemq; uino
reperiri: quia tu putas eundem saporem esse
lenem & austerum & acorem cum his conue
nire: cum acor sit uicium rei nimis acide.
Nam cum uinum acuit & acorem habet uitia
tum est. Sic enim Vlpianus decimooctauo
ad Sabinum. Si quis uina uendiderit & in
tra diem certum degustanda dixerit: deinde
per uenditorem steterit quominus degustaue
rit utrum preteritum dumtaxat periculuz aco
ris & mucoris uenditor prestare debeat an
uero etiam die preterito etiam si forte corru
pta fuit postea quam dies degustandi prete
rierit periculum ad uenditorem pertineat.

Ficus ergo istas tuas o Georgi queso nobis contribuas ut nos quoqꝫ in ortis habeamus que uno eodemqꝫ tempore habent acorem sa porem lenem & austerũ. Si quis caupo esset qui huiusmodi uinũ uẽderet profecto ditissi mus fieret. nam sitibundus primo acetum bi beret. est enim acor aceti sapor quod est uitia tum uinũ: acetum enim ut iura proclamãt ap pellatione uini non continetur. Deinde ĩ me dio gurgulione esset lene quod est ibcundissi mũ: non enĩ ex aliqua parte ledit. Vnde Per sius. lenia loturo sibi surrentina rogauit. Po stremo esset austerum quod excitat stomachũ atꝫ uellit sicuti illi accidit qui austeritate uini nimium lesus merito dixit eius matrem in tã altissima cruce pendere cum uites ex altissi mis arboribus penderent: acor ẽ rei que acuit acidus uero non est sapor ingratus. Horatius secundo sermonũ. Atqꝫ acidas mauult inulas acidus ubi aliq̃d grate amaritudinis ẽ: & hoc dixit Seneca in uino ueteri ipsã nos amaritu do delectat ubi inest quedã asperitas idest sa por acidus qui piter amarus & asper ẽ: nã inu las acidas uocat flaccus quas hmõi ẽe constat.

preterea si lene & austerum idem essent ut tu putas austerũ posset incõcussa ualitudine uacuis uenis mane sumi: quod uetat Horatius secũdo sermonũ. Aufidiꝰ forti miscebat mella phalerno mendose quoniã uacuis cõmittere uenis non nisi lene decet leni precordia mulso prolueris melius. Cum igitur diximus chiam uuam que merum habet recte diximus & cum de sale fit mentio de fico dicitur que nõ est de genere ficorũ fatuarũ hoc est insulsarũ & insipidarũ. & cuꝫ conclusisti o fatue ficum pro morbo non reperiri tibiipsi contradixisti. Cum uero allegauimus textum Plinii: in ficorum autẽ caricas dicit Georgius Galeottũ obliuiosuꝫ fuisse qui superius caricas dactylos uocari dixit: ubi est hec obliuio o Georgi: nõne carice sunt dactili: si autem diceremus carice sunt fici dumtaxat: tunc fuissemus antedictorum obliti: sed si carica ficum & dactilum significat nõ obliuiosi sꝫ acuratissimi fuimus cum prius caricas dactilos dici affirmauimus: & hic etiam ex textu Pliniano speciem quandam ficorum caricas dici ostendimus. suntne tales obliuiosi o Georgi merula apud te

Plinius

caricæ

qui supra omnes homines ita student breuita
ti ut nullam non modo pariant obscuritatem
sed ex suis dictis ad rem aliaʒ allegatis diuer
sas insinuēt significationes. Illam autem simi . 51 .
lupus ceruarii litudinē lupi ut inquis ceruarii in obliuionem
galeotti contortam queso Georgi reuoces ad
te qui fuisti imemor ex textu Pliniano caricā
quoqꝫ ficum esse obliuiosi sunt illi qui antedi
ctorū imemores sibiipsis contradicūt: & qui
ex propositis aut enumeratis aliquid ꝑtereūt:
nos uero iā sepius admonuimus nō omīa esse
dicturos. Preterea Georgius ut grande uolu
men uideat̄ cōfecisse quod uno capite dicēdū
erat trifariā diuisit: & ad illam nostrā declara lis
tionē Martialis cōtra Laurentiū uallenseʒ & Mart
prohemiatur Priscianū ita prohemiatur ad me sermonē uer
tens: omitto quod in tota hac questione de fi
cu sermone parū latino & uix coherēte uteris
Sotades cinedus dic rogo quisnam sotadi cynedo aut alexādro
etholo adeo addictus fuit aut licentior q̄ etho
alexander etolus logi mimi quibus sūma illa superfuit licētia si
uel minimū aut prudētie aut pudoris epigrā
matis sensū ī quo de eruditōe agr̄ & utrū bar
bare an latine dicat̄ declinatōe genereqꝫ dr̄so

ficus non in frigidum atq; accersitũ iocuz sed in scelus nephandissimũ cõuerteret. tum si in tanto tuo corpore esset mica salis animaduertisses profecto quid aut salsi aut amaritudinis in hoc epigrãmate poeta ostenderet quẽ cum candore fel & salem habere iunior scribit Plinius Cicerone & Quintiliano auctoribus hec lex facetiis atq; salibus datur ut non solũ modestiã ad ciuilẽ usum excutiendũ retineãt sz acumen & argutam uenustatem que omnia a fedissima ista tua & absurda interpretatione absunt quãdo ineptus & incõcessus esset transitus a generis & declinationis cõtrouersia in cõuiciũ illiberale atq; scurrile. ergo quantum Prisciani & Laurentii sententiam probamus tantum tuam dampnamus expositionem indignam sane homine liberaliter instituto: & qa niteris approbare ficum apud idoneos non haberi. g. m. auctoritate Varronis & Lucilli te reuincemus. nam in libro de re rustica legimus fici quẽ edim9 granũ. Nonius marcellus docẽs clare id esse quod preter hec de lucillio affert sicuti cum primos ficos ꝓpalã recentis ꝓtulit ꝑcio ingẽti dat prios paucos sed quoni

am Laurentium arguis ipsi te & reliquos bar bare an latine masculino genere dicatur ficus in antitodon libro docebit hec Georgius uer bis honestus moribus uero turpissimus. Ita enim est omniũ simulatorum mos ut cum de eo uitio quo laborare credũtur sermo habetur insectentur illud atq; effulminẽt ita ut apud inscios penitus alieni uideantur. Cui Georgi credis dare uerba Galeotto ne qui te intus & in cute nouit aliis ne qui te furiosum dudum nouerunt & eo morbo ita laborantem ut quic quid lucreris illuc effundas adeo ut de te di ci possit. Infelix uenter spectat conuiuia culi de his satis. non enim crispus Sallustius illo graui & seuero sermone in suis prohemiis po tuit suos turpissimos mores adumbrare. notũ enim est illud Virgilianum etiam in Crispuz dictum. Quiq; ob adulterium cesi: & illud Oratii. Tutior at quanto merx est in classe se cundq;: libertinarũ dico Salustius inquas non minus insanit q̃ qui mechatur. Non enim spe tiosis dictis & fucato sermoẽ: sed integritate uite sordes diluũt: de hoc satis ĩ illo sermo ne tã lõgo & tã seuero duo dũtaxat dcã sunt

Salust

Salustius adulter

primo nõ cõuenire ita turpiter textuȝ expone re ꝓhibẽtibus Cicerone & Quintiliano qui ĩ ſalibus ac facetiis modeſtiã ſeruandã cenſuerũt Deinde quia diximus ficũ nuſquã ꝑ morbo maſculini eſſe generis: reliqua que ipſe inter miſcet ſunt iurgia que philoſophus ridet & li cet hoc nõ uideat̃ ad propoſitũ quoniã qui ex poĩt ea declarat quę reperit. non enĩ ille tur piter loq̃tur qui turpia que reperit expoĩt non damnamus ſanctos uiros religioĩs ꝑuerſe q̃ a fide alienos & legũt & exponũt. dictũ igit̃ Ciceronis & Quintiliani reſpicit eos qui hec inueniũt & non eos qui exponũt: ſed ut tan dem hanc rem aperiamus p̄cepta & Ciceronis & Quintiliani de oratore intelliguntur & ho mine qui in cauſis ſenatuq; uerſatur. nam ut ipſe Cicero admonet in inuectiua contra Salluſtiũ his uerbis. Sepe enĩ uidi grauius of fendere animos auditorũ eos qui aliena flagi tia aperte dixere q̃ eos qui cõmiſere: ne non modo in facetiis ſed in referendis aduerſario rum ſceleribus modeſtiam ſeruandam hec ut diximus de oratore & qui in ſenatu uerſa tur & cetu honeſto precepta atq; mandata ſũt.

ſed in poemate & epigrãmate o merula ẽ alia lex: ut ipſe met Martialis in epiſtola teſtatur Laſciuã uerborũ licentiã epigrãmatũ lingua excuſarẽ ſi meũ eſſet exemplũ ſic ſcripſit Catullus: ſic pedo ſic getulicus ſic quicũq; plegi̅r: & paulo inferius non intret caro theatrũ noſtrũ aut ſi intrauerit ſpectet: & hoc etiã epigrãmate teſtatur his uerbis. Verſus ſcribere me parũ ſeueros. Nec quos legat in ſcola magiſter. Corneli quereris ſed hi libelli tanq̃ cõiugibus ſuis mariti nõ poſſunt ſine mentula placere. Et infra: lex hec carminibus data ẽ iocoſis ne poſſint niſi pruriant iuuare quare depoſita ſeueritate parcas luſibus & iocis rogamus nec caſtrare uelis meos libellos. Gallo turpius eſt nihil priapo. Et Catullus. nam caſtum decet eſſe piũ poetã ipſum eius uerſiculos nihil mi nime neceſſe eſt. Alia ig̅r lex eſt epigrãmatũ alia orationũ: ymmo grauiſſimi & ſapientiſſimi uiri qualem auguſtũ legimus in epigrãmatis laſciuo dicendi genere uſi ſunt nõne auguſti eſt hoc q̄ futuit glaphyram antonius hac mihi poenam. Fuluia cõſtituit ſe quoq; uti futuã Fuluiã ẽgo ut futuã q̃d ſi me mannius oret

manius

pedicem faciam non ego si sapiam: aut futue
aut pugnemus ait quid q mihi uita carior est
ipsa mentula signa canant. Sed diceres iuueis
augustus hec cōscripsit: & iuuenis quoq Sue
tonio in tanta rerū mutinensiuz mole quotti
die declamabat: legebat: scribebat: & librum
quoq epigrāmatū reliquit que tempe balnei
meditatus est. nōne Platonis grauissimi & sa
pientissimi philosophi illud fertur dum semi
hiulco sauio meū puellū sauior dulcēq florē
spiritus duco: & aperto tramite anima egra &
saucia cucurrit ad labia mihi rictūq in oris p
uiū & reliqna. Quo igr̄ pacto o merula admi
raris si epigrāmatibus turpia & obscena uerba
ponūt̄ & ioci aliquī illiberales epigrāmati cō
uenietes tamē inserūtur. lex enī hec ē ut lati
ne idest aperte oīa dicant̄ ad incutiēdū malis
uiris ruborē: poete habēt suū ac proprium mo
dū dicēdi. unde quātūcūq sancti ac ueri dei
cultores de deo poetice locunt̄. nā Dauid re
gē poetā esse testatur Hieronymus psalmosq
multis generibus carminū cōposuisse & tamē
is qui spiritus sancti cantor appellatur deo tri
buit que nō sūt: & que orator ac philosophus

Plato

teste

Dauid poeta

afrannius

Ficus pro morbo genere feminino

Iuuen.

nunq̃ tribuissent. Inquit enĩ Dauid. Et excitatus ẽ tanq̃ dormiẽs dominus & tanq̃ potẽs crapulatus a uino. & ꝑcussit inimicos suos in posteriora eorũ obprobriũ sempiternũ dedit illis. Poetę igr̃ qualescũq; sint more poetico in dicẽdo utunt̃: nec ꝓpter hoc poetas imꝓba mus. Inquit enĩ ille. Lasciua ẽ nobis pagina uita proba: & afrannius q argumẽtis puerorũ suas comedias coinqnauit ostendit se honeste uite esse cũ illud carmẽ apposuit. amabit sapiens cupiẽt ceteri: noli igr̃ merula in epigrãmate oratorũ grauitatẽ & philosophorũ sapiẽtiã atq; integritatẽ nec in oratore & philosopho lasciuã dicẽdi licentiã desiderare. Sunt enĩ in istis diuersi dicẽdi modi hec quo ad primũ obiectum: nunc ad secundũ transeamus diximꝰ in libro de hoĩe ficũ ꝓ morbo nusquaꝫ repiri genere masculino: & hoc cõfirmauimus auctoritate Iuuenalis qui cũ de morbo loqueretur femenino genere enuntiauit: sed tu adducis Varronis & Lucilli textus ad genus masculinũ sed ad pomũ nõ ad morbum illa adducta sũt. Cornelius autẽ dicit iuniores dixisse ficũ morbũ apud istos iuniores nusquã ficꝰ mascu

lini generis est. nam qui Lucilli & Plauti ge
nera exoptat hic corius ꝓ hoc coriū: & hic col
lus pro hoc collū: & hic p̄sepis ꝓ hoc presepe
inueiet: sed tamen non dicemus in hoc gene
re in usu esse sed in abusu. Sed diceres nōne
Varro tempibus Ciceroīs fuit: fuit quidē nō
ob hoc in antiqtate imitatōe dignus. nam Sal
lustius in historiis suis q̄uis florēte eloquētia
fuerit & emulus Ciceronis: nō tamē illum in
uocabulis imitabimur: testimoīo Suetonii ad
ducētis uerba augusti qui increpat Antoniuꝫ
Tuqꝫ dubitas cimber ne an uerannius flaccus
imitādi sint tibi ita ꝙ uerbis que Crispus sal
lustius excerpsit ex originibus Cathonis uta
ris. nā paulo āte dixerat Antoniū ea scribere
que potius mirent̄ hoīes q̄ intelligāt: & etiā
illi duo uersus de Sallustio noti & uerba an
tiq nimiū furate Catoīs Crispe iugurtinę con
ditor historię non est beue dictum iste uiguit
erudito seculo igitur imitatione dignus. Ad
rem igitur nostram reuertamur diximus ficū
nō nisi femenini generis pro morbo reperiri:
& hoc certissimū est. ꝙ autē quidā ex antiqs
pro pomo ficū masculino genere ꝓnūtiarunt

fecerūt ratione grecanica: nam grece ficos di
citur ficus & fico pro ficu longo tempore lati
ni usi sūt ut Neuius teste Parthenio ficos di
xit grece non ficos: sic etiam uitiata scriptura
ubi ficos dicere masculos debuissent leui qua
dam deprauatione ficos dixere. s. autem &. f.
sola linea media differunt nec me mouet quo
rundam iuniorum auctoritas qui allegant Pli
nium male intelligentes. putant enī quia gros
sus & abortiuus cum de ficis dicuntur sūt ma
sculini generis: ficus quoq; esse eiusdē sexus
non eniз semp significatio sed terminatio in
genere aduertitur: non ideo dicā mancipium
genere masculino: quia seruus eiusdē generis
est nec quia collum neutri est putabo ceruicē
quoq; idem habere genus: os oris neutri buc
ca femenini: amaracus masculini: sampsucus
idem significans femina est: plurima enī sunt
talia quę genus cū nomine uariant cum in sig
nificatione idē sit sexus. Recte igr̄ diximus
non reperiri ficū i masculino genere. Tersus
enim ille poeta Martialis si his uerboruз ob
soletorū fetoribus implicasset nunq̄ tanta fuit

ei cura nitoris. Iam tempus est hac disputatione pacta ut merule non laqueũ nõ hamũ non retia sed colliriũ mittamus quo oculos inungat uel aminicula ut acutius intueatur. Solz eui Georgius ut est monstroso corpore incuruus: simo naso fronte obducta & sternutamẽto similia uerba effundẽs nimio potu cecutire nam locũ legit in libro nostro ubi socum posuimus: uerũ. s. &. l. ebrietate uiciatis oculis non distant multum. unũ tamẽ risu dignissimũ putaui cũ in locis declarandis suam ostentat artem nesciẽs locos esse locatarũ rerũ capaces. & ideo receptacula hinc dicimns loculos pro crumena. Iu. Nec nullũ cupias cũ sit tibi gobbio tantũ in loculis. Preterea nescis Georgi noĩa que obscene libidinis uascula sũt promiscue dici. nam is qui turpia patitur mulier plerunqꝫ appellatur ut in Suetonio. Cesar omniũ uirorũ mulier & omniũ mulierũ uir a curione patre in quadã oratione dictus est. & Persius cinędi podicem uuluã nuncupauit. peneqꝫ arcanaqꝫ lumbi runcantẽ populo marcentes pandere uuluas. Quid igitur miser aut

hemorroides

in podice aut i uulua aut in huiusmodi turpibus tantopere uolutaris. Rursus merula circa anū rostro scalpens ait hemorrhoidas cecas nō esse tubercula quedā que uocātur condilomata & ad hanc rem adducit Iulium pollucem male a Georgio intellectū. nam si dialecticaȝ nosset nūq̄ in has ineptias laberetur quid op9 est multis. nonne eius uerba hoc quod ego dixi indicāt hoc pacto. hemorrhois fluxus sanguinis apparēs: condiloma uero tuberculuȝ est cum sanguis non fluit: ideo ceca dicit̃ hemorrhois. non eniȝ habet uiam unde fluat ceca hemorrhois nihil aliud est q̄ tuberculū lene & condiloma tuberculū quoddā. Cecas igit̃ hemorrhoidas in duas distinguit species sermo tuus ex polluce ductus tanq̄ genus quoddam distinguit inq̄ in tuberculū lene & in condyloma si scires merula ꝙ pueri primis dialectice elemētis imbuti nō ignorāt a specie ad genus optimā esse argumentationē nō sic insanires. dicemus igr̄ sic: tuberculū est ceca hemorrhois & condiloma ē ceca hemorrhois: tuberculū igr̄ huiusmodi & condiloma sūt species

53 Iul. poll.

huius generis cecę hemorrhoidis. dicatur igr̄ sic hemorrhois absolute est fluxus sanguinis apparēs: hemorrhois ceca non apparens & hec secatur in duo: alia est tuberculū alia est cōdiloma. omne igitur tuberculū cū de hoc loquimur est hemorrhois quadā conditōne idest ceca hemorrhois & omne condiloma ad hoc ꝓ̄finitū est hemorrhois etiā cū conditōe: Est eni ceca hemorrois differētia adueniēs hec distinguit: nam tuberculū ut hic sumit̄ nō tumorē absolute sed tumorē loco & morbo ꝓ̄finitum indicat: quoniā in alia significatōe condiloma tuberculū est hoc est quedā res tumida: tuberculū igitur est ceca hemorrhois lenis: condiloma ceca hemorrhois nō lenis: sed utrūq; sub ceca hemorrhoide cōprendit̄. Quid igr̄ garris merula cum Iulius pollux quod ego dixi dicit & tu argumētis tuis nolēs efficis: si argumenta dicunt̄ merularū & pisciū soni inanes & nihil ad rem facientes. Queris a me Georgi qa in libro nostro sunt hec uerba: hanc schiam q̄dā nominā̄t quā greci ischiā nominā̄t: Ad in
54 terrogata respondeo Georgi Iuniores medici uocā̄t schiam sicut mundinus & quidā alii at

tuberculum condilomo schia ischia mūdiq

dices hi non ſunt idonei teſtes ĩ lingua latina
Vnde iſchiã & non ſchiam dicere debuiſſent
merula reſpondeo quia non eſt abſurdũ in lin
gua noſtra greca detruncare diminuere adderẽ
mutare uariare genus ſignificatõnẽ quantitatẽ
Vnde nõ uiſũ eſt improbare quoſdã iuniores
qui ad imitationem maioruꝫ hoc factitarnnt.
greci dicũt arura noſtri rura abiecta prima lr̃a
ſicuti in hac dictione ſchia hippopotamos pro
equo fluuiatili quĩꝗ ſillabarꝝ apud illos apud
nos hippotamos quatuor. Idolatriaꝫ latine ha
bẽt grece una ſillaba addita idololatriã: idolũ
i. ſolũ tenet apud nos apud illos diphtongum
ei: tada grece latine teda: ſirracuſe. r. duplicãt
apud nos prima utunt̃ breui. Vnde Virgilius
prima ſiracuſio dignata eſt ludere uerſu. R ur
ſus uae inetriectõ apud illos ouae: ẽbrionẽ. i.
informẽ fetu ĩ utero uiuẽtẽ maſculini generis
apud nos hꝫ uſus ap̃ illos neutri ẽ embrion:
marmaron marmor: carylos corylus: canaſtron
caniſtrum: aſclepius eſculapius: cebernetes gu
bernator efficiũtur a nobis: caminos femenini
generis apud eos apud nos maſculini: & rur
ſus charta catharacta femine ſũt apud nos illis

uero masculi: castanũ neutrũ habet grecus latinus feminã castaneã: uiciũ neutro pro fruge nos uiciam femenino genere: nonne in noib9 propriis sũma fit mutatio cũ eadẽ deberet ẽe & scriptura & pronũtiatio. unde grece eas genitiuo eantos dr̃ latine aiax aiacis: telephus ꝑ illo ciclope q̃ p̄dixit polyphoemo futurã cecitatẽ dr̃ a nr̃is. Vnde Ouidius. Telephus eurymedes quẽ nulla fefellerat ales: terribilẽ polyphoemõ adit lumẽq; quod unũ frõte geris media rapiet tibi dixit ulixes. & a grecis ut Theocrito & Homero dr̃ telemus: nõne a lumero ꝑ laumedõte melo ꝑ nilo alphius ꝑ alpheo a ueteribus romaĩs nondũ ligue grece assuetis Festus dictũ affirmat. quãta ãt dissimilitudo sit ĩ istis grecis oclisseus ulixes heracles hercules tute intelligis: quapp Priscianus ĩ. viii. ait Latini gaudẽtes breuitate plerũq; ĩ dctõibus grecis faciũt cõcisiões: & quod illi dido nos do quod illi uolume nõ uolo dicim9 a grecis dr̃ poldeuces a nr̃is pollux. In significatione quoq; ut diximus fit uarietas prauos apud grecos bone & apud nos prauus male significationis est. Et quod in meris grecis mutetur

significatō audiaṫ Victruuius architect9.i.vii
Messaule dicuntur ꝙ inter aulas media sunt interposita: nostri autem eas andronas appellant: sed hic ualde est mirandū nec grece nec latine posse cōuenire. greci enim andronas appellant oetas. Cum igitur merula in dictionibus grecis fiat mutilatio detruncatio pronūtiationis ac significationis mutatio tantopere admiraris schiam dictam a quibusdam pro ischia cum rura pro arura & uæ pro ouæ & multa talia uiderimus. Sunt tempibus nostris quidā greculi utriusq; lingue expertes qui conantur omnia ad scripturam ac significationē pronuntiationemq; grecanicā reuocare. non enī bona argumētatio est nec in nostra neq; in eorum lingua hec dictio greca sic scribitur apud grecos & hoc apud eosdem: significat igitur apud latinos idem demoostrat: sic etiam de nostris que a grecis sumunṫ eadem ratio est. Quitus enim cum proprium est nunq̄ nisi. c. apud grecos scribetur quoniam. q. littera carent. Si igitur cum uenia schia dicitur eadem ratione schiaticus diceṫ a primitiuo mutilato: deriuatiuumq; tale fieri ratio persuadet o Merula

62

piſcis: o merula auis o utrunque & neutrum o facie ſemiuir moribus brutuꝫ cur non legis cur non ſtudes cur ſemper indoctos & graues uiros cõuicia iactas. Ecce iterum ac ſepius me rula balbutit. non enim uidetur id eſſe ueruꝫ quod de bracis ponitur ĩ libro noſtro. dixim9 nãqꝫ bracas ueſtiméta longa ex pellibus facta & merulę que allegauimus ad hanc rem non uidentur ſatis idonea: noſqꝫ cõuiciis ut cõſue uit incuſſit que mihi qui occalui ſunt ut dicta hiſtrionũ & ſcurrarũ his omiſſis. Dico Geor gi bracas eſſe pellicias ueſtes & his uſos fuiſſe gallos: ut teſtatur ceſar in cõmentariis. dicit enĩ pellibus aut paruis renonũ tegmẽtis utũ tur magna corporis parte nuda. duobus igitur ueſtimentorũ generibus utebantur aut pelli bus ideſt ueſtibus ex pelle: nam pellis pro ue ſte pellicia ponitur. Virgilius. Horridus in ia culis & pelle libyſtidis urſe. unde & pellitus dicitur pellicia ueſte indutus Propertius pelli tos habuit ruſtica corda patres. Idem: uellera pellitus ſetoſa mouebat arator. nã ſiue pelles apud gallos hoc ẽ ueſtes pellicie lõgiores oĩa

venones

tegentes siue renones hoc est uestes pellicie non omnia tegẽtes nudis brachiis & pedibus in usu essent galli dicti sunt bracati: bracas ex pellibus esse ostendit. Ouidius. Pellibus & laxis arceut mala frigora bracis nec propter copulatiuã duo dicit ut putat merula. nã poete plerũq; copulatiuã ad expositionẽ declaratione q; antedictorũ ponũt etiã duo substantiua ita ut alterũ uim gerat adiectiui. Vir. Leuib9 hic hamis consertã auroq; trilicẽ loricã pro hamis aureis. q autẽ brace uestimenta corporis & non subligacula siue feminalia sint audiat Suetonius in uita Iulii cesaris: inquit enĩ. Et illa uulgo cantabãtur gallos cesar in triũphuz ducit. Idem in curia galli bracas deposuerũt latum clauum sumpserunt ostenderũt ne quesso Georgi culum in senatu depositione bracarum. Quid enim illi culpabant nisi ex uili & pellicia ueste nobilem & egregiam hoc est latum clauum assumpsisse nisi tu ut insanis latum clauũ putares subligacula: sed nõ ita sentit Suetonius qui de Iulio cesare sic inquit. usum eniz lato clauo ad manus fimbriato nec

ouid
virg
Sueton
Latus clauus
Sueton

usq; aliter q̃ ut super eu3 cingeretur fluxiore cinctura. q͏̄ autē more tuo textum corrumpis & plerunq; addis uel mutas non nouū facis: hoc enim tibi familiare est. nam cum narras Hieronimū dixisse hoc genus uestimenti hebrea lingua maschinas grece anaxirida a nr̄is femīalia hucusq; bene s3 illud additū est uel brace: noli noli inq̃ uel mendosos textus legere uel tuis sceleribus mendosos facere: pudet te deponere ineptias quibus dudu3 obuolutus fuisti qui egregia munera ī Iuuenale putasti esse subligacula in eo loco mittuntur brace cultelli frena flagellū. Sed cū ais renones dici anaxaridas aut tibi ipsi contradicis aut Diodorus siculus delirauit. Si enī anaxaride solum feminalia sunt necesse est erret Diodorus siculus quandoquidem cesar qui hec oculis uidit scribit renones esse uestimēta breuia qb9 usos fuisse gallos affirmat magna corpis parte nuda. Dic Georgi in loco illo frigidissimo tegebāt ne nates solū reliqua parte corpis detecta: non tenes ratione3 sanitatis pedes & manus qa exercēt facile patiūt nuditatē: trun

cus uero ubi uitalia sũt nõ ẽ patiens frigoris. Preterea que maxime distant a corde cum le dũt frigore nõ tãti discrimis sũt sicut uicina: manus autẽ & pedes a corde maxie distant: unde hee ptes lese minus nocẽt. si enim galli nudam habebant corporis partem quã queso in tanto frigore habuissent nisi eam que min9 leditur de duobus erit alterũ aut anaxaridarũ latior erit significatio aut sicolus diodorus de lirabit cum habeamus cesarẽ qui & doctrina & ueritate longe superior & uerior omni gre culo. non eni debet grecus latino in rerum te stimonio comparari. ubiq; enim mendaces di cuntur greci: & si alia desint satis est nobis illud Satyricum: Et quicquid Grecia men dax audet iu historia: quod si in historia au dent ubi tanta fides esse debet: Quid in aliis fiet ubi non est tantum crimen. Au diam ne ego Eschilum poetam qui in Hi beria idest Hispania eridanum esse dixit eun demq; Rhodanum. Audiam iternm Euripi dem & Apollonium qui dicunt in Hadriati co littore confluere Rhodanũ & Padũ con tra auctores qui hec uiderunt & diligẽter scri

pserunt docti siquidem greci fuerunt sed nimi=

eschilus

herodanus in hispania

eurypid

apollon.

um temerarii & in mendaciis impudentes: ut sepe ex illa uanitate grecanica ea asseuerēt que nunquā uisa nec audita sūt: mendaciorū grecauicorū plena sūt oīa. iam ad illud ridiculū & uix puerulis dignū necesse est descēdā. sunt enī hec ī libro de hoīe. in cruribus uitia
56 sunt & morbi plurimi: nā uari & uarice dicū tur qui introrsū habēt intortos pedes: & Georgius ut diligēs litterator inquit duo morbi nō sūt plurimi. primo o merula debuisses huius significatōis laudē tribuere Seruio q. vii. eneidos super eo uersu non plurima celo mōstra sinūt hec ponit aut per augmentū dixit: aut alia uisa intelligam9: nam duo nō sūt plurima. Ex his Seruii uerbis facile intelligere potuisses merula quidnam ego dixerim. non enim dico ego plurimos duos esse sed dico plurimos esse morbos & uitia pedū & e plurimis duos dumtaxat refero sicut Virgilius cum plurima monstra accidissent duo tantum retulit: hoc est apum aduentū & ornatū crinium lauinie cōcrematū. Sed quid ad rē que fingis in Plinio fuisse deprauata. nōne que retulimus uera rōe ꝓbauim9 tibi hic mos est

cum nō intelligis aut dicere textū esse depra uatū aut diminutū ut aliquid de tuo addas si cuti fecisti in Plauto ubi dicitur: picos aureos mōtes colūt & tu ignorata significatōe pici: uocabulo enī romano griphez picus significat teste Nonio hūc textū allegāte: tu dixisti di tes diuites aureos mōtes colunt. Sunt etiam quedā admodū friuola que inserit merula in libello suo que nō essent attingēda nisi puta remur dissimulāter eius uerba transiisse ꝙ ait reperiri uarico: & diuarico & alia huiusmodi nihil ad nos. nam si grāmaticā docere uoluis semus dixissemus uarico & uaricor: horto & hortor: uerto & uertor: delecto & delector: muuero & muneror in eadē significatōe repe riri: hoc autē nō erat instituti nostri: tetigim9 quedā in libro nr̄o nt Liuius aliiqꝫ fecer̄t. nā si diutius hac in re īmorari uoluissemus nō ta cuissemus quod refert Martianus ad senatus cōsultū turpilianū cum ait. Calūpniari est fal si crimīa intēdere: p̄uaricari ē uera crimina ab scondere: tergiuersari ē in uniuersū ab accusa tōe desistere: & hoc o merula ad accusationez nūc spectat: ille qui falso accusat calūpniatur:

ille qui non uera dicit crimina ſed celat a rctõ
diſcedit & p̄uaricatur: ille uero qui diſſimulat
accuſationē tergiuerſatur his omiſſis ueniam9
tandē ad longū merule ſermonē ubi more pa
uonis caudā oſtentat. Illud enī ualde nouum
57 uidetur merule quia diximus per nam petaſū Perna
quoq; appellari: & ſic loquit̄ grāmaticos quoſ
dam tum ſupioris ſeculi tum noſtra etate hec
Plauti uerba uano quodā ſenſu exponētes mi
nus olim damnaui ꝙ uidelicet ratõe quadam
nõ nihil probabili uterētur: ſed Galeottū acri
us corripiendū cenſeo qui duorū nobiliū ſcri
ptoꝝ uerba longe inter ſe diuerſiſſima cõpās
ineptiſſimā & pinde falſam expoſitionē loco
obſcuro fecerit: nā apud Plautū petaſus. Teg
men eſt capitis pileo ſiue galero pſimile peta
ſonē uero Martialis ꝓ pede porcino cū coxa
ſalito accepit: ſed ne mirētur quidā ꝙ petaſū
galerū dixi originē dictionis de grecis aucto
ribus proferemus. fit itaq; petaſus a greco pe
tamine quod eſt extendo cuius aoriſtus eſt pe
taſa inde petaſus. hec & alia merula iactitat
nam que ſecū murmurat non ſūt digna refuta
tõe: cū uero illā ridiculā deriuatõe; ꝓpoſuit

se penitus dementē ostēdit quoniā illa deriuatio nihil significatōis indicat: extendo eniꝫ ad multa se extendit: ueniamus ad testimonium merule pro maximo argumēto poīt Georgius textū Plauti in pseudulo ubi dictū est opus ē clamide machera & petaso: & paulo post clamidē macherā & petasum. quid ostendunt he allegationes o merula: unde indicāt petasū galerū esse aut pileum: imo petasus hoc in loco ut alias significat calciamentū: milites enī clamidē hoc est militarē uestē & macheraꝫ idest gladiū & calciatū idest ocreas hēbant. Vnde Iuuenalis: offendere tot caligatos de militib9 dixit ocreas habentibus. Suetonius. Donaria militaria aliquāto facilius faleras & torques: quicquid auro argentoq3 cōstaret q̃ uallares ac murales que honore precellerēt dabat q̃ pcissime & sine ambitu ac sepe etiam caligatis tribuit. & Paulus de prefecto uigilū sic inquit. Sciendū autē est prefectū uigilū p totam noctem uigilare debere & coerrare calciatū cum armis & dolabris. O miser merula milites igr̄ tā ex Iuuenale q̃ ex textu legū milites inquā ibant calciati siue caligati & hoc ad armaturā

fallerisi o galeotte petasus oio galerus ē mercury test eustatrio homeri interpret

Plaut9

Iuuen.

Sueton

Paulus

Iuuen.

pedum refertur: miles ergo Plautinus erat cla
midatus: gladio accinctus & petaſatus hoc eſt
caligatus: & ꝙ milites ita incederét ratio ē in
promptu: clipeus & corporis & capitis tegmē
tum dat qui cito ſumitur ac deponitur ſicuti
apud Virgiliū legimus clipeoq; ſiniſtrā inſer
tabā aptans: ſed ocree nō niſi cum mora indu
cuntur: ut ſint igitur milites parati ſatis eſt ſi
ſunt caligati: nam clipeus cito ſumitur & ga
lea ſi opus eſt uno momento apponitur: preci
piebatur igitur ut prefectus uigilum calciatus
incederet: & ex hoc ſatis erat paratus Galeot
tus igitur o Georgi utrūq; textū uigilans in
ſpexit & acutis oculis: tu autē que turpia ſūt
uideris intellexiſſe ſed honeſta & militaria ne
quaq̄. Cum allegas Pliniuz neſcis miſer uarie
reperiri textum illum: naz alii habent pegaſū
ubi tu ponis petaſum & quidā habent herma
ſum. Cicero de legibus de ſepulchris nec her
maſos quos uocant licebat imponi: ſed finga
mus ꝙ pegaſum habeat uel petaſum ꝓ equo
celeri ut poſtea oſtendemus: ratio eſt in prom
ptu. fundamenta enim edificiorū ſunt neptū
no conſecrata cuius mouētur arbitrio. Vnde

virg.
Clypeus
Plinius
Pegasus
hermasus
no
fundamenta [illegible] neptunno

ennosithon dicitur hoc est terram mouens : si
cuti testatur Seruius. ii. eneidos. Vnde poeta
in eodem: Neptumnos muros magnoq; emo
ta tridenti fundaméta quatit. Sūmitati igitur
edifitiorū pegasos imponebāt tanq̄ aīalia nep
tumno consecrata. equus enim neptumno tri
buitur uel propter fabulam. Virgilius in geor
gicis: Tuq; o cui prima fremētē. Fudit equū
magno tellus percussa tridenti neptumne. uel
ut ait Festus. hippius idest equester neptum
nus dictus est uel ꝙ pegasus ex eo ꝙ pegasi
de natus sit: uel ꝙ equuleus ut putāt loco eiꝰ
suppositus saturno fuerit quez pro neptumno
deuorauit: uel ꝙ tridentis ictu terre equū ex
ciuerit cui ob hoc in illirico quaternos equos
iaciunt: nono quoq; anno in mare hec festus.
Sed pegasus siue petasus equum significans
sūmis edificiis imponebatur in honorē illius
dei cui omnia fundamenta sunt consecrata: &
cuius potestati omnia edifitia tribuūtur. nam
hec sūma & excelsa tribuūtur ciclopibus. Vn
de Virgilius. Ciclopum educta caminis mœ
nia conspitio: Ciclopum uero parentem perhi
bent esse neptumnum. De petaso antem pro

equo paulo poſt dicemus: interea ridebo quia grecum ſuidam ineptiis ſcatentē in ſignificatione a latinis aſſumpta adducis: cum apud grecos ſuidas nō maioris auctoritatis ſit q̄ apud nos papias & dictionū grecarū ſignificationē non ſemp nobis cōuenire ſupius declaratum eſt. Et rurſus Georgius inquit. ſed illud ante oīa in Galeotto miror ꝙ Suetonii uerba diligentius non pſpexerit & tā expers delitiaruꝫ noſtrarū ſit ut putet ad arcendū ſolem calciamentis nos tegere: ubi ſūt iſte tue delitie qa noſtras te admiſcendo dixiſti: ſunt ne in moribus. at ruſticus & improbior ſatyram ſcribēte Cinedo. In facie ne at monſtrū hominū es ſunt ne in locutione at cum loqueris ſternutare uideris ſunt ne in doctrina at ne grāmaticam quidē noſti: ſed forſan in nobilitate generis cum incerto patre ſis genitus: ambiguum enī eſt ex qua ſis ſtirpe: ſed miſſa iſthanc faciamus: cum ego dixi ex textu Suetonii ꝙ auguſtus domi quoqꝫ non niſi petaſanis ſub diuo ſpatiabatur de calciamento locutus ſum non de galero. Suetonius enim duo in illo ſermone de auguſto inſinuat & ꝙ erat ſolis impati

ens & humiditatis: de sole nihil quia multa poterãt adhiberi remedia. potuisset enĩ sub tecto esse uel in umbra ambulare uel alia quoq3 facere: impatientiam uero humiditatis tetigit cũ dixit domi quoq3 sub diuo non nisi petasatum incedere: humidiora enĩ domestica detecta sunt q̃ tecta plerunq3: unde cu3 sub diuo ambulandum erat domi idest in loco detecto propter pedũ humiditatẽ petasatus incedebat cũ alias nudis pedibus esset. Vnde ide3 Suetonius dicit: & forensia anum & calceos nũq̃ non intra cubiculũ habuit ad subitos repenti nosq3 casus parata: est ergo calciamẽtũ petasus & non galerus. nam si petasus pileus diceret rectius in sole cõuenisset quandoquide3 solis erat impatiẽs: sol caput humiditas uero pedes offendebat: & hoc insinuat Suetonius: text9 Ciceronis dictũ nostrũ cõfirmat. illi enĩ tabellarii parati. nam petasati idest calciati erant ad ambulandũ: assumpserant enim calceos uiatorum. quid enim more esset posset in pileo quo minus parati dicerẽtur. nullus enĩ uiator paratus diceretur quia pilleũ habet. At si ocreatus petasatusq3 est tunc iter assumpturus uidetur.

augustus petasatus

Sueton

cicero

pileus enī facile & cito ſumitur & deponitur ſed petones & petaſi & ocree non niſi cū mora apponūtur: tabellarius igitur petaſatus ocreatusue ad iter paratus uidetur. Sed cū allegas turpilium indicas te moribus & doctrina turpem. quid enī oſtendit textus turpilii o miſer ſi diceremus hic caligat9 capite ānuit. hic ocreatus oculo innuit dices ne propter hoc caligas eſſe capitis tegmentū & ocreas oculorū: & ſi dixero hic clipeatus comedit ex hoc ne tu clipeum oris inſtrumentū eſſe cōiectabis: quando Turpilius dixit: & petaſatus capite annuiſſet habitū tetigit illius qui annuit. dicit enim calciatus ille non reſpōdit ore ſed capite annuit. ꝓ autem petaſus quod fueramus pollici ad equū uelocē & ad pedum extenſionē celeritatēq; referatur lege illud Calpurnii in ęgloga ſexta. Aſpice q̄ tumidū genus eſt ut ſcitis equarū: non iugale mihi quarū de ſanguine ponā: uelocē petaſum qui gramina matre relicta nūc primū teneris libauit dentibus: & Feſtus dicit petilanſuram ungulā equi albam eſſe. His igitur pactis rurſus carpimur: diximus enī ita maiores noſtri talos uocauerūt cubos & teſſe

ras: sūt. n. tali ad ludū, me quoq; p talos uene
rē querēte secundos sp dānosi subsiliere canes
hinc diminutiuū taxillus: hic Georgius dicit
talos nō ēe tesseras utēs testiōnio Martialis.
nō sū talorꝝ par tessera dū sit miror q̄ talis alea
sepe hec mihi merula argumētatiu9 īscius ige
nioq; & oculis hebes: certū ē ꝙ tal9 tessera ē
aliquo mō hoc ē quādo formā dicit quadratā
& aliquo modo non. s. cū significat sortem.
tessera nāq; late patet pluraq; significat: nam
tessera est quedā mensura a numero mensium
appellata ut arbitror propter institutionem au
gusti qui ter in annū ut ait Suetonius quater
norū mensium tesseras dare destinauit: siue a
mensura quadā ut quidam putant. Vnde Per
sius. Qua uilis tessera uenit: & hoc erat signū
ciuilitatis romanę. nemo eni frumenti tesserā
ex publico capiebat nisi romanus ciuis: cuius
rei etiam Persius meminit libertate opus est
non hac ut quisq; uelina publius emeruit sca
biosum tesserula far possidet. hoc enim ex pu
blico donū dabatur in signum ciuilitatis: ad
cuius similitudinē tessera signum belli dictū
uidetur. Vnde Virgilius. It bello tessera sig

num. nomen enim illud quod ciuibus cõmunicabatur tessera est quasi signum ciuilitatis ascriptę: ciuem enim esse ostendebat uel unũ de suis. tessera etiam est instrumentũ lusoriũ & casus & sors ipsa in ludo: de qua Victruuius. v. ubi etiam tessere quas in alueo ludentes iaciunt. Ouidius. iii. de arte amãdi. Parua monere pudet talorũ dicere iactus ut sciat & uires tessera missa suas: talus igitur instrumẽtũ tessera uero sors & numerus in taxillis: talus uero nunq̃ significat numerũ. non igitur mirum quod ait Martialis in quarto. Supposita est blando nunq̃ tibi tessera talo. Alea sꝫ parce sola fuere nuces. quo dicto declarat nũq̃ se ad sortẽ talorũ posuisse sed ad sortẽ nucuꝫ cũ nucibus luditur: alea est ludus fortune subiectus qualiscũqꝫ sit: ideo & a Lucano alea fati dicitur tanq̃ eius quod casus cõtinet: unde talus formã quadrã significat dũtaxat: tessera uero instrumentũ quadratũ & sortes ipas: nã talus a forma ipsius tali: tessera uero a q̃dratura dr̃: sed placuit quoniã tessera & mẽsurã & signuꝫ belli & quadri significationem gerit maioris significationis esse ut sortẽ significaret.

sors nãq cũ ꝓpitia ẽ affert & est illi fortune similis que ciuẽ ab hoste discernit facitq ciuẽ romanũ tesseras farris promereri: unde conclu dimus talum esse tesserã ratione qua diximus forma enim cõcordat: & Victruuius tesseras iaci in alueũ dixit ad instrumentuz referens. Vbi autẽ Martialis inquit: hic mihi bisseno numeratur tessera puncto bene dicit: in tesse ris enim significãtibus talos idest instrumẽta lusoria huiusmodi sors erat ut numeruz habe ret duodenariũ. nam canisi caniculi: senio ue nus: uulturius hercules basilicus que sũt noĩa numeroꝝ nũq̃ dicũt tali sz cubi ueltessare nã illi istrumẽta solũ hec & istrumẽta & sortes ĩ strumẽtorũ gerũt: sic quoq illud Martialis so nat. non sum talorũ numero par tessera: nam cũ tali numeros haberẽt paucos usq ad sex se exẽtdebãt: tessera uero cũ sortẽ significat fa ciebat oẽs numeros sortis & basilicum & uul turium & uenerem cui tricenarius numerus tribuitur teste Acrone: & quoniã supra de al ueo mentionẽ fecimus sciendũ est alueũ dici ubi aliqd fluit: unde & alueus fluuiorũ dr̃ & tesserarũ. i. talorũ q etiã fluũt. Plini9. xxxvii

natuarlis historię transtulit alueũ cuȝ tessaris lusoriis e geminis duabus latũ pedes tres longũ pedes quatuor: alueũ autẽ nõnulli pirgum a pergendo dixerunt. Horatius secundo sermonum. Scurra uolaterius postq̃ illi iusta chiragra cõtudit articulos qui pro se tolleret atq; mitteret in pirgum talos mercede diurna conductum pauit: pirgum tabularium alii fritillũ uocant inquit Acron. sicut pirgum a pergẽdo ita fritillum a sono & fricatione taxillorum dictũ arbitror: & quod acron tabularium a similitudine dixit. Virgilius in georgicis. Aut populi tabularia uidit hic res populi ibi sortes inspitiũtur. Sed Iuuenalis tabulã dixit: non .n. loculis comitantibus itur ad casum tabule posita sed luditur arca. Seruius. ii. eneidos inquit. Palamedes dicitur tabulas inuenisse: si tabule pro ludo latronum accipiuntur ut cõmunis opinio fert. ludum enim latronum palamedi tribuũt: quid obstat quin latrões ꝓ ludo tabulas dici putent: sed ut ad rem nostraȝ reuertamur satis ostensum est auctoritate Victruuii & auctoritate Plinii qui dixit. Alueum cum tesseris lusoriis fuisse translatum.

non enim ille sortes que a casu ueniūt & mutantur pro iactu sed instrumenta portauit. sed cū nescio que somppnia refers merula dignus irrisione es: dicis enim te putare firma fuisse concaua liberū fuit tibi hec & stultiora finger nam dicere poteras solida uel rotūda uel quauis alia figura: liberū eni est cuiq3 delirare & inania loqui: unū a te peto quid contra nos dicit Plinius a te adductus: quid inquā si talus rectus est nōne potest rectus & quadratus ēe si aliquādo contignationem domus inspiceres profecto uideres ibi recta & quadrata tigna. quid item cōcauitas interior demit quadrature exteriori: quid garris miser: quid somppnias nam tu teste Agellio dici cubos tesseras affirmas: cubus uero dicitur a numero. in unoquoq3 enim talo siue taxillo sūt puncta. xxi. nam unū duo tria quatuor quiq3 sex. xxi. cōstituūt Impositū eni est hoc nomē grece quia unū cōtinet cubicū numerū ex oibus pūctis. Boeti9 i secūdo arithmetices ita inqt. nā si ōs ab unitate ipares disponant iūcti figuras cubicas explicabūt. i. iii. v. vii. viiii. xi. xiii. xv. xvii. xix. xxi. in his igitur q primus est ptāte & uirtu

Plinius

Agellius

Cubus qd

cubicus nus.

Boetius

te primũ cubum faciet: iuncti uero duo qui se cuntur ternarius scilicet & quinarius secundũ efficiunt cubum: qui est octonarius. iuncti ãt tres qui secuntur septemnarius nouenariusq; & undenarius cubuz faciunt qui. xxvii. nume ro continetur qui est tertius & sequentes qua tuor quartum & qui secuntur quinq; quintuz & ad eundem modũ quottus quisq; cubus ef ficitur tota cõiunctione impares apponuntur. hoc autẽ diligentius subiecta descriptio docet .i. iii. v. vii. viiii. xi. xiii. xv. xvii. xviiii. xxi. xxiii. xxv. xxvii. xxviiii. Primus secundus a duobus tertius: a tribus quatuor: a quatuor quintus: a quinq; ab uno semel: bis duo bis: ter tres ter: quater quatuor quater: quinquies quinq; quinquies. Cubus igitur talus dicitur ab uno numero cubico continens puncta. xxi & quia principium habet cuborum. Sed quid de tripode respondebo merule qui non putat idoneã rationem quam assignauimus cũ erat premium uirorum fortium: Merula autez di cit non solum uirorum fortium sed poetarum & doctoruz fuisse premiũ quis hoc o Georgi unq̃ negauit cũ nos diximus ẽe uiroꝝ fortiũ

Cubus

tripos

59

premium retulimus ad ueritatem historię.
nam laurea tripos & alia huiusmodi fortiuꝫ ui
rorũ prius fuerunt premia qui aliquid ꝓclari
gesserunt: tripos propter aminiculũ tertii pe
dis ut diximus: laurea autẽ quoniam ex lauro
que perpetuo uiret. His igitur qui fortia ege
runt talia data sunt premia: poetis uero poste
rius tanq̃ his qui eorũ gesta litteris mandãdo
conseruãt: non minor ẽ uirtus q̃ querere par
ta tueri. primo pro fortibus hec excogitata sũt
qui aliquid pro re p. gesserunt: deinde & po
sterius ꝑ quandã similitudinem his sunt tri
buta qui scribẽdo rem posteritati cõmendant
ut hec exempla posteros ad uirtutẽ inflãment
ꝙ autẽ greci dicunt cantoribus dithyrambici
carminis ad imitationẽ apollinei tripodis quẽ
phoebas ascẽdebat quid ad nos siue ille tripos
talis fuerit qualis in temploapollinis cõspicie
batur nec ne siue alia de causa certissimũ ẽ ex
institutione antiquorũ in templis pulchriora
fuisse posita huius rei testimoniũ facit poeta
qui ut ornatas & pretiosas diceret mensas ap
pellauit deorũ. ꝙ autẽ ut ex tripode apollinis
ꝑ u & nõ ꝑ o scribendũ censes ostẽdis te pei

tus inſcium linguę latinę & artis grãmaticę. naʒ apud latinos o & u ſepe inuicē ſibi cedūt teſte Priſciano. alii enī populi italię dicebant acheruntē per. u. alii acherontem per. o. ſed a grecis ad noſtra tanta fit plerunq; mutatio ut oſtendimus & in pronũtiatõe & ſcriptura ut nõ uideant̃ eadē: & ipſi dicũt bus nos bos: que igit̃ inſania te inuaſit ut admireris ſi trip9 apud grecos fiat apud nos tripos: hec tamē nõ faciebīt ad rem quoniā in libro noſtro de ſcriptura fit mentio: preterea multũ falleris cum credis omnes cortinas eſſe tripodas. nam ſolũ locus uaticinatõnis cortina dicitur uel a corio phitonis uel a corde & teneo ſiue tendo ut ait Seruius: hinc illud nec te phebi cortina fefellit. ita enī putāt grãmatici ſed cortina alterius ſignificatõis eſt. uas enī plumbeuʒ uel ereum ſignificat ut eſt apud Plinium in. xv. preterea concas & plumbeas cortinas aere uitiari. Ideʒ in eodem. E nucleis ipſarũ ignis aptiſſimus & ecortinis in labra fundendũ. Cortina uero a continendo dicitur uas q̃uis & illud apollineum a continēdo phebades non iniuria contra Seruiũ dictũ uideat̃ & non a corio uel corde

Carbunculus

Georgius iterũ atq; iterũ relabitur ad illam suã uesaniã cum dicit diuersa esse uerba mea quę de carbunculo habent a uerbis Cornelii: qd ad rem non ego obnixe operã dedi ut nulli sim penitus similis in dicendo a ueritate discedens nunq̃: uno nãq; uerbo declarauimus naturã carbunculi cũ diximus esse suppurationẽ dictã ad similitudinẽ carbonis. Ipse uero Cornelius declarat qualis est ista suppuratio: nam mõ nigredinẽ modo liuorẽ mõ pallorẽ tribuit & pusulas: nonne o miser suppuratõ a pus deriuatur: est eni pus & pusula illa que uidetur radix carbũculorũ cũ credas diuersa sũt eadẽ & nostra & Cornelii ad sensum: nam suppuratio est ubi pus subest: & Cornelius ait. Pusulas i carbunculo nõ nimiũ eminere: quod nil aliud est q̃ subesse: pallor uero & liuor in carbone cõprendũtur ut ipse magis minusue ardens uel ut magis minusue extinctus est: liuor nãq; impfecta nigredo & pallor diminuta albedo cẽsentur. de eo autẽ quod tecum in murmuras quia ad nos nihil attinet nõ faciam uerbũ. q; autẽ Varro carbunculũ a similitudine ardoris dixit eius sententiam cõprobamus

Cornel[ius] 61

Suppuratio a pure

pustula

cornel

varro

effectū enim tetigit sed nos ostendimus for
mi eorū lapillorū qui sunt carbunculi terrę:
qui rotundi sunt non ualde ledunt: qui uero
angulares & quasi tessellę exulcerāt sata & p
consequēs adurūt quoniā cicatrix exulceratę
arboris humoris succiq; priuatōe uidet̃ adusta
nam adustio non mō caloris sed aliarū rerum
& frigoris est. Vir. in georgicis. Penetrabile
frigus adurit. Lucanus. Vrebant montana ni
ues. Sed queso Georgi unde tibi in mentem
uenit tessellas nō posse naturalibus applicari:
& credis solū manu facta tessellata dici: unde
hoc imaginaris: nam teres dicit̃ natura & arte
rotundū quoq; arte & natura longū similiter
utriq; tribuitur: quadratū quoq; huiusmoī est
qua igit̃ phrenesi raptus tessellis naturam frau
dasti cum natura sit artifex peritissima quanta
etiam stultitia illud adicis cū ais Plinius item
de hoc genere terrę scribēs de tessellis timet
quid sibi uult hoc silentiū: dic queso silentiuʒ
Plinii: ostendit ne nulla posse quadrata natura
reperiri. at Martianus signa celestia dixit esse
quadrata: tesselle & quadra differūt secundū
linguā grecā & latinam. naʒ tessella a tesseris

idest quatuor & quadra a numero fit quaterna rio: tu non tenes uim nature quã artifices imi tantur imo oĩa que arte fieri uidẽtur prius sũt naturalia quod satis tibi ostendisset Plinius li bro nono cũ de concis meminit. dicit eniꝫ iã distinctione ungulata: crinita: crispa: cunicula tim: pectinatim diuisa: imbricatim undata: cã cellatim reticulata: cum cuniculi pectines im brices cancelli & retia manu facta uideantur: & ante fuerũt q̃ artifices hec facerẽt. sed nũc intelligo astutiã tuã nimiũ timuisti ne tessere & tesselle pro quadris accipent̃: quoniã nega sti tesseras esse taxillos sed sortẽ tantũmõ pu tasti: hic aliquantulũ resipiscis quia tessellã cũ a tessera sit nõ paruã sortẽ sꝫ formĩ dixisti nõ natura sed arte quadratã: iam ego uideo tesse ras & tessellas tibi esse fatales sicut nomẽ sci pionum affrice. De his satis ueniamus ad alia diluenda: in loco quodã diximus ascitem que est species hidropis ex humore fieri: cum alia ex uento alia uero ex carne sit: cuꝫ dicimus o Georgi uentosam hidropem uocari timpanitẽ ex hoc sermone colliges timpanũ dici uentuꝫ quis enim textum ita insulse ac puerse intelli

Plinny

63

asitos

timpanitos

geret ut ex his uerbis crederet timpanū signi ficare uentū. nam uentus est causa: timpanum uero reddit similitudinē: tactus enī uenter resonat & cōcepto uento timpanū imitatur: Sic cū ascitem ab humiditate dicimus non ex hoc sermone innuimus ascitem humiditatē significare. Dicit̄ enī in libro nostro. Ascitis ex humore timpanitis ut timpanū. Si enī ascitis ex humore cōstat non statim fit ex uerbis nostris ut tu putas ascitem humorē dici: sicut cum dicimus timpanitē uentosū morbuꝫ non ex hoc affirmabis ut timpanū dicatur uentus. dicitur autē ascitis ab utre quod certissimum est idest ab instrumēto & uase humorē continente: sic textū nostrū intelligere debuisses. ita eniꝫ positus est: Sed hidropis tres speties a medicis & a Plinio & a Cornelio ponuntur: ascitis ex humore. s. est timpanitis quia corpus ut timpanū. s. sonat hiposarca. s. est cū caro subcrescit corpusq꞉ tumefacit: nam si ego dixisseꝫ ascitis dicitur humor tunc fuisset in sermone uitium sed dico ascitis ex humore est uel fit: sicut pleruuq꞉ uerbū subintelligimus. Cum autem tu multis ac uariis nominibus & spetiebus rem

hanc locupletare temptasti functus es officio eorũ qui comẽtarios in libros faciũt. qui eniꝫ particulatim expoĩt expositorẽ se non auctorẽ profitetur: licet tu in hac tua expositione plurimũ erres: nam in fine dicis timpanite nõ solum dicĩ ꝙ uenter intendaẽ ĩ modũ timpani sed ꝙ creber est sonus in modũ timpani: nos paucis hec & plura cõplexi sumus cũ diximus ut timpanũ est ibi & extensio & sonus includitur: sic loquũtur docti uiri o merula ut paucis multa cõprendãt ut facile in omnibus & ĩ Liuio intelliges: dicit eni Liuius ĩ secundo. Ab urbe condita mutium dimissuꝫ cui postea sceuole a clade dextere manus cognomentum inditũ quo pacto merula intelligere mutium sceuolã dictum a clade dextere manus: statim diceret sceam esse dexterã: & hoc est falsum. nam scea sinistra dicitur & hic dictus est sceuola quia amissa dextra est usus sinistra. Ecce denuo merula insanit cum optat morborum omne genus a me positum fuisse nõ aduertẽs quod in eo libro diximus & sepe iam admonuimus non omnia dicturos: fuisset enim labor & loco & tempore infinitus: Sed rogo o

Liuius

merula dicas in quo displicent uerba nr̄a que huiusmodi sunt. Impetigo est quedā cutis fedatio serpens cum pruritu. quapropter quidaʒ minus idonei serpiginē nūcuparūt: & quia uolare idest celeriter crescere uidetur uolaticam scabiem uulgo appellant: nonne una locutōne omēs species tetigimus ꝙ ait Cornelius minime mala est que similitudine scabiem rep̄sentat in nostro sermone uolaticam scabiē uulgo appellant. Cuʒ autem rubet & durior atqꝫ exulcereta est & similis papule figuras habēs uarias & rubra est & que crassior durior & summa cute funditur uehementiusqꝫ rodit apud nos est quedā cutis fedatio: fedare enim ē maculare & cruentare. Virgilius. Sanguine fedātem quas ipse sacrauerat aras. Idem pro sordibus & maculis & fedant omnia tactu: cum rubra est fedatio est cū sūma cute funditur uehementiusqꝫ rodit & cuʒ squamis aspera est tūc est cutis asperitas cum est serpigo: serpit enim uitiando & hoc fit corrodēdo squamosa & nigra: squamosa sub scabie nigra sub fedatione cōprehenditur. Quartum genus ex rubrica & nigra & pallida denominatione clarescit: &

hoc quoqꝫ cōprensum est in superioribus: un de dicendū est nūq̄ quicquā rectius breuius siguatius dici potuisset de omnibus illis speciebus ab eo qui aliquid tangere uoluisset q̄ generali diffinitōe species includere: dixim9 nāqꝫ: impetigo est cutis fedatio serpens cū pruritu: quapropter quidā minus idonei serpiginē nuncuparūt: & quia uolare idest celeriter crescere uidetur uolaticam scabiem appellant: scabies asperitatē: fedatio colores uarios: serpere corrosionē: duritiā etiā cutis fedatio quoqꝫ exprimit: recedit enim a natura sua. De furunculo adhuc dubitat merula medicinę inscius si aliquid didicisset ex usu & experientia uidissꝫ furunculū aut in extremitatibus digitorū aut inter nates: sepe in angulis oculorū: nōnunq̄ in curuatura cubiti: aliquando sub ipsa hernia aut in locis occultioribus quotiēs uidimus huiusmodi furunculos circa imū nasi quotiens sub genu: que omnia grāmaticulus & pedagogulus Georgius considerauit nunq̄. hucusqꝫ Georgio respondimus hilariter quoniam quibusdā iurgiorū ineptiis exceptis que ipse ex leuitate pfudit retulit quedā que potuissent

pueros mediocrirer eruditos aliquātiſper mo
uere: & ideo mihi uiſum eſt non eſſe ab re ſi
apud pueros quoq3 diſcendi cupidos nr̄a tue
remur tum amore ueritatis tum etiā ne Geor
gius ex illa ſua ingenita leuitate plus ſolito in
tumeſcat: ſed iam ad unū deuenim9 quod me
ſūmopere cōtriſtauit: nulla enī iam etiā apud
pueros poterit uoſtri apologetici eſſe ueriſſimi
lis excuſatio: dicent enī omēs quid opus erat
illius iurgia & obiecta maledictaq3 refutare q
penitus ignarus eſt & qui uix prima habuit ru
dimēta: ſed bona uenia reſpōdebimus ut tan
dē huic reſponſo ſuprema manus imponatur:
66 diximus in libro noſtro: lichen quā latini mē Lichen
tagram appellāt quoniā a mento incipit: Hic montagram
Georgius ſubicit: cōfiteri debebas Galeotte
cuius hec uerba forent: quod cū nō feceris me
rito barbariem tuā oſtendiſti ſiquidē grāmati
cule: hic lichen lichenis dicit̄ in maſculino ge hic lichen
nere & alia que hoc in loco merula effudit. O
merula auis o merula piſcis cur ita deſipis cur
aliquādo nō ueratro purgaris cur hec puerilia
miſer ignoras: nōne prius debebas cōſiderare
multa que ſūt tertię declinatiōis & maſculini

generis apud grecos: nobiscū sūt prime & femenini generis sicuti charta & catharacta: nōne item cogitare debebas sepe ab accusatiuis grecis & masculinis fieri noiatiuos latinos & femeninos ut ether ethera: ethera ethere. Virgilius. Et fulgidus ethra siderea polus: & crater. ris. cratera: unde cratera. re. Itez a femeninis femenina ut cassis. dis. cassida & hec cassida. de. Virgilius. xi. Aurea uati cassida: nam ibi Seruius ait accusatiuū pro noiatiuo posuit si hec cōsiderasses tecū dixisses fortassis lichē mutat genus & declinatōez ut lichena lichene dicat. Sed diceres scio Galeottū nō posuisse hoc modo. nā semp utit̄ i sermone suo lichen & recte dicis: nam genere masculino semp sū usus: sed hic o Georgi debebas i mentē reuocare illa que pueri didicerūt in primis litteris quo argumēto o merula lichen apud me ē generis femenini: scio respōdebis propter relatiuū in femenino positū: diximus enī quā mentagram appellāt: quid debeo ego magistro Georgio facere: si uirgis cedā nates Georgii pilosas cōcitabo oībus risum & nihil efficiaz quoniā senem castigare est impossibile: debeo ne

ethra

virg

virg

Servius

lichen
lichena

colaphis cedere at tremulo & grauastello : & uix animã trahenti spiritũ excludã. Si autem per capillos traxero uereor ne crines senili caluę male herẽtes sequãtur manus : si ferulę manum subicere cogam nunq̃ tremulam illam manum & uenosam ac illotam uel pituita nasi uel stercore uel carboue sordidatam sine nausea inspiciã : discipulũ autem in his paruis peccantẽ inpunitũ dimittere inmane ẽ facinus subtraham ergo Georgio potũ meri ad triduũ ut post hec sit memor artis grãmaticę quia oblitus est regulas relatiuorũ. nã relatiuũ qs uel qui o Georgi discipule põt & cũ precedenti & cũ subsequenti concordare : mentagra autez est femenini generis & cum mentagra concordat. Vude Sallustius. Est locus in carcere quod tullianũ appellant. Ouidius. In cunabula crete qui meus est orbis. Cicero. vi. de re p. Quẽ concilia cetusq3 hominum iure sotiati que ciuitates appellant : pudet in tanto Georgii stupore amplius loqui. concordat igitur relatiuũ in locutione nostra o Georgi cũ subsequenti & non cum precedenti : cum autem me admones ut tandem discam ut ego pos

sim feditatẽ barbarismi euitare: & ut manũ se
rule subiciã: cui nõ facis risum si ridẽda poti9
q̃ miserandi sũt huiusmodi deliramẽta: hoc
est stultorũ ut p̃ter se alios omẽs putent stul
tos aliquin nõ moribus a cõmuni hominũ con
suetudine alienis uterẽtur. Ecce qua uesania
misellus Georgius agitatur qui die noctuq; i
litteris uersatur ut ipse ait & est iam senex &
nõ modo ignorat relatiuorũ rationẽ: sed hoĩes
in omĩ doctrina excellẽtes arbitrat̃ id ignorar̃
quod ipse nunq̃ ualuit intelligere. Iã a misel
lo Georgio trãsibimus ad ictericũ: naʒ & hoc 67
quoq; laborat. Scriptũ ẽ in libro de hoĩe: icte
ricus morbus & morbosus dr̃ a colore: icteris
enĩ latine ficedula auis que ẽ crocei coloris: q.
dĩ putauerũt icteritiã ẽe arcuatũ morbũ quod
nõ oĩo uerũ ẽ: hactenus ĩ libro nr̃o ubi decla
rauim9 ictericũ & ad hoĩeʒ referri & ad mor
bũ. nam dicimus morbũ ictericũ & hoc actiẽ
& hoĩeʒ ictericũ passiue. i. q ictẽritiã patit̃ ut
si diceretur morbus hidropicus & hõ hidropi
cus diximus autem hec quoniam quedam ad
morbum referuntur non ad homineʒ sicuti re
cidiuus morbi & nõ morbosi est adiectiuum

virg.

Virgilius. Et recidiua meis posuissem perga
ma theucris: pergama inquit recidiua que post
casum renascũtur: & sic morbus recidiuus q
post casum renascitur & resurgit: q autem di
cis morbũ absolute grece icteron dici hoc ue
rũ est sed quid ad nos a latinis nõdũ receptũ
est: nescio igr̄ qd garrias nisi negares ictericũ
& hidropicũ & alia hmõi tã morbi q̃ morbo
si adiectiuũ cmũ um dixímus icteritiã esse diuer
sum ab arcuato uere diximus quia curatio & armatus quid
causa sunt diuerse in his: quoruncũq; causa ẽ
diuersa effectum quoq; diuersũ esse necesse ẽ
oportet etiam fateri morbos quoq; esse diuer
sos quorum curationes diuerse sunt: esse autẽ
horũ morborum curationes causasq; diuersas
medici ostendũt: & quomodo hoc sit in libro
de homine clare expositũ est & cum modera
tione locuti sumus cum apposuimus illam par
ticulã scilicʒ q non oĩo uerũ est quod ex cura
ratõe causaq; processit: tu Georgi inter hipo
didascalos enutritus: queso ne in his loqua
ris: que excedunt mensuram & ingenii &
doctrine tue. Quod autem somniando negas
q icteron ficedulam dici agis ut consuesti:

ficedula o merula cui auis hec est incoguita a greco deriuatur quandoquidem latini longo tempore sicos ficos dixerunt ut supra ostendimus: mutatio autem littere facta est propter aspirationem: nam. s. sibulus quidē & aspiratō & spiritus crassior in hoc cōueniūt ut ad spiritū exprimendū utraqꝫ lrā ponat̄: sicuti hepta greci nos septē illi herpillon nos serpillū dicimus. digāma autē eolicū hoc est. f. pro aspiratōe poni in libro de hoīe aperte ostēdit̄: unde sicon ficum dixerūt mutato sibilo in uocē crassiorem hoc est. s. littera in. f. mutata ficedula igitur grecū est a sico deriuata: si autez latine dicere uolumus galbulaz nominabimus ut ait Plinius ut si quis colerā diceret que latine bilis est & adiungeret biliosum puto latine dici qui colera habundat non excluderet quin colericus quoqꝫ deriuetur a greco: nā ficedula grece latīe galbula: sz diceres cur dixerī icteri latīe ficedulā auē: respōdeo o Georgi qa lz hoc grecū sit: tamē ap̄ grecos nō repit̄: nos a greco formauimus grecū sz ī usū nr̄m uocabuluz galbulī aūt dici ficedulā apparet a quodā genere ficorū excellētiori que albule appellant̄:

nam ſunt ut teſtatur Macrobius ficorũ gene ra plurima:affricana:albula:harundinea:aſina ſtra:atra:paluſca & reliqua:potius autẽ nomẽ hoc ab albis ficis q̃ nigris impoſitũ ẽ propter felicitatẽ:nam albe fici inter felices arbores: atre uero inter infelices nominantur & huic aui propter auguriũ potius felix q̃ infelix ar bor indidit.nam galbulã & ficedulã unã eſſe auem diligenter intuenti oſtendit Martialis ficedulã nãq; uuis & ficis paſci refert ſed a fi cis nominatam:& quod de uua omiſerat repe tit in alio diſticho. Galbula decipitur calamis & retibus ales turget adhuc uiridi cum rudis uua mero.uiuit ex fico nondũ matura uua:po ſtea utroq; utiť genere ſed inane addiderunt g.grã grauioris ſoni & differentie.g.autẽ ab antiquis addi q ignorat nunq̃ legit gnatus ꝓ natus & gnauus ꝓ nauus & gnauiter ꝓ naui ter:& qui dubitat incipientibus a uocali addi litteras non recordať huius uocabuli aulę que grece ſic & apud nos teſte Seruio additur.c. dicitur enim latine caula. Vnde Virgilius. Cum fremit ad caulas. Et aulon in Horatio pro monte calabrię apud Virgiliũ caulon eſt.

c. autem & g. quã habeant affinitatem lege librũ de homine o merula. Accedit etiã ad hoc q albula inter uuas quoq; Macrobio teste annumerat̃ ita ut cum ficedula solum a fico sit nomen galbula & ab uua & fico quibus pascit̃ recte dicatur quãdoq; dẽ albula & ficus & uua est. In nostro textu hoc ẽ phagedenas medici uocãt quędã ulcera quę ita carnem corrodunt ut comedere uideant̃. Hic subicit Georgius uerba digna se. Inquit enim: putilis ne dicaz barbara morbi descriptio: utpote a probatissimis scriptoribus abhorrẽs siqdẽ iulius pollux sic ait. phagedena exulceratio usq; ad ossa celeriter depascẽs saniem male olentẽ emittẽs & ad mortẽ perducens. Dic inquam Georgi ubi sermo meus abhorret a sermone Iulii pollucis nã abhorrere penitus alienũ & cõtrariũ esse significat. Cicero in paradoxis locos graues e philosophia tractare auunculũ tuũ abhorrẽtes ab hoc usu forensi & publico: hoc est penitus alienos: nã i mea descriptoẽ ne unicũ qdẽ uerbũ ẽ Iulii pollucis sniẹ cõtrariũ imo eadẽ fere exprimũt̃. in polluce ẽ phagedena exulceratio & ap̃ nos quędã ulcera & numero diximꝰ

pluratiuo ad exaggerationez mali ut id quod ex·prepositio in polluce auget: in nostro sermone pluralitas rependat. pollux item ait usq; ad ossa celeriter depascēs & nos que ita carnē corrodāt ut comedere uideantur. Quid o merula alieni est in hoc sermone: & cū ille depascens & nos corrodāt diximus fuimus eiusdē sentētię de in depasco auget & in nostro con incorrodo facit augmentū & celeritatez: con enī in compositione uehementiā cū celeritate plerunq; significat: ut consumo conficio. & huius rei ratio est quia con simul significat: quę autem simul fiunt a pluribus fieri credun tur: ubi autē multitudo est auxilio uehemen tiam cum celeritate esse uerisimile uidetur: & ille quoq; cū inflāmatione saniem maleolentē emittens & ad mortē perducēs & nos ita cor rodēs ut comedere uideat̃. quid autem uiuę carnis comestio faciat qui ignorat sit memor Virgilii in. iii. eneidos cum ciclope meminit Vidi atro cū mēbra fluentia tabo māderet & trepidi tremerent sub dentibus artus: descri ptio igit̃ nostra quā penitus alienā cōtrariāq; putabas simillima est Iulii pollucis descriptōi

Sed unū a te libet querere ubi legiſti ironiā ex uerbis contrariis uel correctionē ex diuerſiſſimis: dicis enī putilis ne dicā barbara morbi deſcriptio in iſto genere ſermoīs ſimilia nō cōtraria iunguntur. Ouidius in heroidibus. ah nimiū ſimplex helene ne ruſtica dicā: & tu putilis nedicam barbara. Si autē ironia eſt nō erat uerbo detegenda: ironia nāq; ſola pronūtiatōe a ueritate diſcernit̄. Virgilius. Egregiā uero laudē & ſpolia ampla refertis: tuq; puer q; tuus magnū & memorabile nomē: non enī uerbo detegit ironiā ſemp enī magna ſubicit & cum ait egregiam uero laudez non dixit & ſcelera ampla refertis ſed ſemp in laude perſeuerauit: ſi autē p correctionē dicere uolebas uerbum magis idoneū ponendū erat hoc pacto putilis imo putiliſſima. ſi autē per cauillū uoluiſſes irridere ſic debuiſſes putilis p inutilis dicere uolebā ut ſermo uideatur excidiſſe uel per agnoīationē ſi loqui uoluiſſes putilis uel punctilis ut ab ungo deriuari uideret̄. Si autem reicis in librarios: nam ſepe hoc accidit ut mutent obmittāt deprauent & ais te ſcripſiſſe per inutilis ne dicam barbara hoc etiaz ē

deterius: nā uidet̄ barbarꝝ magis q̄ inutile cū barbaries ī sermoē accipiat̄ a nobis in loquēdo & inutilitas tā sermonē q̄ rē cassā cōplectit̄ ī emēdatōe sermois cū teipsū corrigis quod ma ioris significatōis est reicit̄ cōtra artē nisi puta res barbaros plusq̄ iutiles cū ab eis phiaꝫ ma thematicā musicā & oē genus bonoꝝ habueri mus teste Calcidio in thimeuꝫ Platonis teste Strabone & teste ueritate: nec eni illud uerū ē quod de grecis aiūt cū eos harū disciplinaꝝ inuētores asserūt: non èni athene sed Egiptii Babilonii Chaldei hec nobis tradiderūt. nihil de iudeis loquar: quoniā hoc oibus fere notū ē etiā testionio eusebii pāphili de euāgelica p̄ paratioue: quocūqꝫ igr̄ mō dixeris uehemēter o aselle rudēs errasti: sꝫ hoi stulto & īpito hec p̄dicare uanū ē quoniā hec mime itelligit: de his satis ad alia sermo uertat̄ dicimus ī nr̄o uo lumie: allopetia p se nota: ē eni depilatō ad si militudinē uulpis: unde & ipse morbus dicit̄ uulpes grece allopis uocat̄: hic more suo assilit georgius nō sine stulta & temeraria locutiōe. Inqt eni puerilis & incōcinna expositō quāto grauius & elegātius paulū ac corneliū secut9

chalcidius

Strabo

eusebius

79

paulus

cornelius

a barbaris bone artes

allopetia de plano ἀλωπηξ

ſic explicuiſſet: alii morbi ſũt i capite diuerſa
noia ſortiti: nã queadmodũ plantę huõris idi
gẽtes corrũpũt & exareſcũt: alie ãt ꝑ huidita
tẽ a ſeipis alterãt ſic & i capillis fieri cõtingit
nã ſi humor affuerit caluitiũ naſcit: at ex huõ
℞ malitia ophiaſis figura ſolũ differẽs ab aliis
ꝙ ꝑs leſa ꝑ quã ſimilis uidet ẽe ſerpẽtis allo
petias uero morbum appellauert ꝙ frequẽter
uulpes eo laborẽt hec refert merula ex Paulo
& Cornelio ut iꝑe ait: ſ3 queſo georgi cur di
xiſti grauius & elegantius cũ copioſius dicer
uolebas & diſtinctius ſed ap te grauis & copi
oſus idẽ ſũt & elegãs & diſtinctũ ꝓ eodẽ ap
merulã militãt: ſed ut ad rẽ nrã3 reuertamur
ubi nã ẽ expoſitio puerilis & incõcinna nõne
tu fateris etiã inuitus affirmãtibus doctis ui
ris alopetiã a uulpe dictã & hãc eſſe depilatõ
nẽ ad eius ſimilitudinẽ quã uulpes frequẽter
patit: ſed ſi diceres cur nõ oia dixeri reſpõde
bo quod iã cẽties dictũ ẽ nos.ſ.nõ oia dictu
ros: ubi ẽ iſta expoſitio incõcinna eſt ne error
in noie an i uerbo an ĩ ordiẽ o miſer neſcis ni
ſi latrare & garrire & doctis uiris detrahere:
nã hmõi detractõibus& maledctis nõ cõꝑbat

ophiasis

alopecia

grauis · elegans

GALEOTTVS MARTIVS NARNI

doctrina sed inscitia prodit̃ est ne hoīs docti semp cū pueris de doctis uiris cū detractōne fabulari in angulis latrare: audio quartū quod q3 uerbū ē Galeottus apud te cū legis uel doces statim clamas hoc nō tenet galeottus: hoc galeottus peccauit: hoc galeott9 nesciuit declarare & talia inania & puerilia. Appoīt etiā georgius uerba hec nr̃a.i. cancri spēs ē cancrena que ut ait Plinius sanari pōt: sed georgius uidēs in hac re nihil dici posse remittit lectores ad medicos q hoc sciūt nimis sero se ipsū cognouit georgius: nā si ab inicō hoc fecisset nūq̄ sic delirasset: in grāmatica quoq3 debuisset dicere grāmatici uideāt & in aliis alii qa nulla disciplinarū spectat ad georgiū: & ut tandem aliqd dixisse uideat̃ i fine cuiusdam textus iulii pollucis ostētat orthographiā cū dicit p.g. scribi nō p.c. debere quoniā a Nonio marcello in littera.g. gangrena ponitur dicente gan cancer grena. Lucillius. o.i. serpere uti gangrena malo atq3 hec pestica possit uarro nō uitupamus cū sciamus dictu3 pcidi oportere si ob eā rē gangrena nō sit ad brachiū uentura. Idē de uita patrū libro.iii. quo facilius aniad

80 — cancrena — Nonius — gangrena — Lucilius — varro

uertit p oẽs articulos populi hãc mali gangre nã sauguinolentã pmeasse: p. g. inqt georgius & non p. c. scribi debere: hic subest plurimus error o georgi primo nõ ẽ officiũ grãmatici di scernere morbos Nonius nõ nouit qd cancer & qd cancrena esset. & iõ ut iscius temere ex posuit: sed Plinius & medici periti ponũt dif ferentiã: putãt eni cancrenã feminã debiliorẽ morbũ sanari posse. In eo quod de orthogra phia ponis miseret me tui qui errorẽ uel negli gentiã: uel qa putauit. c. g. &. q. esse idem ut nos quoq; dixim9 Nonius secutus nesciuisti di scernere: quis eni unquã uidit in femeninis a masculinis existẽtibus fieri in scriptura muta tionẽ: ut equus equa: mulus mula: beatus bea ta: animus anima: leo leena: draco dracena: cã cer cancrena: a cancro eni ẽ sed diceres aucto ritate Nonii hoc dixi: at ego dico quod nõ in telligis nõ esse imitatõe dignũ. c. g. &. q. sint eadẽ elemẽta: ut in libro de hoie ostẽdim9: & hãc Nonius habẽs opinionẽ in locãdis dctõi bus fuit fortassis neglιgẽtior: nã in lrã quoq; c. poit que p. q. scribũt: unde ipse dicit Cassũ ẽ cõtusũ & nõ integrum. Vir. cassateq; rates:

Cassare ē mouere. Vir. vi. & lāpada cassans p graium populos. Plautus in milite qui suā un dantē clamidē cassando facit. Nos uero Geor gi quatio p. q. scribimus: unde ē quasso. as. & quassatus sed a careo cassū p. c. scribit cōsuetu do ut nūc cassū lumie lugēt: nō ē igr̄ Nonius in hac re imitatōe dignus cū cancer unde can crena p. c. scribat̄. Carpit etiā merula illud li bri nr̄i sacer ignis sūt pustule ad similitudinē uarorū corpus corripiētes: dr̄ aūt ignis qa cor rodit & sacer qa execrabilis ē. Hic Georgius quale & quē ornatū dederit initiū queso aduer tamus: inqt eni nequeo satis nō mirari somnū ne dicā stuporē Galeotti q celsi p quē studio sus nō aduerterit ignē sacrū diffiniri & cetera nequeo satis nō mirari iqs: hoc apud latios dr̄ nequeo satis mirari in hoc sensu sed credo cū hec scribebas somnū quē dicis Galeotti te op pressisse: sed qd cōtra nos uerba Plinii & Cor nelii: illi eni secāt in species sacrū ignē & nos in unā sūmā nr̄a diffinitōe redegimus ut nul la sacri ignis malitia sit que nō cōprendat̄ sub sermōe nr̄o: nā siue hoiez ābiat siue nō in nr̄a diffinitōe cōprēdit̄. nō eni leuia uerba posui9

~~vari~~

cũ pustulas & uaros corpusq; corripiẽtes dixi mus: in eo q hortaris studiosos ut Corneliũ & Pliniũ diligẽtius & pspicatius plegãt q̃ ga leottus bene facis: ego quoq; unũquẽq; rõnis capacẽ ad illud idẽ faciendũ nõ mõ hortor sz oro: cuperẽ eqdẽ multos me longe doctiores euadere: te aũt merula moneo ut maledicẽtiã obtrectationẽ inuidiã & ceteras ai labes qb9 obnoxius es deponas tandẽ & incipias discer̃ grãmaticã: deĩde rhetoricã: postea philosophiã at dicẽt impossibile ẽ quoniã georgius ẽ mon stroso corpe & simio simillimus: qd obstat qn simius iste nõ possit saltẽ discer̃ quedã ad mo res quor phia ẽ magistra r̃secet ungues ne sp sordibus scateãt: siccet lippitudinẽ ne homĩes aspectu offendat: pituitã detergat ne mucci a naso pendeãt: pollicũ ungues elisorũ pedicu lorũ sanguĩe rubros nõ lingua corã oĩbus sed clam lintheo detergat: crepitus uẽtris quos in foro p palã emittit cõprimat nec respiciat edi ctũ claudii quod p̃meditatus erat quo ueniaz daret efflatũ crepitũq; uẽtris in cõuiuio emit tẽdi: p̃terea cũ comedit nõ utrãq; buccã ĩplen do inflet cũ bibit nõ ĩiurgitet: in loquẽdo nõ

con ſpuat ſecũ ſermocinãtes: & cum legit aut
docet nõ nares aut auriculas ſcalpat digitis &
deiq; exuat brutũ hoiez induat: nã teſte flacco
Neõ adeo ferus ẽ ut nõ miteſcer̃ poſſit dũmõ
culture patientẽ accomodet aurẽ: accedit etiaz
q̃ mẽtis tumultus oio debeat repellere ne mi
ſellus georgius die noctuq; torqueat̃ laborat
ſupra oẽs mortales inuidia: quid autẽ mali iui
dẽti afferat hoc infelix uitiũ dicerẽ ꝑſcõ niſi
occurrerẽt flacci uerſus. Inuidia ſiculi nõ inue
nere tiranni maius tormentũ: nemo enĩ ẽ tam
abiecte cõditõis tãq; infime ſortis cui georgiꝰ
nõ inuideat cauponibus detrahit baiulos obli
quis oculis ſpectat: aniculas lana & tela uictũ
querẽtes liuore ꝑſeqt̃ mẽdicos carpit omibus
pueris ac ſeruis ẽ infeſtus. Cõſpexit quẽdã ut
audio nauclerũ ſolito cultiorẽ adeo afflictus ẽ
ut triduo ſuſpirauerit querẽtibus cãm luctus
reſpõdit oẽs ſeipſo ornatiores uidere: o miſer̃
hoiez in tãtis cruciatibus ex iuidia cõſtitutũ
Ab iuidia ſordibuſq; georgii fiat trãſitus ad
hemitriteũ i quo georgius ſe recognouit: utit̃
enĩ his uerbis: meũ nõ ẽ de genere & q̃litate
febris diſſerere: & tandẽ allegato paulo ægini

hemitriteō q̄

ta mecū nolēs inuituſq; ſentit: naȝ in fine ſui capitis ait hec ex his uerbis colligere poſſum9 hemitriteon dici ꝙ ſit febris ex finibus duaꝝ conſtās noluit dicere duodecim horas quietis & has eſſe mediū duarū febriū ne omnio me cū ſentiret: attamē neſciuit orationē ſuam ob ſtruere ne ex aliqbus foramibus ſētētie nr̄e cōſona oratio reluceret in hoc laudanda eſt na tura Georgii ꝙ nolēs aliquādo ueruȝ fatetur ſed ut uerū dicā hac in re deceptus ſum: puta bā enī poſt hemitriteū ceſſaſſe deliriū georgii ſed adhuc durat. nam refert illud quod dixi

De secundo libro de homine 83 Ranonnor

mus in principio ſecundi libri: hucuſq; enī de primo locutus ē: hec ſunt uerba noſtra & iam de interioribus ratiocinabimnr & ab his que in capite ſunt ſumemus exordiū. hic Georgi us tanq̄ exprectus uel a crapula deſtitutus re fert ſomniū: inqt enī adhuc heret infixum in mēte Galeotti quod puer ab ineruditis & bar baris p̄ceptoribus didicit quoꝝ hic fuit ſermo de pace rōcināt̄ hoīes hoc ē ſermonē agūt ſic hoc ī loco Galeottus nō dico inproprie ſȝ fal ſo & ridicule hoc uerbo uſus ē: niſi forſan uel inuitus uitiū ſuū aperuit: nam nō uera narrat

quippe q nullo auctore nitat̃ sed ratiocinatur
ideſt rõe quadã parũ cõſtante ineptos quoſdã
ſenſus & pueriles expoſitões aucupat̃: uerum
pauca ſup ſignificatõe huius uerbi diſſerenda
ſũt: ut. ſ. oſtendamus huiuſmoi locutõz fedaz
eſſe & barbarã: rõcinari ap̄ idoneos ẽ p rõem
quandã id deprendere & colliger̃ quod lateat
& incertũ ſit: hec Georgius. Sed queſo q hec
cõſiderat nõne putabit Georgiũ aut ſomniare
aut delirare: nam illud itium adhuc manet in verba merule
fixum in mente Galeotii delirantis uel ſomni
antis eſt qui ſomniant & qui delirant ſunt ple
runq; addicti quibuſdam imaginationibus ua
nis: ſecum eniz iſte miſellus inſania pcitus lo
quitur ac ſi mecum per totam noctem fuiſſet
in altercatione huius uocabuli & tandem indi
gnabundus in hunc ſermonem proruperit ad
huc heret infixum in mente Galeotti: hoc er
go ſignũ eſt inſanientis merule quod ipſe au
get cõmememoratione quorundam barbaro
rum quos nemo noſtrum unquã uidit nec audiuit
credo ꝙ addictus illis uanis imaginibus que
Georgio uel ebrio uel ſomniãti uel iſano ãte

oculos obuersant̃ hoc dixerit: uisum enĩ est ei
Galeottũ esse puerum & doceri in hungaria
uel germania a qbusdã barbaris p̃ceptoribus
ꝙ se audiẽte ĩterrogarit galeottũ qd significat
ratiocinari: & ꝙ galeott9 fuerit ab illis maxie
laudatus qa puerse senserit: o miser georgiũ
ĩtẽpies te uexat ĩsania cõplectit̃: ebrietas oscu
lat̃ sõnia uana te nũc horsũ nũc illorsũ rapiũt:
p̃terea dicit quod nusq̃ ẽ ap̃ idoneos: nã rõci
nari nõ ẽ p rõeꝫ deprẽdere & colligere quod
lateat: sed ẽ rõe mẽsura & mõ de re & nõ stul
te nꝫ temere loq: rõcinatio. n. siue ratiociniuꝫ
significat locutõnẽ ac sermocinatõeꝫ rõe mõqꝫ
subnixã ipsaꝫqꝫ rẽ explicantẽ unde ratõcinari
deriuat̃ uel ecõuerso. L. columella. vi. hec nõ
alienũ nec ꝑcul a ratiocinio quod tradr̃ sum9
breuiter p̃fari oportuit. Victruui9 architectus
prio: ratõnatõ aũt ẽ que res fabricatas solertie
ac nois ꝑportõe demõstrare atqꝫ explicare põt
ratiocinari igr̃ o merula ẽ rõe aliqd explicare
quãtũ uictruuii dictũ nr̃o libro cõueiat quis
facile intelliget: naꝫ fabricã hominis ĩterioris
positis nominibus rerũ ac proportõe assignata
totã hois interioris ꝑportionẽ substãtiãqꝫ ex

ratiocinatio
ratiocinium

L. columella

victruuius

plicamus ac demõstramus: cũ autẽ dicis uitio
sũ esse de pace ratiocinari hoc ẽ rõe & mõ loq
ostẽdis te non esse solitũ in hac ratiocinatõne
rõcinari quãdoquidẽ te ratiocinii expertẽ indi
84 cas. Et statiʒ subicis ymo lethargus acutus est letargus
morbus cur ymo apposuisti: nã correctio ꝑ sup
poit erratũ: quis inficiat̃ lethargũ esse grauem
& acutũ morbũ quod ex te lʒ cognoscere quẽ
ita obliuiosũ reddidit ut plerũqȝ digitorꝝ tuo
rũ numerũ ignores: adhuc in illo delirio ꝑse
ueras: nã tãq̃ somniãs nullo affirmãte uel ne
gãte quicq̃ dicis imo acutus ẽ morbus. Sʒ qd
de frenesi loqueris cũ cerebruʒ sit sedes oĩm phrenesis
delirãmẽtorꝝ adeo ut cerebrosi ꝑuerse ac stul
horat. tę cupiditatis hoĩes dicãt̃. Hor. in sermoĩbus cerebrosus
donec cerebrosus ꝓsilit unus. Cũ ãt diximus
mansum adiectiuũ ad effectũ retulit: subdis
85 hãc formã grãmatici nõ adiectiuũ sed ꝑticipi mansus
um appellant. Vah qs unq̃ credidisset Geor
giũ ita acutũ ut in mediũ adduceret argumen
tam inexpugnabile. Dic queso Georgi est ne
tuũ inuentum hoc an ab alio subfuratus tibi
ascribis: O hominẽ solertem qui cum de ho
mine interiore idest re ardua sermo habetur:

interiecit hoc tā admirabile ut mansū negaret adiectiuū uocari: reduxit meōriā sermo Georgii cū romę essemus in disputatōe de īmortalitate aię & multa ultro utroq3 diceret̄ unum puerulū q interrogauit nos cū clamarem9 an illud de quo dicebamus esset ad esū aptū: respōdeamus etiā ad hoc o merula auis argumētabor tecū hoc pacto: oīa que p casus īflectūt̄ aut adiectiua aut substātiua sūt: pticipia p casus inflecti neō inficiat̄: erūt igr̄ aut adiectiua aut substātiua: rursus nullū substātiuū ē triū generū indicatiuū hęc dico qa quedā repiūt̄ aliquādo masculina aliquādo femenina aliquādo neutra ut specus: sed oē pticipiū ē triū generū nō ē igr̄ substātiuū relinqt̄ igr̄ ut sit adiectiuū ex pria diuisiōe: sed hec ab hoie rudi nō intelligūt̄: nescis o miser Georgi non mō in forma sed in significatōe pticipia quasi adiectiua esse quod ē maius: ut testat̄ Priscianus libro. xi. cū de pticipiis loquit̄ his uerbis. Nec mirū ad formā adiectiuoꝝ hec dirigi cū pene uim habeāt: pticipia quoq3 adiectiuorū nominū: accidētia. n. ppriis uel appellatiuis noībus significāt uelut illa ut bonus hō scribens hō:

& illud accidit & hoc accidit hactenus priscia
nus: oĩa igr̄ pticipia sunt adiectiua sed nõ ecõ
uerso: quicũq; igr̄ de pticipio inqt etiã cuz ad
iectiuũ uere dicit: quoniã adiectiuorũ alia tri
um uocũ & generũ: alia triũ generũ & unius
uocis: quedã duorũ etiã unius uocis specie sz
ueritate triũ ut in obliqs sępe ostẽdit̄ ut lis ẽ
de paupe regno triũ generũ & hec nullius se
xus propria adiaceãt necesse ẽ: & hinc dcã sũt
adiectiua: sed illa quę tecũ murmuras de ling
ua & ligula nihil ad nos: iã sepe dictũ ẽ non
oĩa nos ponere uoluisse. His iã pactis tandez
georgius more asini ut ĩ puerbio ẽ q. se equũ
arbitrat̄ in trãsilienda fossa falsũ id esse recog
noscit: uenit iã Georgi9 ad pfundã fossaz an
git̄ miser rei difficultate: unde se rudẽ uel ru
dentẽ potius intelligẽs recurrit ad Galeottuz
pceptorẽ cupidus scire qs. y. litterã adinuene
rit: nõ eñi merula iã quatuor annis uolitãs in
aliquo codice huius litterę inuentorem deprẽ
dere ualuit: hucusque pudet Georgium recur
rere ad me: sed necessitate coactus tandem ad
pceptorẽ cõfugit Galeottũ: unde necessariũ ẽ
meõr sturnonũ turdorꝝ & merularꝝ uel poti9

ſtultorũ tardorũ & morionũ aliquid inſeram ut diſcipulo meo ſatiſfaciã. Valde enim ubiqꝫ gloriat̃ merula ꝙ Galeotti fuerit auditor: hõ ſenior iuniorẽ adoptat p̃ceptorẽ: at ego nõ me mini uidiſſe Georgiũ in lectõe mea niſi Pata uii cũ legebã librũ georgicorũ: ſed eſto ut ait etiã chriſtus malũ habuit diſcipulũ: eo ĩ loco ubi apposui. y. a preſſis labris ſpirituqꝫ ꝓcedit ut idẽ Martianus ait ſed greca lr̃a eſt & ĩ gre cis dictõibus utimur: & hãc repit Pithagoras ſamius: hic ait georgius ſi mihi auctorẽ dede ris Galeotte ꝗ hoc ſcribat palamedis anĩaꝫ de niqꝫ in Pithagorã reuixiſſe ꝑ pithagoreorũ pa lingeneſiã tecũ fortaſſe ſentiã: ſed interiꝫ phi loſtratũ ſecutus a palame non a ſamio pithago ra hãc lr̃aꝫ inuentã affirmauero qppe ꝗ grues uolãtes cõtemplatus huius lr̃ę formã excogita uerit ad quod reſpexit martialis de gruibꝰ ſic loquens: turbabis uerſus nec lr̃a tota uolabit unã ꝑdideris ſi palemedis auẽ. Lucanꝰ Stri mona ſic gelidũ bruma impendẽte relinquũt poture te nile grues. tũ paulo infra. Et turba ta perit diſpſis lr̃a pennis: ſꝫ ut uerior nr̃a ha beat̃ ſententia philoſtrati uerba iam trienniũ

ad antoniū chronicū romī missa subiungam: cū oli in cōtione achiui forēt atq ex cōsuetudi ne grues uolarēt ulixes palamedē respitiēs ait grues achiuis testibus inuētōez lrē sibi uēdi cāt: cui palamedes ego sane inqt lras nō inue ni sed ab auibus inuētas fateor: hec.n.pridē i musarū penetralibus reposita eo indigebāt ui roq talia apiret qualia dii p sapiētes hoies re uelāt: grues eni nō lras sibi assumūt sz hoc or die uetētes deuolāt i libanum migrātes bellū ho mūtnlis facture: sed cur ego scriptorē grecuz adduco quādo Plinius i.vii.naturalis historie inuētōez lrarū tradens de pithagora sileat enu meratis illarū inuētoribus hec merula auis de auibus loqtur grecaīca auctoritate subnixus: sz in tā lōgo sermoē de pposito nihil: questio eni erat de.y.lra & de hac nullū uerbū apud istos factū ē: oportet hac i re multa dicer quo niā greci ut dictū ē sūt in historiis fabulosi ita ut plerūq ueritas ipsa grecanicis fabulamētis inuoluta amittat nec tātū illud respicio & quic qd grecia mēdax audet i historia qtū illud Ci cerois quod i prio de legibus ē: ubi dr: quāq & ap herodotū prez historie & theopūpū sūt

Plinius

nō

herodotū prem historie

innumerabiles fabule si apud historie patrē o
merula sūt inumerabiles teste cicerone fabule
q̄d cēsemur ap̄ eos esse q̄ minus idonei sunt:
unde nō in magno ponā discrimie uera ne in
ter ulixē & palamedē uerboꝝ cōtentio fuerit
quę ē ap̄ philostratū: nullū eni grecis īpudēs
mēdaciū uidet̄ fabulositate inuolutis: sꝫ decla
rabo q̄d itēderit ulixes i eo sermoē ad diome
dē lꝫ ad rē nr̄aꝫ nō ptineat quia ea locutione
ostēdit̄ palamedē lr̄as inuenisse quasdam & a
gruibus sumpsisse exemplū: quod nos quoqꝫ
fatemur: nā palamedes lr̄as repit aspiratas ut
testat̄ Seruius allegās Varronē: lr̄e aūt aspira
te sūt ʒita thita phi chi psi: in istis eni aspiratō
ē: nā de his ubi ē. h. neō dubitat. & ubi reso
nat hec lr̄a. s. certū ē: nam ipsa ut ostēdimus i
libro de hoie ē sibulus quidā: sibulus autē ē
uariatio spiritus & aspiratio. & iō in uersu ut
h. plerūqꝫ nullā hēt uim Iuuenalis dispositis
p̄diues hamis. & Vir. inter se coisse uiros &
decernere ferro: & in illo morū libello succes
sus indignos noli sufferre moleste. nemo igit̄
admiret̄ q̄a inter aspirata elemēta que hunc si
bulū habēt inclusimus sed nusquā cōmeōrat̄

y. lr̄am a palamede inuētā nec etiā ab isto quē attestaris philostrato. dicit enī ipse lr̄as a palamede repertas sed nō noīat illas: sed si quid ueri elici potest ex grecorū uanitate & fabulamētis philostratus dicere uoluit aspiratā uocē a gruibus palamedē sumpsisse & nō formā litterarū: ipsę enī grues gutture suo sonos cōceptos cū quodā sibilo & aspiratōne emittūt & hinc cepisse ait palamedē litterarū aspirationē quandoquidē Seruio & Varrone testibus litteras aspiratas reperit. prius enī hę litterę erāt sʒ nō aspiratę: unde & ex q̄ forma thita chi & alia huiusmodi sumpsisset palamedes: quando enī grues ita cōstanter uolāt ut illam ipsę solę formā uolandi habeāt nō oportuisset palamedem propter hoc uolātes grues cōtēplari: hic inter nos tales formas inspicere potuisset sed quāobrē deberet inspicer̄ nōne arbitrariū fuit ei signare lr̄as uel rotundas uel oblongas uel alio quouis mō: qd ergo a gruib9 didicit formā ne at grues nō tā uarie uolāt ut doceāt tā uarias formas nec tā cōstanter ut semp in una forma pseuerēt docuerūt ne grues nomē lr̄arum uel uim at utrūq; ignorāt: que igit̄ dementia

est hoc dicer̄ cū ip̄e palamedas apud philostra
tū dicat lr̄as nō inueni sed ab auibus inuētas
fateor: quid enī hic sermo indicat nisi ab aui
bus fuisse nō formas inuētas quia falsū ē sed
modū pronūtiandi & uim soni & aspiratōnis
gutture enī ut diximus sonos emittūt cū sibi
lo. i. aspiratōe: & Plini9 adiecisse lr̄as palame
dē ait nō iuenisse: nā inuētis addidit assirioꝝ
& nō grcorū litterarū inuētionē esse eodeꝫ au
ctore didicimus: & tamē o Georgi nec Plini
us nec philostratus nec Varro nec Seruius di
xerūt unquā y lr̄am esse palamedis inuentum
sed tu philostrati sermoē deceptus philostrati
inquā male intellecti cū dixit ego lr̄as nō iue
ni sed ab auibus inuentas fateor putasti omēs
lr̄as ex hoc sermone indicari Seruii ac Varro
nis Pliniiq; imemor qui quasdā & nō omnes
& in illis nequaquā y palamedi tribuūt: in eo
autē quod dicis Pliniū de inuētoribus rerum
nō posuisse samiū pithagorā: naꝫ hoc quoq; lo
co argumēti tibi est: plurimū rideo credis enī
Pliniū omnia posuisse quod est falsum: multa
enim tanquā minuta neglexit: quedam tanquā
inutilia p̄teriuit pleraq; ignorauit homo enim

fuit: nonne ignoranter illud cum libro: xxxiii
capite. xii . inuenitur in argentariis metallis
minium quoqꝫ: & nūc inter pigmenta magne
auctoritatis & quondam apud romanos nō so
lum maxime sed etiam sacre religionis ut au
ctor ē uerrius & cuius sit necesse credere au
ctoritati iouis ipsius simulachri faciem diebus
festis minio illini solitam triumphantiuʒqꝫ cor
pora sic camillū triumphasse hac religione eti
am nunc addi unguenta cenę triumphali & a
censoribus in primis iouem minianduʒ locari
cuius rei equidē causaʒ miror: quanq̃ & hodie
expeti constat ethiopum populis totosqꝫ eo ti
gni proceres huncqꝫ ibi deorū simulachris co
lorem esse. Hec Plinius q̄ miniādi Iouis uel
camilli minio illiti causam miratur: sed ut ait
philosophus in primo primę philosophie. Qui
enim dubitat & admiratur is ignorare se arbi
tratur. Plinius. Ergo cum causam admiratur
suam profitetur ignorantiam: q̃ puerile sit hoc
ignorare nemo qui tenet litteras hoc ignorat:
nam si triumphantem camillum minio illitum
admiratur ignorat profecto triumphāti multa
dari que Iouis sunt ut sceptrum ut aquila ut

corona & reliqua. Iuuenalis cum de triũpho meminit quid si uidissꝫ pretorẽ curribus altis extantem medii sublimẽ puluere circi. In tunica Iouis & picte sarrana ferentem ex humeris aulea toge magneq; corone tantum orbem quãto ceruix nõ sufficit ulla: da nunc & uolucrem sceptro que surgit eburno. Si autẽ Iouẽ sic illitũ miratˀ ignorat hoc fieri propter etheris similitudinem qui iupiter est: nec scio an ea fuerit ignorantia ut iupiter miniandus locaretur censoribus cũ his cura morum esset qui maxime in religione expostulantur ita ut quod ex religione esset censores curarẽt & ꝙ apud ethiopes omnes dii & proceres minio illinũtur ut apud nos quoq; triumphãtes quod non est occulte rationis: omnis enim potestas a Ioue idest deo est: & omnes dii membra Iouis censentur. Vnde illud. Celicole mea mẽbra dei quos nostra potestas imperiis diuisa facit. Non est igitnr mirũ si Plinius uel neglexerit uel ignorauerit y fuisse pithagore inuentum sed occurrit illa dubitatio. Vnde Martialis nominauerit gruem palamedis aueꝫ istud quoq; esset declaratũ per superiora ipsi meru

le quoniã aſpiratas litteras imitatus grues re perit: ſed homini acuto nõ eſſet ratio idonea: quia a potiori debet fieri denoĩatio teſte philo ſopho: ſi igit̃ auem palamedis dicimus gruem nõ propter hec quę parua ſunt ſed propter ma gna dicemus. nam teſte Plinio ordinem exer citus dationẽ ſigni teſſeras uigilias palamedes inuenit troiano bello: quo autẽ ordine utãtur grues audiat̃ Plinius. x. naturalis hiſtorie ſic de his auibus loquẽs. Indutias habet gens pi gmeoꝝ abſceſſu gruũ ut diximus cũ his dimi cantiũ imenſus ẽ tract9 quo ueniũt ſi qs repu tet a mari eo quãdo proficiſcũtur cõſentiũt uo lant ad pſpitiendũ alte ducẽ quẽ ſequãtur eli gũt in extremo agmine p uices qui acclament diſpoſitos habẽt: & qui gregẽ uoce cõtineant excubias habent nocturnis tẽporibus lapilluꝫ pede ſuſtinẽtes qui laſſatis ſompno decidens indiligentiã ſono coarguat: cetere dormiũt ca pite ſubter alã cõdito alternis pedibus inſiſtẽ tes dux erecto ꝓuidet collo ac ꝑdicit: hacten9 Plinius. Quis igit̃ adeo ſtupidus eſt ut nõ in telligat auẽ palamedis dictã gruem quoniam huius naturã obſeruãdo in militia multa repe

rit: ut testatur idē auctor: sed hucusq; in omī cōmemoratōe nullus dixit .y. esse inuentuȝ palamedis & a gruibus sumptū siue uolent quadam litterarū forma siue non: his igit̃ exactis reliquū est ut discipulū nostrū Georgiū doceamus ubi legatur hanc litterā esse pithagoram Omittā illud notissimū carmē quod Virgilii esse phibet̃. Littera pithagore discrimīe secta bicorni: humane uite speciē preferre uidetur: nam uia uirtutis dextrū petit ardua callem & reliqua: merula enī negare posset carmē illud fuisse uirgilii at nō negabit elegās & uetustū esse nec inficiabit̃ a doctissimis uiris ut Suetonio Quintiliano Macrobio allegari quedam in certis auctoribus que sapere latinitatem iudicantur: sed ut merula auis nullam in parteȝ uolitet adducentur duo locupletes testes hoc est Persius Satirus & Seruius grāmaticus: nā Persius sic. Est tibi que samios deduxit littera ramos surgenteȝ dextro monstrauit limite callem pithagoram fuisse samium credo nō opus est discipulo meo declarare. Seruius uero .vi. eneidos sic inquit. Nouimus pithagoram samium uitam diuisisse in modum y littere scilicet

Virg
Sueton
Quintil
Macrob
Persius
Seruius

ꝙ prima etas incerta ſit quippe adhuc ſe nec
uitiis nec uirtutibus dedit: biuium autem y
littere a iuuentute incipere quo tempore ho
mines aut uitia ideſt partem ſiniſtram aut uir
tutem ideſt partem dextram ſecuntur. Vnde
Perſius. Traducit trepidas ramoſa in compita
mentes. hec Seruius Perſium quoqꝫ atteſtans
de pithagora qui ut y litterã ita uitam diuiſit:
nec ad illud me uerto quod dici poſſet Pliniꝰ
nonne uidit illud carmen ſi Virgilianum aut
uetuſtũ eſt quoniam ſtatim occurreret an uide
rit buccolicũ Virgilii ubi dicit̃. Pan deus ar
cadie uenit quẽ uidimus ipſi ſanguineis ebuli
baccis minioqꝫ rubentẽ: uude ad etheris ſimi
litudinẽ Iouem pigni elicere potuiſſet quoiaꝫ
pan totũ ſignificat: totum autẽ eſt iupiter. Lu
canus. Iupiter eſt quodcũqꝫ uides quocunque
moueris. His alia quoque merula annectit ne
uideatur ſui moris oblitus. Cum enim dixi
mus hiſciacum ab hiſco ualde nouum iudicat
credens ab iſchiis dici: non bene tenet Geor
gius rationem medicinȩ qui credit Cathonem
uinum poſuiſſe ad coxendicis dolorem: ubi

hec legisti merula cur miser iurgia iactitas cur non consideras uerba Cathonis non debent textus fingi sed integra fide referri: quid etiã in mediuz adducis agellii uerba que non faciunt ad hanc rem. nam musica coxendice laborantibus suffragatur non hiantibus: hec enim uis musicę est ut languentes excitet. Cathonis autẽ dictum ad nimium oscitantes refertur: quid enim coxendici medicatum uinum prodest ymo obest potius: quid autẽ intellexerit Catho facile ex eius uerbis apparet. Inquit enim uinum ad hisciacos sic facito de iunipero materiam semipedem crassam concidito minutim eam feruefacito cum congio uini ueteris: ubi refrixerit in lagenaz confundito & postea id utitor: uini ciathus mane ieiunis proderit. Quid o merula uino & iunipero cum coxendice est: quam iuniores schiam uocauerunt per detruncationem ut supra dictum est Sed iunipero cum oris uitiis multum rei est: nam diascorides sic de iunipero prunis imposita fugat serpentes: fructus eius iocundus est & odoris summi si ore detineatur & enstoma

chos est & thoraci utilis tussim sedat ueterem & reliqua. Iunipero igitur uis magna ad ea que crebram faciunt seu generant oscitationē: Nam ex his locis uitiatis aut humore oppletis plerunque nascitur. Non enim tam leue medicamentum ischiacos leuat o Merula. Plurimi enim crassi tenacesq; humores in coxendice indurati qui causam doloris afferunt non potu uini cum iunipero expelluntur. Coxa enim concauitate ossis malis oppleta humoribus membrumq; rarefacientibus ita uexatur ut ad calcaneum usque digitumq; pedis minimum dolor cum lesione descendat. Vnde hic morbus & sanguinis missione uehementi fricatione fomentisq; plurimis indigtt. Iuuatur etiam clistere ac balneo rebusq; acutioribus: & non uino iuniperis medicato ymo si locus pateretur tam ratione quam auctoritate summorum medicorum ostenderem uinum huic malo noxium: hisciacus igitur ab hisco. Nam cum hio hias hiare hiasco faceret ~~secundū modernos~~ euphanie gratia hisco dixerūt ueteres

ſed ſepe que detrahuntur ĩ uerbis informatis deriuatiſq; ab eis recuperantur : nam a fluo fluxi fluxum uel fluctum dicimus ſed deriuatum a ſupino detruncato ac mutilato cuȝ integritate formatur: dicimus enim fluito fluitas ſicut fricui frictum & ab hoc fricatio & confricatio excluſam repetunt litteraȝ: hiſciacus igit̃ a recupauit quod hiſco euphonię gratia perdiderat: nam cum hiſcicus diceretur hiſciacus in uſu reperitur. Subſequitur alia reprenſio cum deprauatione textus in libro noſtro : hec eſt uerborũ textura. Eſt & oris uitium obſcedo: nam etiam graueolentiam ſignificat: quãdo dicimus Georgi etiam graueolentiam ſignificat hoc ſermone indicamus ad plura hoc uocabulum ſe extendere: nam quod a. Q. ſereno ponitur pro morbo ponitur: & quia obſcedo ab obs uidetur deriuari quod obſcenum ſignificat ab oſcis ut ait Feſtus quibus fuit uſus libidinum ſpurcarũ: ideo oris obſcenitatẽ ſignificare etiã diximus: obſcenitas hic nõ ad mores qa morbus eſt: copulatur enĩ cũ ligue uulneribus ſȝ ad oſcenitatẽ & oris inmũditiã refert̃:

Obſcenũ autem inmundũ ſignificare teſtis ē Nonius marcellus: graueolentiã autem inter alia oris ĩmũditia efficit ex q̃ gingiuę ſępe le duntur & plerunq; dentes opplētur: uerba igi tur noſtra appoſita hac copulatiua etiã alia ſig nificare inſinuant. Vnde Agellii ſignificatio nem non excludunt que cum nota ſit a nobis per copulatiuã dumtaxat indicatur: que uero ſuboſcurior erat clara oratione deſcribitur: & tu ut conſueſti aulum gellium ꝓ agellio dicis cũ ab agello agellium dicat. Priſcianus. Et gel lius allegatus a Plinio longe antiquior iſto ut iam ſepe dictum eſt: liber noſter hec quoq; cõ tinet: precordia greci phigenas uocant: hec.n. ut dixi cordi pretenduntur: & omnia uiſcera principaliora membranis propriis incluſit pro uidens natura: hic merula poſtquam more ſuo debaccatus eſt dicit phigenas non ſignificare precordia & ſupponit phrenas que phreneſis eſt etiam hec o Georgi: phrena dicitur mens & phreneſis tunc in homine eſt cum mens alicui rei nimis addicta eſt: quod eſt ſtultitię proprium mentis cor ſecundum quoſdam eſt ſedes: ſecundum alios autem eſt cerebrum:

ut dicit̃ in libro de homine: unde nullo pacto dixeris prȩcordia phrenas: nusquã enĩ hoc repertũ est sed phigenas tantũ enĩ phrena & p̃cordia differũt quantũ mens & p̃cordia: mẽs enĩ est animi pars purgata & p̃cordia sũt corporea: de deprauatõe text9 quãdo loqueris debe res tibi mordicus linguã amputare: nã tu9 mos ẽ Georgi nõ meus deprauare textũ: nos enĩ plerũq; textuz ad unguẽ sepe sensa retulimus: & tũc nec nobis nec alteri tribuimus p̃serti in re manifesta. de p̃cordiis ĩ libro de homine dictũ est satis cũ latã significationez gerũt & cũ suã dumtaxat habẽt. Et cuz dicit̃ hipocõdria p̃cordia quoq; dici posse: hoc accidit ex remotissima significatõe: nam costȩ inferiores aliis extis & cordi p̃tenduntur: hippocondria autẽ sunt coste molliores: ideo nõ idez ẽ dicere hic circũ p̃cordia ludit & circũ hippocõdria quoniã illud de uagina cordis intelligit̃ hoc de his que circa cor aliaq; exta remotiora tamẽ ĩtelligr̃ p̃cordio℞ lesio o georgi & hipocõdrioruz diuerse rõis esse cognoscit̃: p̃cordia ex sui deriuatõe que cordi p̃tendũt̃ ĩsinuãt sz p excellẽtiã cordis dici9 thecã q̃so georgi ĩ his

que ad diſciplinā ſpectāt conticeſcas: nā licet peritos conſulas in unaquaq; diſciplina nūquā bene conſules niſi ſapias: qui enim rerū imperitus eſt neſcit mentē ſuam exprimere: nam ſi perite o Georgi medicū peritū cōſuluiſſes interrogaſſeſq; dolores ne precordiorū cū doloribus hipocondriorū ſunt idem: ſtatim perit9 ille medicus reſpondiſſet eſſe diuerſa: nemo hoc ſibi perſuadeat ut in ea diſciplina quaʒ ignorat poſſit perite peritum conſulere. Finitis iam iſtis reſpondeamus merule ſuper dogmate. Ita enim inquit Georgius: ſi ſcires Galeotte quid eſſent dogmata ſacras noſtras litteras dogmata non appellaſſes: nam ubi legim9 (dogma) 91 diſperſit ſuperbos mēte cordis ſui dogma ibi nō eſt. Iam Georgius religionis chriſtianę ꝓpugnator acerrimus efficitur quandoquidē de litteris noſtris ſacris male dici dogma arbitratᷣ Sed quare Georgi illud nō eſt dogma: reſpōdes illa dumtaxat dogmata dicuntur que ſinodus ſanctorū ſciuit: & quid o merula de dogmate Platonis & aliorum philoſophorum dicemus: nonne illa quoq; dogmata appellantur: dicuntur: appellantur quidem dicet Georgius

quia totiens occurret hoc uocabulũ ut negari non possit. Cur igitur sacrã scripturam nõ uis uerũ dogma nuncupari quia inusitatum est dicet Georgius. Cur igitur quod sinodus sciuit dogma uocas: nam si aliquãdo sinodus sanxit euangelia que Andree tribuũtur non esse idonea: nonne illa malũum dogma dicemus peruersamq; doctrinã: dicemus inquit merula. Cur igitur que ad doctrinã bonã faciunt non sinis uocari dogma uerũ: nonne etiã de rebus fidei & religionis doctrina recte dicit̃ cum audias illud tempus enĩ ueniet quo sanã doctrinã nõ sustinebũt: respõdet Georgius quoniã nõ legi dogma in hac significatõe ĩ qua queso Georgi tu respõdebis dicẽs merula nescit: his omissis declarabo quid significat hoc uocabulũ primo: deinde auctoritate sanctorũ ostẽdã in nr̃a significatõe esse in usu: Dogma siquidẽ & doctrina & factio alicuius unde dogma platonis dicit̃ doctrina & opinio & factio Platonis & sic de aliis. Seruius octauo super eo uerbo. Fortuna oĩpotens ait secunduʒ stoicos locutus est qui nasci & mori fatis dant: media autẽ fortune: nã uite humane incerta sũt oĩa:

Dogma

Seruius

unde & miscuit casum ut quasi plenū ostende
ret dogma: nam nihil esse tā fato q̄ casus secū
dū stoicos dixit. Idem in. vi. Hirmos. i. unus
sensus protentus ꝑ multos uersus in quo tra
ctatur de Platonis dogmate quod ī Phedone
positū est. quid igit̄ o merula est stoicorū dog
ma nisi doctrina opinio secta & factio stoico
rū: quid item Platonis nisi quod docuit secu
tus opinatusq; est Plato. Sed diceret merula
hec duo factio & dogma male sonāt ī ore chri
stiano: at Hieronimus & Tertullianus aliter
sentiūt: nā beatus Hieronimus in epistola ad
damasuȝ ita inquit: ut nos hoc facere solemus
quādo philosophos legimus quādo in manus
nr̄as ueniūt libri sapiētie secularis. si quid in
eis utile reperimus id ad nr̄m dogma cōuerti
mus: si uero supfluū de idolis de amore & de
cura seculariū rerū hoc radimus in his caluiti
um inducimus hoc in unguiū morē ferro acu
tissimo desecamus de factōe sic Tertullianꝰ ī
apollogetico: sed licuit epicureis aliq̄ decernerē
uoluptatis ueritatē idest animi equitatē & am
pla negotia christianę factionis. Post hec iam
dcā discipulus meꝰ rursus ad cōuitia reuersus

dicit mihi opus esse hellebero quia diximꝰ & masculini & neutri generis esse helleborū allegātes textum Plautinum in pseudulo helleborū hisce hoībus opus ē: negatq; merula genus neutrū dicens in textu Plautino esse accusatiui casus p antiquā cōstructionez: dicebant enī mihi ē opus hanc rē: hanc cōstructionē antiquā o Georgi nemo ignorat qui aliqd uidit sed tu ignorasti quod doctissimi uiri posuerūt si tenuisses helleboꝝ neutri esse nō cōfugisses ad illam antiquā constructionez in Plauto: & quia dicis nusquā esse in neutro audiātur Catho & Suetonius qui in genere neutro usi sūt ille de re rustica sic: nulla res tam bene purgabit neq; helleborum neq; scamonea. Suetonius uero in uita Cai cum mandasset interimi adiecit necessariam esse sanguinis missionem cum tam diu non prodesset helleborum: multa sunt huiusmodi Georgi que masculini & neutri sunt generis ut clipeus & clipeum aureus & aureum: baculus & baculum: galerus & galeruz ut facile est inuenire apud uetustos Somnia uero que Georgius de felle aialis dicit nō merētur respōsionē qa seipsuz inuoluit

& nunc mecum sentit dicens se putasse fellez
quod fellinum nunc uocant. sed ipse ut rusti
cus fouinum nominat cum huius uocis forma
ab illo non deriuetur plerũq; dicit se expecta
re explanationem cuiusdam excellẽtis viri q͂d
huic somnianti & deliranti pariter respõdebi
mus nisi ut tamdiu somniet quousq; expergefa
ctus nobis somnium narret: Cum diximus in
libro nostro uomitum & uomitionem & ore
93 xim esse notas. Tu negas quia plurimum du
bitas in hac re: non intelleximus de tui simili
bus sed de his qui aliquid intelligũt i lingua
latina. qui enim latine sapiunt illud Iuuenalis
notissimum habent rapidam facturus orexim.
nec ulla indigent declaratione. A uomitu in
merula ad pinguedinem est transitus ubi tot
leuia & puerilia more suo Georgius ponit ga
leottum tamẽ conuitiis & iurgiis insertãs ut
sortis Georgii miserat me. Iam enim senio in
curuus ꝙ non nisi puerilia sapiat: ad omĩa no
mina pinguedinis nihil aliud opus est respon
dere nisi quod in libro de homine positum ẽ
quoniã omĩa distincte sũma auctoritate ac rati
94 one monstrãtur. Nã ibi diximus adipẽ ad om

niũ rerũ pinguedinez generale uocabulum &
auctoritate corroborauimus si Serenus seuum
ut ait Georgius posuit & nõ adipem ĩ aliquo
suo uersu quid tamẽ. Fuit eĩm ei arbitrarium
hoc dicere. profecto nescio qd uelis ex hoc uõ
bis insinuare. Que aũt ex Nonio sumis ipse
enĩ ait seuum ex adipe ruminãtium fieri ad cõ
firmationẽ rerũ nostrarũ inuitus adducis: si se
uum ex adipe ruminãtium. ergo & aliorũ quo
q; dicitur adeps. alioquin sermo esset superua
cuus quia satis fuisset dicere ex adipe sed ad
didit ad discretõnẽ ruminãtia. Preterea dixit
seuum fit ad differentiã eius quod non arte:
sed natura ẽ. quod liquefactũ ab ũgueto secer
nitur ut ipse Nonius putat. In eo aũt quod ĩ
susurrari nescio qd de pinguedine audio suffi
cit auctoritas Festi apud quẽ ẽ aletudo corpo
ris piguedo. De axungia quid referemus quo
niã Georgius declarationẽ nostrã nõ probat.
Nã apud nos sic est. axungia ẽ adeps inuetera
tus & abdomen uetustate maceratũ. hic cũ cu
mulo conuitiorũ subiũgit merula. potius dicẽ
dũ erat adipẽ uel sale ĩueteratũ uel sincerum
axũgiam dici. quis sibi a risu põt tẽperare ĩ tã

tis merule delirametis. primo sale nihil inue
teratur o Georgi : imo cōseruatur & a corrup
tione defenditur. Nōne Cicero ait porco ani
mam pro sale datam. ~~quia~~ nam o merula ut sa
le corpus ita porci anima in uita seruātur. De
inde quid est tam contrarium q̄ dicere sale in
ueteratum & sincerum. nescio an in librario℞
incuriam recicias. fortassis dixisti in sinceruꝫ
quod ē deterius insincera dicuntur corrupta
& sal nō corrūpit. Si aūt sincerum manus tua
habet: pessime dcūm est. nā quoquo te uertas
occurrit cōtrarietas. sincerum siqdē teste Do
nato dicitur purum sumpta translatione a mel
le. nā tum purum iudicatur cum sine cera est.
ex fauo enī exp̄ssum nihil ī se cōtiet cere. hoc
aūt nunq̄ purū erit ex salis admixtione mace
ratū: sed ad illū confugies quod sincerū dicit̃
plerunqꝫ ītegrū & illesum ut sub sedit sincere
foraminibusqꝫ liquat̃ emundata ceres. quo pa
cto dicet̃ sincerū in hac siguificatōe cū a te di
cat̃ uetustate corruptū. Tace merula & disce
popā esse id quod ī libro de homīe diximus.
nec repugnat sillaba ut tu credis. Nā popa pri
ma enūtiatur breui & popeiana hinc deriuata

breuē hēnt syllabā primā. dicit eim. aut piguia popeiana. Est enim iābus in quīto pede sūma arte positus. Nam spondeus de natura sui tar dus ī re fluenti nō conuenisset. Iambus uero pes citus presertim in quīto ubi in uersu cele ritas tarditas ue maxime cōphendit̄ posit9 est a doctissimis uiris. Virgilius. ii. georgicō tuis hic omīa plena muneribus tibi pampineo grauidus autumno floret ager. & in re fluēti poeta Virgilius optimus musicus nō oblitus ē iambi celeritatē quādoq̄dē ad calcādas uuas ūde defluūt musta bacchū iuitat. Huic autē deo celeritatē dari q̄s ignorat cū uino modi co nerui iuuent̄ & homini poto mobiles ocu los tam poeta q̄ physica ratō tribuit. Sed q̄ cu pit ītelliger̄ q̄d sit popa & popeianū legat pro bū ī Persiū uel aliū ꝑ ꝓbo. Optimi eni com mētarii sunt cuiuscūq̄ fuerit. Ibi nāq̄ sic scri ptū. ē popa uēter pinguis q̄a popeiana genera sunt pāis q̄b9 sacerdotes uel eoꝝ mīstri uesce bāt̄ ex q̄b9 assidue cū pascerēt̄ pigues fiebāt Iā quasi is q̄ cōuitiis merule tactus cōcaluerit̄ respōdeo ad ea que dicit Georgius hoc pacto ad galeottū cōuersus. Primū abdomē diffini

Iambi celeritas
virg
popa venter pinguis
abdomen
97

uisti esse axūgiā uetustate maceratū. quomō nūc dicis esse piguedinē spinę adherētem. O merula tex. noster dicit sic. axūgia ē adeps iueterat9 & abdomē uetustate maceratū. Tu aūt puerse itelligis. credis eiꝫ i hac diffinitōe axūgiā poni loco differētie: cū axūgia diffiniatur & loco drie ponit̄ inueteratus adeps & abdomē uetustate maceratū. uerbi causa si interrogaret̄ quid est axūgia: responderem est adeps inueteratus & abdomen uetustate maceratuꝫ quod idem ē uerbis diuersis ita ut axūgia dici possit adeps inueteratus & axūgia dicat̄ abdomen uetustate maceratū. Tu aūt credis abdomen diffiniri & non axungiam. Nec enim bona argumentatio est. Omnis axungia est adeps uel abdomē sed non econtrario. A specie enim ad genus teste dialetica optima argumentatio. Nam adeps & abdomē sunt genus ad axungiam quoniam adeps alius est maceratus & alius nō macerat9: & abdomen est inueteratū & nō iueteratū. & cū dicis me abdomē absolute dixisse pinguedinem falleris dixim9 eiꝫ hoc pacto. sed abdomen ꝓ hac de qua diximus dūtaxat accipit̄ cū dicit̄ ꝓ hac tūc ē rstri

cta significatio ad eã quam tetigimus pingue
dinẽ ad alia nihil dicam. Satis eiꝫ patet aucto
ritate doctissimoꝝ hominũ in libro de homīe
qd sit abdomen & quousqꝫ tẽdat nihil igit̃ de
hac re uetus enim ẽ actum ne agas. Preterea
Georgius imemor antedcõꝝ putat uuluã nõ 98
poni inter esculenta ex natura sui sed ex arte.
imemor inq̃ eorũ que diximus lege censoria
cenis interdicta ubi abdomina: glandia: testi
culi: uulue & alia cõnumerantur secundum te
Georgi uilissima sunt hec ad escam. & tantũ
modo arte fiunt bona. Tunc Georgi leges cẽ
sorie artẽ ꝓhibuissent & nõ hec. Accedit etiã
quod poeta Virgilius a nobis i libro de homi
ne allegatus ostendit uuluã adeo pinguescere
ut plerunqꝫ conceptus impediatur: & si omẽs
libri tacerẽt de hac re q aliquid uidisset possꝫ
de hoc diiudicarẽ. Tot eiꝫ bestie quottidie a la
niis occidunt̃ ut quiuis oculo possit inspicere
an uulua pinguescat. Hec ignorãtia est nõ mõ
litterature sed nature. adeo eiꝫ hebes ẽ meru
la ut minime hec ualeat intelligere & fortassis
nũq̃ tetigit aut ispexit uuluã quoniã cũ de po

dice supi9 loqut9 e uisus e mihi diligẽtior. Il
lud aũt plinianũ quod adducit̃ uerissimũ ẽ.
Nĩ uulue ut cetera ꝓ tempore mutãt cõditio
nem. ipsi enim suilla caro nõ omni tempoř io
cũda. & sumẽda certo tempore obseruato fit
optimũ. Que uero preter rem Georgius gar
rit risus ipse confutat. Diximus etiã tẽtigine;
99 aliquĩdo dici priapismũ & aliquãdo satiriasi;
Georgius ut is qui caret ingenio dicit curam
esse diuersim secundum Paulũ qs hoc miser
inficiatur. Tentigo est genus ad priapismum
& satiriasim ut omis priapismus sit tentigo &
oĩs satiriasis sit tentigo. Hanc igitur tẽtigine;
quidam satiriasim: quidam priapismũ nomi
Paulus nant. & ita sentit Paulus. Dicit nanq; satiri
asim cum intentione & tẽtigine: & priapismũ
cum genitalia protenduntur a tentione utrun
q; ẽ ideo & tentigo. diceret quispiam in quo
haec duo differunt: facile patebit differen
tia bene consideranti. Nam satyriasis est
tentigo hoc est appetitus ille coytus & libi
dinis qui esse potest non extentis genitalib9
Priapismus uero est extensio genitalium.

Tentigo priapismus satiriasis

satiriasis i appetitus coeundi

q̄ fieri etiā pōt sine coeundi appetitu : ita ut
alterꝝ fieri possit ubi intendit̃ coytus ipsi9 cu
piditas: alterꝝ uero ubi tantū genitalia ꝓten
dunt̃. Hec aūt fieri posse unusquisq3 uir pōt ĩ
telligere. & Satyrus nō tacuit cū suspectā me
rito libidinē seuū esse dixit que uenerez affe
ctat sine uiribus. Vtrūq3 igit̃ a tentōe & ideo
tentigo. nos aūt sic diximus qa priapus & sati
rum signū ut ĩ libro de homine ostendit̃ unū
& idem esse censent̃ a quib9 hec duo deriuāt̃
Dicit etiā merula me ĩ ethimologia peccasse.
& ibi uatē se ostendit quoniā mentē meā di
uinare uoluit. Nā diximus ut in libro nostro
est & uesice uitium stranguiria. uidetur enim
canalis uesicę ita strāgulari ut urina aut gutta
tim fluat aut omnino supprimatur. Hoc in li
bro nulla est ethimologia. Non enim Quin
tilianus in quarto cum dicit & citharedā pau
ca illa que ante q̄ legittimum certamen incho
ent emerendi fauoris gratia canunt prohemiū
uocauerunt. putat ex hoc a pro & mereo uel
emo prohemium dici cum antea dixerit gre
cū ēe & latīe dici pricipiū siue exordiū. s3 pu
tem9 dcūm sicut fingit georgi9 cū ipse asserit

grecā haberē deriuatōe ʒ hic multa dicēda essēt o merula que nō sunt ad te spectātia. Nā non parue disputatōis esset intelligere multa uocabula que apud grecos repiunt̄ sint nr̄a an greca. Nam sicuti ab illis nos multa accepim9 ita quoq; teste Quītiliano a nobis ipsi accepere. sed hoc ad aliud tēpus. Non enim bona argumētatio est hoc uocabulū scurra apud grecos uetustos repitur sicut reuera ē. ergo est dictō greca. Nec ē uerū uno modo grecā linguam esse latina ātiqorem. uā aut nomina & uerba & dictōes cōsideram9 i significatione: aut in iflexione & declinatōe & generibus: & i his que spectāt ad artē tūc dupliciter respondebimus. Quo ad noīa & dictōes nunq̄ fatebor liguā nostrā posteriorē. Nā latini loquebāt̄ & hēbāt linguā suā sicuti ceterę natōes. sed linguā ad artē redigeī ut dicam9 geitiuū datiuū & alia huiusmōi ut pluralē singularē ut uarias decliātōes uarios mōs: ut uocales cōsonātes. mutas ut heroicū elegiacū: ut ratōe ʒ cōficiendo ꝝ uersuū & talia a gr̄cis fluxisse ex sn̄ia qntiliāi fatēdū ē. & prisciaūs i prio sic cū oīs eloquētie doctrinā & oē studio ꝝ genus sapientie

luce ꝑfulgẽs a grcoꝝ fõtib9 deriuatũ: latios ꝓ
prio sermone inuenio celebrasse & in omibus
illorum uestigia liberalibus cõsequtos artibus
uideo. Magna dementia inuasit quosdam pro
pter dicta aliquorum male intellecta plurima
que nostra sunt etiã apud grecos grecis tribu
ere tribuant nomina nominũ non nomina re
rum. Nã ad eoꝝ imitationem latinus fecit. di
cã ne ego colores rethoricos a grecis iuentos:
quia illis nomina iposuerũt. profecto nõ faciã
Nam illi colores fuerunt i omni lingua i quo
tidiano sermõe & i una quã antiquiorem gre
ca fateamur necesse est idest hebreã. Et si om
nes linguas ceuas uolumus dicere fatebimur
saltẽ auctores aqud quos schemata repiunt̃ ue
tustiores illis quos eoꝝ iuẽtores putauit non
nulloꝝ iscitia. Nã Dauid regẽ q fuit ante ur
bẽ cõditã ꝗ socrate q. cccc. & ãplius ãnis post
urbẽ cõditã fui ãtiqorẽ & tota scola athenarũ
nẽo negabit: & i ei9 libro huiusmõi schemata
rpiri maifestũ ẽ. Vnde quedã grã declaratõis
adducemus. Est eiꝫ color rpetitõ stãtes erãt
pedes nr̃i i atriis tuis yhrlẽ. yhrlẽ que edificat̃
ut citas. itẽ doinus illuiatio mea & salus mea

repetitio

quē tiēbo. doīnus defēsor uite mee. Est etiā agnomiatō eo ī loco & ī te cōfisi sūt & nō sūt confusi. De colore disiuncto illud est. Iubila te deo omnis terra: psalmū dicite nomini ei9 date gloriam laudi eius: dicite que terribilia sunt opera tua domine & reliqua. nolo hoc in loco totā artē rthoricā docer̄. satis hoc fuit di xisse. grecis tribui rerum inuentionem contra ueritatem. Et ut ad rem unde digressi sum9 reuertamur fingamus Georgi stranguiriā gre cā habere deriuatōnem. quid obstat ut nō pos simus dicer̄ strangulo & stranguiriam esse pe regrina & inuicem deriuationem sibi cedere. Nam eorum origo nō uenit ad latinos sed tā tum hec duo hoc est stranguiria & strangulo. Cum ergo latinus stranguiriam habeat & strā gulo & ethimologiam alterius queret: dicet a strangulo stranguiriam cum utrunq₃ a grecis trahat originem. & sicut stranguriam substil lū dicūt quia clauso meatu parū stillat. sic strā gulo suffoco ubi meatus quoq₃ clauduntur ea dem ratione esse demonstrant. Nam si dixero ceruinus nō a cornibus que grēce dicūt cerata unde cerous ē teste Seruio s₃ a ceruo deriuari

agnominatio

Disiuncti

Substillum

stranguria

ceruinus

Seruius

bene dicam qa ethimologia ut tuo more dicā
nō a greco ſed iam a noſtro recipitur cū utrū
ꝗ a fundamēto deriuetur greco. De diſpepſia 101
quid ſomniet merula aut loquat̃ nemo intelli
git: pepſis o merula a noſtris dicitur cōcoctio
Vnde illud Varrōis. Bellaria ea ſunt mellita
que nō ſūt mellita dulcibus enī cū pepſi infi
da ſocietas eſt: diſpepſia igitur o merula ē im
pedita cōcoctio cū diminuta cibi & potus ap
petentia. His igit̃ enumeratis que ultro citro
ꝗ cōtulimus: tandē deuenimus ad finē inep
tiaꝝ Georgii. & ut finis cū ſuo pricipio cōcor
det nō eſt oblitus fundere ī me cōuitiorū cu
mulos: & tanq̄ poraturus: duo poit. legē occi 102
duam & hoc uerbū explicat ī primo exordit̃
ponens uerba noſtra que ſunt huiuſmodi. ho
mo occidue legi ſubiacet. ſic enim dicimus te
ſte Plinio quā greci climatera uocāt. nam cli
matir nil aliud eſt niſi quedā lex moriēdi. ex
ordit̃ inq̄ hoc pacto: portenta uerboꝝ īmo pu
tida quedam & nugalia deblaterare nō ceſſat
Galectus indigne calumniās Pliniū q climа
tera nunq̄ dixit legē eſſe occiduā ſed climate
rem legem dixit eſſe ſcanſilē in ſeptimo natu

ralis historie. Rara autē esse dicunt longiora tempora quoniā quidem momentis horarum insignibus lune dierum septem atq; quindecī que noctem ac diem obseruant ingens turba nascatur scansili annorum lege occidua quam climatteras appellant. hactenus Georgius cū Plinio male intellecto. ad cuius declaratōnez priusq̄ accedam dicat mihi Georgius: ubi di dicit hanc artem ut in loqutione īuectiua que grauiora sunt in principio: & in correctione sermonis que fit ad maiorem acrimoniā leuiora ponantur. Tu enim si rethoricā artem teneres dixisses hoc pacto quedam putida & nugalia imo portenta uerborum deblaterare non cessat. illud enim qnod grauius erat correctio afferre debuisset ut in auribus auditorum remansisset. Sed Georgius ad ea que artis sunt tanq̄ asinus ad liram dignoscitur. His omissis accedamus ad rem nostram. Vbi o Georgi calumniamur Plinium nisi tu allegatōnes uoces calumnias. Nos magnifecimus euz quādo quidem eius auctoritati sumus inixi. Et ut diximus ita sentit Plinius ītellectus. Verba eiz nostra sunt hec. homo occidue legi subiacet.

Plinius

Sic enim dicimus teste Plinio. nône hec me
rula Plinius dicit: quam greci climattera uo
cant. & hoc quoq3 uerum est ad significationē
non ad uerba. Nam si uerbum ĩspiciemus nũ
q̄ climattir continebit in se legem occiduam.
Nulla nanq3 in hoc uocabulo neq3 de lege ne
q3 de occidua mentio & significatō est. sed cli
mattir tantũmodo ē scalaris ut ita loquar. nā3
clima scala est ut more hyeronimi loquamur.
Quid igitur est climattir inquis respõdeo cu3
distinctione. aut tu de ui uocabuli interrogas
aut quid sonet uis huius uocabuli est ut signi
ficet apud nos legem moriendi si de sono: so
nat apud nos scalarem, siue scansilem. unde il
lud quod est additum in Plinio positum uide
tur ad exprimendum uocabuli sonum & non
ipsam uim. nam ut dixi nec lex nec occidua i
eo uocabulo resonat. postea nos subiungimus
climattir nil aliud est nisi quedam lex morien
di ut illius uerbi uim apud latinos exprimere
mus: quod non est meum exemplum. Nā Pli
nius in eodem & libro & capite dicit negaue
re illi quenq̄ uonaginta partium exortiuā mē
suram quod anaphoras uocant transgredi hec

Plinius dic queso Georgi expressit ne sonum de sono an uim de ui Plinius. Nam anaphora latine sonat repetitio uel uerius relatio. ana ei in compositione re plerunque significat & phora latio. Plinius igitur non sonum de sono sed uim de ui exprimens dixit id esse anaphoram grece quod apud nos exortiua mensura cum in anaphora nec mensura nec exortiua reperiantur Nos igitur Plinium adduximus in testimonium rei nostre cum hominem legi occidue subiectum diximus & legem occiduam esse legem moriendi quam greci climattera uocant siue climattir sit scansilis siue scalaris in sono nihil ad rem attinet. De explico quod posuimus in fine libri nostri sicuti in omnibus codicibus uetustissimis reperitur hanc reddimus rationem Libri olim inuoluebantur & ideo uolumina dicta censentur & Iuuenalis cum dixit. que psaltria penem. Maiorem quam sint duo Cesaris anticatones ad formam librorum antiquam retulit in hac enim forma qua utimur nunc in libris non procederet comparatio priapi ad libros olim enim erant inuoluti & uolumen efficiebant qui igitur euoluit & apperit que com

plicata in uolumen sunt explicat. Vnde cum totum illud uolumen cartarum erat euolutum tunc dicebatur hoc in loco liber explicat idest explanat & omnes plicaturas remouet ita ut nihil huius tumoris & inuolucri sit amplius. Explicare autem latinum esse & hoc significare ostendit Lucanus quarto. Explicat hic tellus campos effusa patentes: Vix oculo prendente modum. In fine autem librorum ponitur absolute quia omnia uerba absoluta sunt maioris significationis. & ideo absoluta dicta sunt idest perfecta. Vnde cum dicitur Pamphilus amat plus est quam si adderetur casus: & hic seruit uehementius est quam si dicitur huic uel illi. explicat significantius est quam si diceret explicat se. sic in principio cum dicitur liber incipit efficatius est quam si poneretur incipit se. Quod autem hoc uerbum in fine librorum ponatur non allegabo particulares libros nec apponam numerum sed cateruatim ostendo id esse uerum per omnes bibliothecas que in toto orbe sunt continentes latinos & uetustos libros: & omnes illos qui sunt apud aliquem antiqui: in quibus omnibus o merula uidebis hoc uerbum in

Priscianus

Martialis

fine positum. & cum reperis explicit tertie cõ iugationis memor esto Prisciani dicẽtis ꝙ pri me coniugationis uerba facientia in ui diuisa tertie quoqꝫ couiugationis reperiri & multa alia. sed allegatio Martialis a merula. V. fe cit mihi risum. Nam in primo disticho nihil ad rem & in secundo cum dicit quouiscũqꝫ loco poteris finire libellum : uersibus explici tum est omne duobus opus ostendit ꝓfecto se ingenio hebeti & rustico cum possimus de opere & actiue & passiue loqui & aliis mo dis. Quid enim obstat ut dicere nõ possimus opus hic desinit & opus hic finit uel finitũ est uel hic est operis finis. In eo autẽ quod merula dicit se plura potuisse annotare in li bro nostro dolendum est plurimum Georgi um supersedisse cum ita egregie se gesserit in his que quatuor annorum spatio summa dili gentia confecit consultando omnes medicos omnesqꝫ grecos & latinos super hac re. Nã librum meum uix intellexit quo ad superfici em. Continet enim omnium fere disciplina rum mentionem. Vnde cum uentum est ad secundum librum ubi de interiori homine

quo ad

ratiocinamur ĩ quo tam ardua tamq; difficilia clara oratione declarauimus merula rostro scalpens solum de piguedine & quibusdam leuioribus loqutus ē. arduas autem res & ad disciplinam pertinentes a longe inspexit & tandē hoc opus suum ab omnibus emendicatum ita solerter iunxit & edidit ut sui ipsius maximā memoriam reliquerit. Nam cum ĩchoo negabat absolute poni & principalior non esse latinum & textus esse barbarum & helleborum nusquā esse neutri generis. & explicat in fine librorum non poni. ualde locupletauit linguam merularum & sturnorum. Hortemur igitur Georgium ut in his que omisit iterum laboret & demus ei spatium decem annoruȝ ut uideamus Georgium pariētem ex quo parturit semper interea torquebitur more suo inuidia. Ego in hoc appologetico ne unicū uerbum de moribus Georgi posuissem non eniȝ meum est cum stultis stultitia certare: sed hortante philosophia mores georgianos omnibus fere notos narrauimus: ut qui cum eo uersantur possint malum precauere. Non eni phylosophię est cuius summa est auctoritas lupos

agnos uocare. nec etiam boni uiri est iniuriarum esse memorem. Quecunq; igitur in me Georgi9 iactauit philosophice excepimus. & que de eius morib9 & inscitia narrauimus nō glorie cupiditate: non odio & iniuriarum memoria sed ut omnibus mala euitare possint que si non fuerint cognita facile illaqueant. Sed que ultimo merula de talis & tessaris pueriliter inserit quoniam nihil ad me attinent preteribo. Vnum tamen admonebo Georgium non bene tenere significationem astragalorū cum talos credat esse. Nam & partem eam calceorum qua pedi alligantur significant apud nos taxillos nunq̄. Plinius. viiii. naturalis hystorie cupiūt iā & paupes: lictorē femine ī publico unionē esse dictitātes. qn & ī pedibus nec crepidarum tantū astargalis s; totis seculis addūt neq; enī gestare iā margaritas. nisi calcēt ac p unioēs etiā ābulēt satis ē. hucusq; in cīpo nostro militauimus repulim9 etiā & nō ītulimus ict9 nisi cu; retorsim9 telū ī nos cō iectū ī aduersariū iā tpūs ē ut aliqd de merula seorsū dicamus & bruiter. liber ei; nimiū creuit Georgius ī quodā libello suo ita incipit.

Comentarium in saphus epistolam quod proximis diebus elucubrauimus ab amicis quoque uel conuitio efflagitatum publicare nũc statui & q̃uis festinanter illud composuerim editionem tamen maturauimus & reliqua. Que mõstra sunt hec o merula uideor cum hanc tuam orationem inspicio duci per fauces iferni ubi in foribus centauri stabulãt scilleque biformes: & centumgeminus briareus ac bellua lerne: nullum hic uerbum est nisi mõstrosum ut ommittam Ouidii de sapho te declarasse & non ipsius saphus epistolam. Dic mihi Georgi lucubrare ubi ad dies pertinet. nonne o miser aliquid saltem tenes lucubrare a luce qua utimur in nocte & in tenebris dicitur. Cicero in paradoxis. Accipias igitur hoc paruum opusculum lucubratum his contractioribus noctibus & tu dixisti quod proximis diebus elucubrauimus. Deide ais ab amicis quoque uel conuitio efflagitatum hic Georgius uidetur seruus aliquis uilis qui suffuratus pretiosam uestem male sibi adherentem gestando suã nõ esse indicat. Nã furatus Georgius a Quintiliano conuitio efflagitatũ ille eius sic icipit

efflagitasti quotidiano cōuitio ita peruerse in duit ut manifeste se furem prodat. Non enim pauonis uestimentū cornicule uel merule cō uenit deinde ait. publicare nūc statui. Hic ge orgius non putauit differentiam esse īter ede re & publicare. qui enim publicat edit sed nō ecōtrario. Nam publicare ē edere sed nulli di care opus & nulli inscribere. Plinius ī primo naturalis historię. neqꝫ eiꝫ similis est conditio publicantiū & nominatim tibi dicātiū. Et tu o Georgi tibi ipsi contrarius es. Nam dicis te publicare. & postea addis a te potissimum cui opus inscribimus & inferius quod tibi nomi nati dicauimus: & infra q̄uis festinanter illud cōposuerimus q̄d est queso Georgi festinātei cōponere q̄ in concinne hoc dixisti propter se quentia. Dicis enim editionem tamen matura uimꝰ quod opponit̄ dicto superiori. Nam ma turare ē cito & benefacer̄. Virgiliꝰ maturate fugā. Tu aūt ut uerba & sēsi cohererēt dicere debuisses editionem properauimꝰ nō coherēt ergo festinanter cum excusatione compone re & editionem maturare illud est uitii & hoc uirtutis. Tu enim dicere uolebas licet

compositionem accelerauerimus: tardauimus tamen editionem ut in illa mora fieret emendatio festinationis: & ulterius si i tempus aliquod reponãtur pro ad tempus nam tua loquutio sibi ipsi contraria. tu uis ut ad certum tempus reponantur ut capiant emendationem: & tu dicis illa tibi sic seruari ut ille oblatos tuberes in crastinum reseruari iussit hec fuerunt faucibus orci non ausus sum librum ingredi: ne in uerum infernum descẽderem. unde nõ datur facilis regressus. Illinc enim gradum reuocare opus & laborem dicit esse Virgilius. Scripsimus hec Illustrissime Princeps summa alacritate gloriã: mores: doctrinãq; tuã cõsiderãtes. Nõ enĩ uana esse possũt nec temere ſtudiati que ad doctrinã faciũt apud eruditũ pricipẽ. hi eĩ doctrinã reiciũt q doctrine exptes qd ualeat uirtus ignorãt. hoc igit op9 Federice dux Vrbinas iuicte & disciplinis cumulate dam9 daturi adhuc maiora si sẽserimus nr̃a placer i hoc eĩ certamĩe & pricipis & iudicis officio uideberis fũgi & cũ totũ orbẽ rerũ gestarũ fama compleueris ne & doctrĩe gloria illustres cessarium quoq; est quãdoquidem te excepto

reporo ad tempus.
tuberes
in

107

nostra etas nullū potest cum antiq̃tate cōferre Illi nanq̧ & doctrina & armis illustres fuere quos tu solus hoc tempore imitatus effecisti. ut non desperemus etate nostra antiquorum prestantiam in te enim illorum uirorum simulacra relucent.

Hoc opus Impressum est Bononie Dominico lapio Bononiensi procurante ab exemplari ipsius Galeotti.
ANNO. M. CCCC. LXXVI.

Lib. Laurentii ac Jo. Petri Francisci de Medicis. N. 128

BIBLIOTECA NAZIONALE
FIRENZE

